

ԿԱՏԱԿԵՐԳՈՒԹՅՈՒՆ

Ք Ա Ջ Ն Ա Ջ Ա Ր

Հեփաք — կոմեդիա
հինգ արարով
փոքր մեծերի և մեծ փոքրերի
համար

ՆԱԽԱԲԱՆ

ՎԱՐՍՎՈՒՅՐ ԲԱՅ ԱՆՈՂ.— (Ժպտաղեմ, գերուկ ու բարի մարդ՝ արևելյան պատմունեանով: Դուրս է գալիս նախարեմ ու դիմում հասարակությանը):

Սիրելի հասարակին, մեծին ու պատկին, ուրախ ժամու՝
ողջուն շատ:

Պատիվ ունինք հայտնելու հարգելի հանդիսականներին, որ Քաջ Նազարը եկել է և այժմ թատրոնումն է: Հենց նոր տեղս ժամանեց իր խմբով Նազարստան աշխարհի Նազարաշեն քաղաքից և հերոսական քրտինքների մեջ շապիկ է փոխում: Ու եթե իր քաջության կատաղի թափից բեմի տախտակամածը շխորտակվի, քաջակորովն Նազար բեմի վրայից պիտի ընդունե ամենքիդ արքայաբար:

Հաստատում ենք նրա առանձին սերն ու խնամքը, որ տաճում է դեպի ձեզ: Եվ մինչև որ Գերագույնը ինքը անձամբ դուրս կգա բեմ ամենքիդ տեսությունը երջանկացնելու՝ իր իսկ բերնով ձեզ ողջուն հրամայեց նախապես:

Ծատ բարև է անում ձեզ ինքը՝ Քաջ Նազարը, նրա կնիկը՝ Ուստիան խանումը և ցնդած տիրացուն: Եվս շատ բարև են անում Զորքաստանցի հերոսները՝ սարսափելի Սաքոն, աշ-

խույժ թանադան, մագաղաթե վարժապետը, ալախուսիկ տեր-տերը և մյուսները:

Եվ շատ բարև ունեն յոթն հսկաները Զորքաստանի՝ իմաստուն Առոտբուղան, խելքի ծով Դանգիզը, Խոզեմին, Արջաթոթոշը, Ղառաղուռան, Արոտթին, Աուզուներ և սրանց բույր Փերիշանը:

Եվ նաև բարև ունեն նարտարախոս սենեկապետը, նազիր-վեզիրը, պալատականները, գորքը, ժողովուրդը, վագրը և ամենքը:

Եվ վերջապես շատ բարև ունի այս դյուցազներգության հեղինակը, որ այս բուպեիս թատրոնում չէ: Իր քննադատների խորհրդով գնացել է աքլորի մոտ երգեցողության դաս առնելու: Դասը վերջանալուն պես՝ նա էլ թատրոն պիտի գա: Այժմ շատ է համեստացել նա: Եվ եթե այս երեկո ծեծի չհանդիպի, այլ իր հերոսի պես ինքն էլ անպասելի բախտով ձեր ծափերի ձայնը լսե, համեստորեն բեմ պիտի դուրս գա վերջին արարի մեջ՝ իր շնորհակալությունը հայտնելու ձեզ:

(Խոնարհ ողջույն է տալիս հանդիսականներին և ապա իր երկար գավազանով բաց անելով վարագույրը՝ հեռանում:)

ԱՐԱՐ ԱՌԱՋԻՆ

ՔԱՋ ՆԱԶԱՐԻ ՏԱՆԸ

Տեսարանը ներկայացնում է Նազարի տան բակը: Ձախակողմը շաղախա-վոր խրճիթ է մի պատումանով և դռով: Դիմացը բակի պարիսպն է, որ դեպի աջ ձգվելով առաջ է ծովում և հենց այդ անկյունում բակի դռան է: Այնուհետև պատը դեպի առաջ է գալիս և վերջանում այնպես, որ աշա-կողմը մի փոքրիկ հրապարակ է գոյանում:

Խրճիթի ձախ անկյունից մտաք է բացվում դեպի ճրտ հետեր: Դիմացի պարսպի հետև, և աշակողմը անտառ է: Պարսպի դիմաց պատին լվացի գույնզգույն շորեր են փռված:

Ձախակողմը տան դռան և շաղախի անկյունում մի կամ է դրած, որի հետևը ծակուռ է գոյանում:

Օրը բեփվում է դեպի իրեկո: Արևը ցում է բակի մեջ, որ մի շինարի սովեր է անում: Շների հեռու հաչոց է լսվում:

ՆԱԶԱՐ.— (Մույլ շարժումներով, զգզզված մազերով, խոշոր, հասակավոր մարդ, երկար բեղեր ունի, կզակը խուզված է: Մորթին զցել է դռանը և վրան թեք ընկած, կիսաբուն երազում է: Սթաիվելով և առանց ներս նայելու)...

Ուստիան:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Չարադեմ, կոպիտ և հաստիկ կին, կերակուր է խառնում թոնրի մեջ) Հրամայի՛, աղա՛:

ՆԱԶԱՐ.— Ուստիան, ի՞նչ եմ ասում, օրը թեքվեց, հը՛:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Քո՞ն ես, մտի՛կ արա:

ՆԱԶԱՐ.— Ես էլ էդ եմ ասում:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Թե որ էդ ես ասում՝ էլ ի՞նչ ես խոսում:

ՆԱԶԱՐ.— Ասում եմ գնամ գեղամեջ, թալանը բերեմ:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Հետաքրքիր) Թալա՞նը, հա՞, ո՞ր է, բեր:

ՆԱԶԱՐ.— (Մոծրակը քորելով) Ասում եմ վեր կենամ մի գնամ: (Վեր է կենում և մորթին քարշ տալով բերում

բցում է թռնրի կողքին և վեր ընկնում վրան) Գնամ,
ասում եմ, էն իբրը, գեղամեջ...

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Բը ե՛... էլ ո՞ր վեր ընկար:

ՆԱԶԱՐ.— Հա, էդ եմ ասում ես էլ...

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Բա գնում էիր գեղամեջ թալան բերես:

ՆԱԶԱՐ.— Ես էլ էդ եմ ասում: Տեսնեմ տղերքը գեղամի-
ջումն են: Մի զարկեմ սարը, բարվան-բան անցկենալիս
կլիցի...

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Չեմ իմանում ինչ ես ասում: Բա ասում էիր
թալանը եկել է:

ՆԱԶԱՐ.— Ի՞նչ թալան:

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Կրեմ գլուխդ, բա ո՞ր էիր ասում:

ՆԱԶԱՐ.— Էդ չէ. ասում եմ Քյոռոզլու իգիթներ են եկել
գեղը: Գնամ մի տեսնեմ էդ ո՞նց են սիրտ արել:

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Ի՞նչ... Էլի գնում ես գեղամիջում շնթոնա: Ի՞նչ
գործ ունիս գեղամիջում:

ՆԱԶԱՐ.— Իգիթ եմ, պիտի գեղամիջում երևամ:

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Դու մկան ծակը հազար թումանի ես առնում,
ասում ես իգի՞թ եմ:

ՆԱԶԱՐ.— Կարգին խոսի:

ՌԻՍՏԻԱՆ.— (Մեծաբերան ու սպառնազին) Բո, ո՞նց չէ,
«կարգին խոսի»: Գեղի իշխա՛ն ես: Գլո՛ւխդ թաղեմ:
Էդ ո՞նց է, որ կարգին չեմ խոսում:

ՆԱԶԱՐ.— Չեմ հասկանում՝ դու ինձ ինչի տեղ ես դրել, որ
ասում ես «իշխան եմ»: Ապա ի՞նչ եմ: Էդպես մի խոսի,
թե չէ՛ վեր կացա, հա՛...

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Բոյդ թաղեմ, դու ո՞վ ես, որ վրադ չխոսեմ:
Մի թալան ես բերում տո՞ւն, թե՛ մի հունար ունիս: Էդ
էլ ինձ պահելու տե՞ղն է:

ՆԱԶԱՐ.— Ի՞նչ ես դուրս տալիս, ե՞ս պիտի քեզ պահեմ,
թե՞ դու ինձ:

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Ո՞նց թե: Ինչո՞ւ չես աշխատում:

ՆԱԶԱՐ.— (Սպառնանքով) Էդ ի՞նչ իմացա, էդ ի՞նչ հա-
մարձակությունն էր...

ՌԻՍՏԻԱՆ.— (Ակամա զարմացած) Ի՞նչ եղավ:

ՆԱԶԱՐ.— Էդ ո՞նց բերնից թոցրիր: Նազարն աշխատի՛:

Գիտե՞ս, աշխարհք իմանա, ինչ կանի քեզ:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Բո՛ր... թագավոր ես գլխիս, որ չաշխատե՞ս:

ՆԱԶԱՐ.— Իմացի, որ ես չպիտի աշխատեմ. դո՛ւ պիտի աշխատես:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Ինչո՞ւ, հողեմ գլուխդ, դու ի՞նչ ես:

ՆԱԶԱՐ.— Էնդուր որ ես ազնիվ եմ:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Ո՞նց թե ազնիվ ես: Էդ էլ նո՞ր հնարեցիր:

ՆԱԶԱՐ.— Ի՞նչ պիտի հնարեմ: Գրքերի մեջ գրած է: Պապիս ապուպապը թագավոր էր: Մենք ցեղով ազնիվ ենք:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Ցխեմ պապիդ գլուխը: Ցեղով ազնիվը դու դառար, հա՞: Չես աշխատում հերիք չի՛ հիմի էլ իմ ազնվությունն ուզում ես ձեռիցս խլես: Ազնիվը դո՞ւ ես, թե՞ ես:

ՆԱԶԱՐ.— Պո, դու է՛լ ազնիվ դուրս եկար: Դու ի՞նչ ազնիվ ես:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Ազնիվը ես եմ: Դու որ չես իմանում, աշխարհք չի՞ իմանում:

ՆԱԶԱՐ.— Էդ ո՞նց եղար ազնիվ, խելքի տոպրակ:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Ո՞նց թե: Ազնիվ որ չէի, էլ իմ հերը ո՞ր կատեր:

ՆԱԶԱՐ.— Ոտներդ քե՛զ քաշի: «Ազնի՛վ»: Չհամարձակվե՛ս Նազարի մոտ էդ խոսքերն ասես, մին էլ աշխատանքի աճուն տաս: Սովոր ես վրաս բերան պատռես: Աճունս աշխարհք է դըմդըմբացնում: Մի տես՝ իմ ահից Քյոռոչլին մոտենո՞ւմ է գեղին: Էդ ո՞ւմ շնորհքն է: Ա՛յ իմ գործը: Դու իգիթի պատիվն ի՞նչ ես իմանում: Ի՛ր... խոսեցրիր ու գործից գցեցիր: Ո՛վ է իմանում գեղամիջում ինչ կոիվ է: Մի գնամ էդ Դսղստանի ավազակների աչքին երևամ, գեղին վնաս չտան: (Վերցնում է մորթին ու քարշ տալիս դռան հետև՝ վեր է ընկնում վրան:)

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Հավերիմ քըշ արա, բակը չմտնեն, թե չէ՛ (ցույց տալով պունակը) տեսել ե՞ս պապական դագանակը: Կարկածդ կճղեմ:

ՆԱԶԱՐ.— (Ներս մտիկ տալով) Կաց մի ես կոիվը վերջանա՛ տես թե ինչ հարսանիք եմ սարքում գլխիդ:

- ՀԱՐԵՎԱՆՈՒՀԻ.— (Ներս մտնելով տան հետևի մուտքից)
Ուստիա՞ն:
- ՈՒՍՏԻԱՆ.— Ո՞վ է: Գյուլգա՞ր: Արի:
- ՀԱՐԵՎԱՆՈՒՀԻ.— Ի՞նչ ես շինում, ա կնիկ: Էս ո՞նց է, որ
մարդդ տունը չի:
- ՈՒՍՏԻԱՆ.— Ո՞նց տանը չի: Հրեն շնթռել է դռան հետև:
- ՀԱՐԵՎԱՆՈՒՀԻ.— (Մի փոքր ցած) Էլի բանի չի՞:
- ՈՒՍՏԻԱՆ.— Ո՞նց կլինի, որ բանի լինի: Էսքան կնկա
մարդ՝ գնաց աշխարհք թալանեց բերեց տուն, սա ըն-
կած է գլխիս պարսպ հացակեր: Ձեռիցը ոչ թալան է
գալիս, ոչ աշխատանք:
- ՀԱՐԵՎԱՆՈՒՀԻ.— Գեղացիք նախրապան են ուզում: Չի
մտնի՞:
- ՈՒՍՏԻԱՆ.— Նազարը նախրապա՞ն: Դու մեղիք, իշխան
ասա, տարդար, խան ասա, թե չէ՝ նախրապանություն
լայե՞ղ կանի:
- ՀԱՐԵՎԱՆՈՒՀԻ.— Բա ո՞նց է անելու:
- ՈՒՍՏԻԱՆ.— Ի՞նչ իմանամ, էն է ընկած է միթելի պես ու
ատավոտ-իրիկուն սուլթանից ու մեղիքից է խոսում:
- ՀԱՐԵՎԱՆՈՒՀԻ.— Ո՞վ է իմանում, այ կնիկ, կարելի է մե-
լիք է դառնում: Ի՞նչ կա որ: Կասի, կասի, մի օր էլ
կդառնա:
- ՈՒՍՏԻԱՆ.— Է, փախնո՞ւրք: Քիթը չի կարում սրբի, ասում
ես մեղի՞ք:
- ՀԱՐԵՎԱՆՈՒՀԻ.— Ես ասում եմ՝ կդառնա:
- ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Մտածելով) կդառնա՞... Ի՞նչ գիտես:
- ՀԱՐԵՎԱՆՈՒՀԻ.— Լավ, չե՞ս ուզում դառնա:
- ՈՒՍՏԻԱՆ.— Ինչի՞ չեմ ուզում: Պակա՞ս մեղիքի կնիկ եմ:
Համա էս փալասի կտո՞րը պիտի իմ գլխին մեղիք դառ-
նա: Խաբվեց իմ հերը ինձ սովեց սրան: Թե չէ ես իմ
հոր տանը մեղիքի աղջիկ էի, հիմի ի՞նչ է իմ հալը: Մի
կտոր հաց չունենք:
- ՀԱՐԵՎԱՆՈՒՀԻ.— Դու էլ, որ տեսնում ես մարդդ անպետք
է՛ ինքդ աշխատի:
- ՈՒՍՏԻԱՆ.— Ախր ո՞նց աշխատես, մատաղ: Էսօր հերս
գեղի իշխան էր: Ինձ լայե՞ղ է, որ աշխատես:

ՀԱՐԵՎԱՆՈՒՀԻ.— Բա ո՞նց է լինելու ձեր բանը:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Ո՞նց է լինելու: Գլուխը կջարդեմ, աշխատել կտամ կուտեմ: Տեսնեմ ո՞վ է մեղիքը: Բա ի՞նչ: Կթողնե՞մ, որ մեղիքի աղջկան էսպես պահի, ու հըլա իշխանի տեղ իրան դնի: Ազնիվը ես եմ:

ՀԱՐԵՎԱՆՈՒՀԻ.— Ի՞նչ եմ ասում, Ուստիան, երեխես վախեցել է, մի գաս վախը չափես, հենց ապրես:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Գնանք: Ես էլ հենց գեղամեջ էի գնում:

Գորսու եմ ելնում տան հետևի մուտքից: Միջոց:

ՆԱԶԱՐ.— (Թմրել, անջում է գլուխը դռանը հեռաձայն):

ՉԱՐԱՃԺԻ ԵՐԵՒՍԱՆԵՐ.— (Կամացուկ մոտենում են և փայտով նրա քթի հետ խաղալով զարթեցնում են նրան:)

ՆԱԶԱՐ.— (Վեր թռչելով) Հը՞, ո՞վ է: (Ներս փախչելով):

ԵՐԵՒՍԱՆԵՐ.— (Փախչում են: Հեռվից) Փսլնքո՛ւտ Նազար:

ՆԱԶԱՐ.— Ձեռներ՛րդ կտրեցե՛ք, լակոտներ՛ր, ձեր հերերն եք տեսել, չեք տեսել Քաջ Նազարը: Էս է, գաղիս եմ:

ԵՐԵՒՍԱՆԵՐ.— Վախկոտ Նազար:

ՆԱԶԱՐ.— Սպասեցեք, ձեր հերը կանիծեմ:

ԵՐԵՒՍԱՆԵՐ.— (Հեռանում են:)

ՆԱԶԱՐ.— (Միջոց: Պատկում է: Մանկերն սկսում են անհանգիստ անել: Քշում է նրանց) Քշա՛... (Մուլ հորանջելով) Ձեռն թողնում քնի մարդ: Ի՛հի՛հ... շա՛ն կնիկ, արի մի սրանց քշի. էդ է՛լ ես անեմ: (Ներս է նայում) Վա՛, գնացե՛լ է: Ուստիա՛ն: (Ուզում է մորթիճ վերցնի, ներս գա՛ ծուլանում է և վեր ընկնում:) Ի՛հի՛հ... քեզարած եմ, թե վեր կենամ: (Միջոց) Հիմի մութն էլ կընկնի... ո՞վ է իմանում... գողի, ավազակի տարի է: (Մանկերին) Դե, քշա՛, է՛... իմ ցավն ինձ հերիք չի, դուք էիք պակաս: (Մորթիճ դեպի ներս է քաշում մարմնով և ինքն էլ սողում է ներս) Ի՛հի՛հ... Սատանան ասում է, վեր կաց ու միանգամից ջարդի, պրծի: (Բարկանալով) Տո՛, դուք ում հետ գործ ունեք (խփելով իրա երեսին), այ ձեզ, այ ձեզ, այ ձեզ: Հը, սասկեցի՞ք: Դե՛, գնացեք: Քաջ Նազար՛ն եմ, ասող ու անող եմ: (Նախելով վայր թափված ճանճերին) Հը, քանի՞սն են: Մեկ, երկու, երեք, չորս, հինգ: (Մուլանալով) Դե, էն է հազար ասա,

պրծի: **(Գոռում է)** Քաջ Նազա՛րն եմ, մին զարկեմ,
կշարդեմ հազա՛ր:

ՄԻ ՅՆԴԱՍԾ ՏԻՐԱՅՈՒ.— **(Նիհար, գիսախոիվ, մագա-
ղաթե գիրքը կռան տակին ներս է ընկնում):**

ՆԱԶԱՐ.— Ո՛վ է: **(Վեր է թռչում)** Հա՛, տիրացուն...

ՏԻՐԱՅՈՒ.— **(Զույգ ոտքով տեղում տրտիմզ տալով)** Թալեմ
բունեմ, բունեմ թալեմ: **(Նկատելով Նազարին):**

Բարեողջուն, եղբայր Նազար,

Այդ ի՞նչ այդպես շարդես հազար:

ՆԱԶԱՐ.— Ի՛ի՛ի՛... աշխարհքը. ալարում եմ, թե վեր կենամ
շարդեմ:

ՏԻՐԱՅՈՒ.— Ժամանակի՛ նշան է:

ՆԱԶԱՐ.— Բայց մտքումս դրել եմ, պիտի աշխարհքը ջնջեմ,
ճանճերից եմ սկսել:

ՏԻՐԱՅՈՒ.— Ժամանակի նշան է:

ՆԱԶԱՐ.— Ահա, տես, մեկ զարկեցի, ջարդեցի հազար:

ՏԻՐԱՅՈՒ.— Ժամանակի՛ նշան է: **(Դիտելով ճանճերին)**

Ո՛վ Նազարե, այս ճանճերը՝ ճանճեր չեն, այլ դյու-
ցազններ: **(Ոգևորված և հետզհետե արագ ու մեքենա-
չական)** Դյուցազն մի ահավոր տեսա երագիս, աջին՝
սուր, ձախին՝ դրոշ: Հայտնվեցավ իբրև հուր երկնային
և ջարդեց հազար դյուցազն: Ողորմությամբ աստուծո,
դու ես այդ դյուցազնը: Ո՛վ կատարումն երագիս: Դու
կտիրես աշխարհին, Նազա՛րիսս, և թագավորք կդողան
քեզնից: **(Բաց է անում գիրքը և բակի մեջ շրջան գոր-
ծելով՝ սկսում է նայել գրքին ու փնթփնթայ)** Ահա՛ եկի,
գտա, տեսի և ստուգեցի Տիրոջն օգնականությամբ: Օրն
է մեծ, երազն ի բարին: Որ և՛ ստուգեմ, և՛ գուշակեմ,
և՛ մեկնեմ: Ահավասիկ **(Համբոյն է ճանճերը)**, մեկ,
երկու, երեք, չորս, հինգ, այսինքն՝ հազար: **(Գրքին
նայելով)** Նշանն է ճշգրիտ: **(Մոտենալով պատին փռած
մի ճերմակ փալասի)** Ահավասիկ և գրեմ, դրոշմեմ ի
լուր աշխարհի: **(Մատը կոխելով իր թանաքամանի մեջ՝
գրում է փալասի վրա: Կարդում է)**

Անհաղթ Նազար, քաջն Նազար,

Մին կզարկի, ջարդի հազար:

(Փալասը ցույց տալով օդի մեջ) Նշան աստվածային, բան խորախորհուրդ, դրոշ երկնապարզև, գիր զարհուրելի: Որով և հույս աստված՝ կտիրես աշխարհին: (Փալասը կապում է Նազարի նիզակին և մեկնում Նազարին) Ա՛ն, (շեշտ նաչում է Նազարի աչքերին) ա՛ն, (ավելի մոտենում է) ա՛ն...

ՆԱԶԱՐ.— Ի՞նչ անես... (ես-ես է քաշվում):

ՏԻՐԱՅՈՒ.— Ա՛ն այս դրոշն աստվածազայր,

Զա՛րկ թշնամյաց բյուր ու հազար:

ՆԱԶԱՐ.— Հա՛... դե հիմի ալարս գալիս է: Դիր էն պունախը, վաղը վեր կենամ ջարդեմ աշխարհքը:

ՏԻՐԱՅՈՒ.— (Դրոշակը դնում է անկյունը) Ահա դնեմ հանկյանն խորանին, և կատարի բանն մարգարեին, թե՛ (երգելով) «Ծառա իմաստուն տիրեսցես տերանց անմտա՛ւց»: (Հանում է ծոցից մի համայիլ) Ահավասիկ համայիլ մի: (Վերցնում է գետնից մի-երկու փոշի) Ահավասիկ փոշին հսկաների: (Փաթաթում է փոշին համայիլի մեջ և մեկնում Նազարին) Ա՛ն:

ՆԱԶԱՐ.— Ի՞նչ է, ի՞նչ անես:

ՏԻՐԱՅՈՒ.— Դիր համայիլն այդ ի ծոցիդ և հաղթիր թշնամյաց: (Նազարն առնում է: Տիրացուն հանկարծ կանգ է առնում և տեղնուտեղը տրտիկնգ տալով՝ խնդմնդում է) Բո՛նեմ թալեմ, թալեմ բո՛նեմ: (Դուրս է ընկնում:)

ՆԱԶԱՐ.— Տիրացո՛ւ, տիրացո՛ւ, մո՛տս կաց, մարդու վնաս չտամ: (Ուզում է վեր կենալ և նրա հետևից գնալ, բայց ծուլանում է) Ի՛հ՛ի... (Ականջ է դնում: Վախ զգալով իրան սիրտ է տալիս) Մթնում է հա՛, մթնում է, քե՛զ տեսնես, Քաջ Նազար: (Հանկարծ վախեցած վազում է խրճիթ) Էս շան կնիկն ի՞նչ եղավ: Ո՛ւտիան: (Ավելի հեռվից) Ո՛ւտիան... (Կրկին ներս է վազում և դուռը խփելով կողպում է: Իսկույն դուռը ծեծում են:) Ո՞վ է: (Ականջ է դնում:) Հաջի-Մուրա՞դ: (Լռությամբ:) Գոմեշ-Պատոռա՞ն, դո՞ւ ես:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Հը՞, սատանաները կերա՞ն:

ՆԱԶԱՐ.— (Խորճիթից դուրս գալով:) Բերանդ շաղ մի՛ տա՛
Դու չես իմանում ինչ ժամանակ է: Ինչի՞ ուշացար:
Ո՞ր էիր:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Քե՞զ էի հարցնում:

ՆԱԶԱՐ.— Էդ իսկի իգիթի կնկա պատասխան չէր:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Էնդոր էլ սրտանաք ներս ընկար, կասես
հետևդ ավազակ էր ընկել:

ՆԱԶԱՐ.— Ի՞նչ պակաս մարդ եմ, որ հետևս ավազակ չընկ-
նի: Փախչելն էլ մի հունար է, բաս ի՞նչ իգիթ եմ, կփախ-
չեմ է՛լ, կփախցնեմ է՛լ, կզարկեմ է՛լ, կզարկվեմ է՛լ:
Իգիթի բանն էդպես է: Լավ, լավ, հորդ օղորմի: Հաց
զցի ուտեմ:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Գրողս կեր: Ծահզադա՞ ես, հրամայում ես:

ՆԱԶԱՐ.— Ես գիտեմ իմ բանը: (Նստում է թոնրի ափին:
Ուսափանը ճրագ է վառում, բերում է խոնջան չիճարու
տակ, հաց է փռում և կերակուր դնում) Մթնե՛ց... հը՛մ,
աչք աչքի չի գալիս... Ես ասեմ՝ գիշերը գեղին վրա
կտան, մեր տունն էլ գեղի ծերին: Կնիկ, թուրս պատ-
րաստ պահի:

ՄԻ ԶԱՅՆ.— (Դրսից) Էհե՛յ...

ՆԱԶԱՐ.— (Մտնելով խորճիթը և գլուխը դարձրելով դուրս հա-
նելով) Մի տես՝ ո՞վ էր... Դրսի դուռը կողսի՛ր:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Հանգիստ ուտում է:)

ԶԱՅՆԸ.— (Մոտենալով) Հրես գալի՛ս եմ, հրես գալի՛ս եմ,
հրես գալի՛ս եմ...

ՆԱԶԱՐ.— Ի՛, է՛, է՛... Դուռը չբանաս, արանքից մտիկ արա...

(Զայնը հեռանում է) Գնա՛ց... (Զայնը ավելի է հեռա-
նում:) Թե մին էլ կգա՛, ես նրան ցույց կտամ: Երևի
չէր իմանում, թե ում դռանն էր գոռում: (Ականջ է
դնում) Ը՛հ, փախա՛վ... Էս է՛ գեղամիջում հասկացրին
իրեն, որ Նազարն էստեղ է: (Դուրս գալով խորճիթից)
Ձենը Դադատանի էր: Ո՞վ է իմանում լեզգի Հաջի Մու-
րադն էր: Ախր ասում եմ ձենը ծանոթ է: Հա՛յ գիդի,
հա՛... ի՛նչ օրեր ենք անցկացրել միասին: Մի իգիթի
կնկա շնորհիբ չունեցար, թե տուն կանչեիր: Լավ, էգուց

ինքս կերթամ սար, տուն կրերեմ: (Նստում է և սկսում ուտել:)

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Էրնա՛կ ինձ: Մարդս իգիթ, ես ոսկե պալատում լըվլըվում եմ:

ՆԱԶԱՐ.— Տղամարդու պատիվ պահի, ամեն ինչ կլինի:

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Քեզ նման տղամարդը չունենամ էլ կլինի:

ՆԱԶԱՐ.— Ինձ պես տղամարդը չունենաս: Էդ ի՞նչ տղամարդ ես գտել, որ ինձ հավան չես: Աչքդ դուրսն է, հա՛: Լիսդ կթոցնեմ: Ինձ Քաջ Նազար կասեն: Համբերությունից մի հանի, թե չէ դազանակը պունախից քաշող ենք, հա՛...

ՌԻՍՏԻԱՆ.— (Վեր է թռչում) Բո՛... Դո՛ւ ես դազանակը քաշողը: (Վեր է թռչում և դազանակն անկյունից վերցնելով հարձակվում է Նազարի վրա) Դե քաշի՛ տեսնեմ դազանակը:

ՆԱԶԱՐ.— Վա՛հ, վա՛հ, վա՛հ... (Ցատկում է տեղից և պտտվում չիմարու չորս կողմը, աշխատելով ազատվել դազանակի հարվածից) Մի վախի, բան չեմ անի: Դեար տուր դազանակը:

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Կանգնի տեղդ, կանգնի:

ՆԱԶԱՐ.— Տո, կնիկմարդը տղամարդ ծեծի՞... Էդ եղավ մարդկություն՞ն... (Փախչում է մտնում կամի տակը: Գլուխը դուրս հանելով) Կա՛ց, ո՞ր ես փախչում, գալի՛ս եմ: Հրես եկա, անզգամ կնիկ... Դեար տուր դազանակը:

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Դո՛րս արի, գլուխը ջարդեմ, սիրտս հովանա՛ս Դո՛րս արի:

ՆԱԶԱՐ.— Դուրս չեմ գա: Խոսքս խո՛սք է:

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Ո՞նց թե դուրս չես գա:

ՆԱԶԱՐ.— Ես տղամարդ եմ. խոսքիս տերն եմ: Դուրս չեմ գա:

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Հա՛, դե որ տղամարդ ես՝ կաց էդ ծակուտում: Հողե՛մ պարծենկոտ գլուխդ: (Ես է քաշվում:)

ՆԱԶԱՐ.— (Գլուխը դուրս հանելով:) Դազանակը տեղը դիր, թե չէ դուրս կգամ:

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Դո՛րս արի (Հարձակվելով Նազարի վրա:)

ՆԱԶԱՐ.— (Գլուխը ներս է տանում:)

ՌԻՍՏԻԱՆ.— (Նստում է տեղը):

ՆԱԶԱՐ.— Կնիկ, դազանակը տեղը դիր: Բնությունս վատ է: Վախում եմ արյունը գլուխս տա, վեր կենամ ջարդեմ քեզ: Դրա համար եմ ծակուռը մտել: Ուզում ես, որ գեղամիջում ասեն, թե կնկա վրա ձե՞ռ եմ բարձրացրել: **(Միջոց)** Դազանակը տեղը չե՞ս դնում: Լա՛վ: Դե սրանից դենը հերն անհծեմ էն մարդու, որ իր խոսքը գետնով տա: Կա՛ց էդտեղ ու սասկի՛: Դուրս չե՛մ գա: **(Գլուխը կոխում է ծակուռը: Միջոց: Ուստիանը դազանակը վար է դնում: Նազարը գլուխը հանելով)** Դազանակը տեղը դիր, չարանում եմ:

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Դազանակը տեղն է:

ՆԱԶԱՐ.— Դե՛սը տուր:

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Արի ա՛ն:

ՆԱԶԱՐ.— (Տեսնելով վայր դրած դազանակը և քաջալերվելով) Հերսից տրաքվելո՞ւ եմ: Նա՛լլաթ չար սատանին: Վախեանում եմ մի վնաս տամ: Անզգա՛մ կնիկ: **(Դուրս է վազում ծակուռից, բայց հանգիստ մոտենում է հացի սուփրին)** Լա՛վ, ես կովի գլուխ չունիմ: **(Նստելով)** Մենք ցեղո՛ւլ տղամարդ ենք, կնկա վրա ձեռք չենք բարձրացնի: **(Գոսպը վերցնում է և շարունակում է ուտել:)** Մի բան լինես՝ վնաս չունի, թե չէ ես կթողնե՞մ, որ վրաս դազանակ վերցնես: Ո՞ր է, ահից մի սար էլ չես գալիս, որ տեսնես ոնց եմ ավազակների գլուխը ֆոռացնում: Թե չէ՝ տան չորս պատերն ես տեսել, սարսա՛ղ: Տանը դազանակ վերցնելը տղամարդություն է:

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Էդ մի գազ լեզուդ էլ որ չիհնի, օրդ ի՞նչ օր է:

ՆԱԶԱՐ.— (Ծոծրակը քորելով և հորանջելով) Ասում եմ՝ կովի գլուխ չունեմ: Հացը հավաքի ու տեղաշորս գցի: Ծուտ քնեմ, շուտ վեր կենամ: Էզուց Չախմախի սարում Քյոռոլլու կոիվն է: Պիտի գնամ:

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Լեզո՞ւդ, որ բլբլում է. էդ լեզվիդ համար, ի՛նչ կա որ... աշխա՛րհք, մարդի՛կ...

ՆԱԶԱՐ.— Աշխա՛րհք, մարդի՛կ... փի՛, բա՛նի անուն տուր: Իսկի ոտիս եղունգն արժե՞ն: Աշխարհքը որ կա՛ իմ

գերին է. Էնպես, բաց եմ թողել, որ գնան իրենց համար
ապրեն: Որ ուզենամ՝ ոտիս տակ կգցես:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Դո՞ւ աշխարհքը ոտիդ տակ գցես:

ՆԱԶԱՐ.— Ե՛ս: Դու ինձ մեր գյուղի քոստունն՞րը գիտես:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Էս որ իսկի մարդու չի հավանում՝ էդ եմ
տրաքվում, է՛:

ՆԱԶԱՐ.— Տրաքվելը դու էն ժամանակ մտիկ, որ ինձ մեծ
փառքերի մեջ նստած կտեսնես:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Երևելի՛ մարդ ես դատնալու՝ աշխա՛րհք զար-
մացնես:

ՆԱԶԱՐ.— Սպասի՛. տե՛ս, թե քո ջգրու՝ ո՞նց եմ աշխարհքը
քանդելու: Էդ քո ասած երևելի մարդկերանցից էլ բար-
ձրըդ պիտի բազմես: Ո՞նց ես, որ հիմի վեր կենամ
նստեմ աշխարհքի գլխին:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Տո մի տեսեք էս փայնքոտ քթի տակին ի՛նչ
մեծ գոռոզություն կա:

ՆԱԶԱՐ.— Ի՛ի՛... Ծուլանում եմ, թե վեր կենամ սրան մի
շնաթակ տամ: Ա՛ղջի, ասում եմ ձենդ կտրի՛:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Տես մի մեջքին գալի՞ս է:

ՆԱԶԱՐ.— (Ծարժում անելով) Տո դու ո՞ւմ վրա ես խոսում:
(Բայց ծուլանալով) Լա՛վ, մնա՛ էգուց: (Հանում է չու-
խան և պատրաստվում է քնելու) Ափսոս, որ ինձպես
տղամարդու պատիվը չես իմանում: Քոնն ինչ է՝ նստես
ու վրաս վրովքոսս, էլ չես ասում, թե ես էնտեղ ինչ
բանի եմ: Մի աշխարհք է մտքովս անց կենում: Աշ-
խարհք եմ տալիս, առնում: Էնքան բանը, որ իմ մտքովս
անց է կենում, մի պարծանք է քեզ համար, է՛: (Պառ-
կում է: Միջոց: Երազանքով) Կնիկ, ի՞նչ կասես... Մի
օր գալիս եմ, թե թշնամին վրա տվեց: Զո՛րք եմ կա-
պում, նստո՞ւմ եմ ձիս, թուրս քաշում, շի՛փ-շիտակ
քշում թշնամու վրա ու կեցցես Նազար...

ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Ամանները դեպի ձախ դուրս է տանում):

ՆԱԶԱՐ.— (Վեր է թռչում) Է՛, է՛, է՛... ո՞ւր, ո՞ւր:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Գնա՛ վրա՛ տուր թշնամուն... ո՞ւր ես գալիս:
Տես ամաններն եմ տանում տեղը դնես:

ՆԱԶԱՐ.— Մենակ ո՞ր ես գնում: Սպասիր հետո՞ գամ չվախես:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Տե՛ղո՞ վեր ընկի, տե՛ղո՞: (Դուրս է ելնում):

ՆԱԶԱՐ.— (Հետևից գնալով) Ո՞նց թե: Էս գողի, ավազակի տարին ես կնկկմա՞րո՞ կթողնեմ, որ մենակ դուրս գա տանից: Խալխն իմանա՛ ի՞նչ կասի:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Ներս է մտնում):

ՆԱԶԱՐ.— (Հետևում է նրան) Էդպես: Վախիլ մի: Ես էստեղ եմ:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Կրկին ուզում է դուրս ելնել և մտնելում է ձախ մուտքին):

ՆԱԶԱՐ.— (Հետևում է նրան: Բայց Ուստիանը միաքը փոխելով ետ է դառնում և ինչ-որ բան մտածելով ուզում է փակել դարբասի դուռը:) Ուստիա՛ն, բան եմ ասում: Քանի չես քնել՝ մի դուռը բաց պահի, լուս արա, գնամ ախոռը տեսնեմ ի՞նչ առջև գարի կա՞:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Դժկամ կատարում է խնդիրքը):

ՆԱԶԱՐ.— (Դուրս է ելնում: Դրսից լսվում է նրա խոսքերը) Դուռը չփակես, Էդտեղ կաց: (Քիչ ավելի հեռվից) Էս է՞նչ առջև գարի չկա՞, ի՞նչ է: (Միջոց) Վախիլ մի, ես էստեղ եմ: (Լուրջոյն: Լուսինը դուրս է գալիս) Լուսնակը դուրս եկավ: (Միջոց) Կնիկ, ի՞նչ քարվան կտրելու գիշեր է: Դե՛սը բեր գեներս, գնամ Դաղստանու խանի քարվանը կտրեմ բերեմ:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Արհամարհանքով) Դե, քի՞թո՞ սրբի, ծակո՞ւտո՞ մտի, քեզնից քարվան կտրող դուրս չի գա:

ՆԱԶԱՐ.— Ա՛յ կնիկ, համբերությունից մի՛ հանի: Քեզ ասում եմ, գեներս բեր գնամ քարվանը կտրեմ:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Սա որ էսպես խոսքի տակ չի մնում, Էն հերսիցս ուտում եմ ինձ... (Վճռական) Քարվա՛ն ես ուզում կտրել:

ՆԱԶԱՐ.— Բա ի՞նչ: Ծա՛ն կնիկ, ինչի՞ չես թողնում գնամ քարվան կտրեմ:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Էլ հերիք եղավ, քո մարդ ասողի հերն անի-ծած: (Ներս մտնելով և դուռը փակելով) Դե գնա քարվան կտրի:

ՆԱԶԱՐ.— Վա՛ճ, վա՛ճ, վա՛ճ, դո՛ւռը, դո՛ւռը, ի՞նչ էս
անում:

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Ռա՛դ եղի: Քեզ հետ ապրելու սիրտ չունեն:

ՆԱԶԱՐ.— Դուռը բաց արա, թե չէ կշարդեմ:

ՌԻՍՏԻԱՆ.— (Լռում է:)

ՆԱԶԱՐ.— Բաց արա դուռը, չեմ ծեծի:

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Դո՛ւ էս ծեծողը: Կրեմ գլուխդ: (Լռություն:)

ՆԱԶԱՐ.— Ուստիան, դո՛ւռը բաց, ավազակները գալիս են:

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Գնա ճաքի՛, չե՛մ բանա:

ՆԱԶԱՐ.— (Ուրիշ կողմից) Բա՛ց արա դուռը, ավազակներն
եկան, զենքերս պիտի կապեմ:

ՌԻՍՏԻԱՆ.— (Պատից վայր է բերում Նազարի ժանգոտ
սուրը, վերցնում է դրոշակը, չուխան և դռան արանքից
դուրս է լցնում:) Ա՛ն անտերներդ, չքվի գնա՛:

ՆԱԶԱՐ.— Հիմի էս մթանը ո՞ր գնամ:

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Գնա Դադատա՛ն, գլուխդ պահի: Էլ քեզ
կնիկ չե՛մ: (Պառկում է:)

ՆԱԶԱՐ.— (Վերցնում է չուխան հագնում, զենքը կապում
է, դրոշակը բռնում) Ուստիա՛ն, եկա՛ն... (Նայում է
անտառի կողմը և կուչ գալիս դռան մոտ) Եկա՛ն: Բը՛,
բը՛, բը՛... (Ավելի բարձր) Բը՛, բը՛, բը՛... (Ավելի բարձր)
Բը՛, բը՛, բը՛... Ո՞ւմ վրա եք գալիս... Կայծե՛րդ կհա-
նեն... Բը՛, բը՛, բը՛... Էհե՛՛յ... (Փախչում է տան հետևը
ձախ կողմից:)

ՍԱՔՈ.— (Ծառերի միջից ներս գալով աջակողմը, ճերմակ
փափախը գլխին) Ամա՛ն աստվածաւե՛ր, տո՛ւն է, զե՛ղ
է, ո՞վ կա, հա՛սեք, ճամփեն կորցրել ենք:

ՌՍԿԱՆ.— (Առաջ գալով նրա հետևից նույնպես ճերմակ
փափախով) Ա՛յ տղա ձին կապի ծառից, տեսնենք ո՞ր
ընկանք:

ՍԱՔՈ.— Ա՛ման, Ոսկան, ձեռից գնացի՛ք: Զահանդամ-դա-
րասին ենք ընկել:

ՌՍԿԱՆ.— Աստված ողորմած է: Մի՛ վախի, Սաքո:

ՆԱԶԱՐ.— (Մտտենալով, ձախից, բաց դեռ չի երևում) Քաջ
Նազարն էմ հա՛, մի՛ն կզարկեմ, կշարդեմ հազա՛ր:

ՍԱՔՈ.— Ա՛ման, Ոսկան, էս ի՞նչ Քաջ Նազար է:

ՈՍԿԱՆ.— Չեմ իմանում: Նստի, ծած մի գա: (Կուչ են գալիս թփերի մեջ:)

ՆԱԶԱՐ.— Համբո՞: Բուրջի՜ ծերի՞ն ես: Լավ մտիկ տուր, դեմիցը քարվան է գալիս: Թե Քյոոողլունն է, կտրենք: Էգուց Սարդարի մտա ճաշի ենք: Ընծա տանենք: Էս է՛ ձիս թամբում եմ: Տղե՛րք, դուք էլ պատրաստվեցեք: (Լուսթյուն: Ինքն իրեն հարց է տալիս) Քաջ Նազար, էդ ո՞ւմ հետ ես խոսում: (Պատասխանում է) Ա՛շի, բեզարեցի էդ Քյոոողլու գորքը ջարդելուց. տղերանցը տանում եմ: Գնանք ջարդենք: (Հարց է տալիս) Էդ Քյոոողլուց վազ չես գալիս, էլի՞: Մե՛ղք է, բաշխի: (Պատասխանում է) Չե՛, պիտի գլուխը աղեմ. (սկանջ է դնում) է, ո՞վ կա էդտեղ, Համբո, էդտեղ միևը կանգնել՝ սկանջ է դնում, տես ո՞վ է, բռնի բե՛ր: Բռնեցի՞ր: Պոկի վիզը: Պոկեցի՞ր: Հա՛, դե լավ, դեն գցի: Էդպե՛ս:

ՍԱՔՈ.— Ա՛ման, վա՛յ թե մեր օրն էլ էստեղ պիտի հատնենք:

ՈՍԿԱՆ.— Սուս կաց:

ՆԱԶԱՐ.— (Սպառնագին և սարսափած) Հե՛ե՛ե՛ե՛եպ...

ՍԱՔՈ.— (Արագ) Հիսո՛ւ-Քրիստոս... Հիսո՛ւ-Քրիստոս, Հիսո՛ւ-Քրիստոս...

ՆԱԶԱՐ.— Բըմբուլնե՛րդ կթոցենեմ երկինք, հա՛: (Լուսթյուն:) Էլի՞ մարդ կա: Դալի-Ասլան, էն կուռը բռնի: Գիջա-Ղուշի, է՛ս կուռը: Է՛ս է՛ նստում եմ ձիս:

ՍԱՔՈ.— Ո՛սկան, փախչե՛նք...

ՈՍԿԱՆ.— Ո՞ր, ճամփան կտրել են:

ՆԱԶԱՐ.— Նստեցի: Եկա՛: Քարվա՛ն-Ղուան, հասի: Զամո՛ւշ-Պատոռան, խփի՛: Բռնեցե՛ք... Էհե՛յ... ջարդուրո՛ւրդ կանեն: (Վազում է դեպի աջ, նախաբեմ: Ոսկանը մըտնում է թփերի արանքը: Սաքոն դուրս է վազում թփերից և մնում շփոթված: Նազարը գալիս է, դիպչում Սաքոյին և ցած ընկնելով սկսում է սառսալ) Հը՛ը՛ մնը՛ը՛ մը՛ը՛...

ՍԱՔՈ.— Հը՛ը՛ մնը՛ը՛ մը՛ը՛... Քաջ Նազար՛ր...

ՆԱԶԱՐ.— Քյոոողլի՛...

¹ բուրջ— քաղաքի կամ բերդի պարսպի մեջ շինված բարձր աշտարակ, որպես ուղղմական դիրք

ՍԱՔՈ.— (Փաթաթվում է Նազարի մեջքին և գոռում) Էհե՛յ...

ՆԱԶԱՐ.— (Նույնպես փաթաթվում է Սաքոյի մեջքին և գոռում): Էհե՛յ...

ՍԱՔՈ.— (Գոռում է) Բա՛ց թող...

ՆԱԶԱՐ.— (Գոռում է) Բա՛ց թող... (Երկուսն էլ համկարծ իրար բաց են թողնում և փախչում. Նազարը՝ ձախ, դեպի տան հետևը, Սաքոն՝ աջ, թփերի մեջ:)

ՈՍԿԱՆ.— (Թփերից դուրս գալով) Սաքո՛, ճի՛հ՛... (Վազում է աջ կողմը:)

ՍԱՔՈ.— Ա՛ման, սո՛րբ մայր աստվածածին: (Վազում է նրա հետևից:)

Լռություն:

ՆԱԶԱՐ.— (Բերանքսիվար տափկում է գետնին, Ոսկանն ու Սաքոն նրա վրայով վազում են դեպի աջ և անհետանում: Նազարը դեռ պառկած է, ապա հետզհետե վեր է կենում: Ապա սկսում է դիտել Սաքոյի ձիուն: Մի քիչ վստահ) Հը՞, անտե՞ր, տերդ կորցրե՞ց ինձ, թե՞ էլի գալու է: (Լռություն:) Զե՛, չի՛ երևում... Փախա՞՛վ, ի՞նչ արավ... կլնի որ փախավ... (Վստահ) Հը՛, ո՞վ է ասում, թե քաջ չեմ: (Գոռում է) Էհե՛յ, մի՛ն գարկեմ, հազա՛ր կջարդեմ: (Մոտենալով դռանը) Ո՛ւտիան, դուռը բաց: (Լռություն:) Է, սրանից դեռը հերն անիծած էն տղամարդու, որ կնիկ մարդու անունը տա: Ես գնացի: Էհե՛յ, ճա՛մփա տվեք, խաբարդա՛: Քաջ Նազարն եկա՛վ: (Ականջ է դնում: Ուտիանը լուռ է): Լա՛վ, մնա՛, լուռը բացվի, մի շնաթակ տամ քեզ՝ հետո կերթամ: (Լռություն) Ծա՛ն կնիկ, գնա՛ցի: (Նստում է ձին) Էհե՛յ...

ՈՒՍԻԱՆ.— (Վեր ցատկելով՝ խլում է դազանակը և դուռը բաց անելով՝ դուրս էլնում:) Հերիք զահլա չտանե՛ս (Դազանակով հարվածում է Նազարին ու ձիուն:) Ա՛ն քեզ, քոփա՛կ:

ՆԱԶԱՐ.— Է՛, է՛, է՛, ձին կփախցնի՛... (Ձին փախցնում է նրան) Փախցրե՛ց... ամա՛ն... հասե՛ք: (Ձայնը հեռանում է և կանչում:)

ՈՒՍԻԱՆ.— (Ներս գալով) Դե, հիմի գնա՛ ու սրտաճաք եղի, աչքդ է՛լ կարեմ: (Ներս է մտնում, որ քուն մտնի:)

Վ Ա Ր Ա Գ Ո Ւ Յ Ր

ԱՐԱՐ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՔԱՋ ՆԱԶԱՐԸ ԶՈՐԲԱՍՏԱՆՈՒՄ

Անտառ. դիմացը, աչ ու ձախ շավիղներ: Մեջտեղը փոփոխի բացաս:
Գյուղական ճեֆ է: Հյուրերը բոլորել են սուփրի շուրջը:

ՀՅՈՒՐԵՐ.— Ա՛յ ջան, ա՛յ ջան, ա՛յ ջան:

ՄԻ ԱՌՈՒՅԳ ԾԵՐՈՒՆԻ.— (Շորորալով ու կտորաավելով կենտապար է պարում, հետև էլ ինքն իրան չափ է տալիս: Գիևով է) Ը՛մ, տարա-նի ի՛ի՛ի՛, նիյ-նամ... ը՛մ, տարանի ի՛ի՛ի՛, նիյ-նամ (դիմում է հյուրերից մեկին) Խնամի Թաթոս... ը՛մ, տարա-նի ի՛ի՛ի՛, նիյ-նամ... Խնամի Թաթոս, դոչա՞ղ ես... Հա՛, դոչաղ կա՞ց, թե չէ կայծե՛րդ կհանեն... ը՛մ, տարա-նի ի՛ի՛ի՛, նիյ-նամ:

ՀՅՈՒՐԵՐ.— (Պարողիմ) Զա՛ն, Ղունկիանոս խնամի, ջա՛ն:

ՄԻ ՀՅՈՒՐ.— Զա՛ն, Ղունկիանոս խնամի, նստի՛: Այ տղա, Ղունկիանոս խնամու համար գինի ածեք:

Առույզ ծերուկին նստեցնում են:

ԹԱՄԱԴԱ.— Գեղի իշխանավորներին՝ հրամա՛ն: Թասերդ լցրե՛ք:

ՄԻ ՀՅՈՒՐ.— Զա՛ն, իշխանավոր՝ Թամադա: Հրամայի, մեր տերն ես:

ԹԱՄԱԴԱ.— Ասելս էն է, որ աստված մեր գոռը հաստատ պահի գեղերի գլխին: Էս էլ աստված շեն պահի մեր նոր խնամի ու մեր գեղի քեթխուդա Մաթոսենց Թաթոսին:

ՀՅՈՒՐԵՐ.— Ա՛յ ջան, ա՛յ ջան, ա՛յ ջան: Խնամի Թաթոս, կենա՛ցդ: (Խմում են):

Դուրսը աղմուկ է լսվում:

ԹԱՄԱԴԱ.— Մի տեսեք էն ո՞վ է, ի՞նչ ձիավոր է:

ՁԱՅՆԵՐ.— Ծամփորդ է:

ԹԱՄԱԴԱ.— Ծամփորդը աստծու հյորն է: Զիտց վեր բերեք, սուփրի մտ:

Դուք եմ էլնում և դեմից ներս եմ բերում Նազարին, որ դրոշակը ձեռին, սուրը կապած՝ կանգնում է և վախեցած ու խոժոռ նայում է հյուրերին: Հյուրերն էլ կապածեղով մտիկ են տալիս նրան:

ԹԱՄԱԴԱ.— (Նայելով նրա դրոշակին և երևույթին կապածոտ) Համեցեք: (Իր մտն նառողներին) Ա՛յ տղա, ճամփա տվեք հյուրին, անց կենա դեռը: (Ծամփա եմ տալիս:)

ՆԱԶԱՐ.— (Անվստահ, բայց խոժոռ հայացքով նայում է շքս դին, հագում է և իր դրոշակով գալիս, նստում է թամաղի, վարժապետի ու ծերերի կողքին: Լռությամբ: Նորից հագում է:)

ԹԱՄԱԴԱ.— (Նույնպես հագում է:)

ՆԱԶԱՐ.— (Կիսովին վեր է կենում, որ փախչի:)

ՀՅՈՒԲ.— (Փախչելու շարժում եմ անում:)

ԹԱՄԱԴԱ.— (Նազարի վարանոտ շարժումը նկատելով) Համեցե՛ք, ան՛ջ արա:

ՀՅՈՒԲԸ.— (Մի փոքր հանդարտում եմ և սկսում ուտել:)

Ա ՀՅՈՒԲ.— (Իր մտն նատածներին) Ո՞վ է, ի՞նչ մարդ է:

Բ ՀՅՈՒԲ.— Հա, է՛, էս դրոշա՛կը, թո՛ւրը...

Գ ՀՅՈՒԲ.— Ինքն էլ սու ու փուս:

ՄԻ ԾԵՐՈՒՆԻ.— Սա, որ էդպես դրոշակով, թրով նստեց՝ արա տակին շատ բան կլինի:

Լռությամբ:

ՆԱԶԱՐ.— (Հագում է) Հը՛մ...

ԲՈՂՈՐԸ.— (Նայում եմ նրան):

Ս ՀՅՈՒԲ.— Ի՞նչ ասավ:

Բ ՀՅՈՒԲ.— Ասավ՝ «Հը՛մ»:

Գ ՀՅՈՒԲ.— Ի՞նչ ասավ:

Դ ՀՅՈՒԲ.— Ասավ՝ «Հը՛մ». (Հերթով նույն հարցն ու պատասխանը՝ մինչև մի ծերունուն:)

ՄԻ ԾԵՐՈՒՆԻ.— Որ ասավ՝ «Հը՛մ», ասել է Քյոտողին է:

Բ ԾԵՐՈՒՆԻ.— (Ձեռքը ճակտին հովանի անելով և մտիկ տալով Նազարին) Չէ, Բյոռոլու թոռն է:

Լոռություն:

ՆԱԶԱՐ.— (Հպարտ) Գյաղա՞: Մի բան կուզեմ իմանամ Լս ժողովրդից: Դուք Դադատանցի՞ եք:

ԹԱՄԱԴԱ.— Չէ, մենք Ջորբաշենցի ենք:

ՆԱԶԱՐ.— Աշխարհքի անո՞ւնը:

ԹԱՄԱԴԱ.— Ջորբաստան:

ՆԱԶԱՐ.— (Գլուխը ծանր շարժելով) Ջորբաստան: Ծան՝ լավ: Է՞դ կուզեի իմանամ: (Բեղերը սրում է: Լոռություն: Հագում է:) Գյաղա՞, Հնդբատանու ճամփեն ո՞ր կողմով է գնում:

ԹԱՄԱԴԱ.— Չենք իմանում:

ՆԱԶԱՐ.— (Գլուխը ծանր շարժելով) Չե՞ք իմանում: Հա՛: Լա՛վ: Էդ կուզեի իմանամ: (Լոռություն:)

ԹԱՄԱԴԱ.— Հրամանքդ ո՞ր աշխարհքից ես:

ՆԱԶԱՐ.— Նազարստան աշխարհքից, Նազարաշեն քաղաքից:

ՄԻ ԾԵՐՈՒՆԻ.— Նազարաշեն քաղաքի՞ց: Հա՛, գիտե՛մ: Իմ պապիս քաղաքն էր:

Ա ՀՅՈՒՐ.— Ջանքմ, մի իմացեք, տեսեք ո՞վ է:

Բ ՀՅՈՒՐ.— (Իր կողքին) Մի իմացի ո՞վ է:

Ծարունակ բոթելով մեկմեկու և երբեմն մի քանի մարդ մեջ տալով՝ հարցնում են «ո՞վ է», մինչև հասնում են Տերտերին, որ նստած է Նազարի կողքին:

ՎԵՐՋԻՆԸ.— (Տերտերին) Տերտեր, մի իմացի ո՞վ է, ի՞նչ մարդ է:

ՏԵՐՏԵՐ.— (Մտիկ տալով Նազարի դրոշակին և կարդալով՝ սարսափում է: Ապա դիմելով վերջին հարցնողին՝ կիսաձայն.)

Անհաղթ Նազար, քաջ Նազար,

Մին կզարկի՝ շարդի հազար:

ՎԵՐՋԻՆ ՀԱՐՑՆՈՂ.— (Իր կողքին, սա էլ հերթով մինչև Ա հյուրին:)

Անհաղթ Նազար, քաջ Նազար,

Մին կզարկի՝ շարդի հազար:

ԹԱՄԱԴԱ.— Հը՛մ...

ԲՈԼՈՐԸ.— Հը՛մ...

ՆԱԶԱՐ.— (Հագում է:)

ՍԱՔՈ.— (Ներս է մտնում մոայլ ու հպարտ:)

ՀՅՈՒՐԵՐ.— Օհո՛, Սաքո՛, բարո՛վ, Սաքո՛, համեցե՛ք:

ՍԱՔՈ.— (Լուրջ) աստճու բարին:

ԹԱՄԱԴԱ ԵՎ ՄՅՈՒՍՆԵՐԸ.— Համեցեք, ցատի, էս ո՞ր
քամին քեզ քերեց:

ՍԱՔՈ.— Կացե՛ք մի, խիստ բեզարած եմ:

ՀՅՈՒՐԵՐ.— Զիդ ո՞րտեղ է:

ՍԱՔՈ.— (Նստելով և խոր շունչ քաշելով) Էս է, էնքան
գորքը խոտի պես հարել թափել էի ոտիս տակ. էդ
անտեր ձին տակիս չոքեց: Ոտով եմ եկել:

ՀՅՈՒՐԵՐ.— Վահ, կո՛իվ կա՞ր:

ՍԱՔՈ.— Սուս կացեք, մի դիամաթ էր, որ կոտու դադարեց:
Պահ, էդքան ջարդել կըլնի՞:

ԹԱՄԱԴԱ.— Հլա մի հաց անուշ արա... այ տղա, էդ ինչե՞ր
ես ասում:

ՍԱՔՈ.— (Զիբուխն է լցնում: Սաստիկ տարված է պատմելու
մարմաջով: Ամենքն սպասում են հետաքրքիր: Վառում
է չիբուխը, փսփսացնում և սաստիկ մեծամիտ ձայնով
սկսում) Էն է, ախպեր ջան, ախպորս որ ասեմ, ձիս
նստել գնում էի Դումանլու, Չամլըբել: Էնպես գիշերվա
դառը կեսը կըլիներ, մին էլ տեսա, որ ընկել եմ Ղարան-
լուխ Մեշի Չահանդամ-դարասին: Հիմի, ախպեր ջան,
սկանջս ձե՛նի՝ ձիուն հարաքյաթ, դամշուն բարաքյաթ՝
գնում եմ: Ամա մի մթնագիշեր էլ է, որ աչք աչքի չի
գալի: Մին էլ մի ձեն ընկավ սկանջս: Սաի, յա գազան
է, յա ավազակ: Ականջ դրի, որ գազանի, ավազակի
բան չի, սելավի պես գալիս է: Այ տղա, էս ի՞նչ բան է:
Էս մտքով էի, մին էլ տեսնեմ ի՞նչ, մի գորք է գալի,
մի գորք է գալի, ոնց որ դիամաթ: (Ունկնդիրները սար-
սափով նայում են) Ձեն տվի, ադա էդ ո՞ւմ գորքն է:
Ձեն չտվին: Էն է թուրս պլոկեցի, ձիս կրակեցի, ընկա
էդ գորքի մեջն ու սկսեցի դամշիլը: (Զիբուխն է փրստ-
փրստացնում և թուրունը դրստում:)

ՈՍԿԱՆ.— (Ներս է մտնում ձախից և տեսնելով, որ ամենքը զբաղված են՝ չխանգարելու համար զգուշ մոտենում է Սաքոյին և հեռուը կանգնում: Ապա տեսնելով Նազարին՝ ճանաչում է և զարմանում, դրդում իր մոտ նստած հյուրերից մեկին) Ո՛վ է:

Մի ՀՅՈՒՐ.— Քաջ Նազարն է:

ՈՍԿԱՆ.— (Սարսափած նայում է Նազարին և լռում:)

ՍԱՔՈ.— Էդպես դամշեցի մի վախտ, մին էլ տեսնեմ մթան մեջ մի ձիավոր ձեն է տալիս: «Սախկալ-Թուրթան, Չամուշ-Պատոսան, խփի՛»:

ՆԱԶԱՐ.— (Կիտվի վեր է կենում տեղից պատրաստվելով փախչել: Մյուսների ուշքը Սաքոյի վրա է:)

ՍԱՔՈ.— Էս իմանալս էր: Որ ձիս չթոցրի՞, չհասա՞ ու սրան հենց էսպես ձեռքով ձիախսուն գետին չզարկի՞...

ՆԱԶԱՐ.— (Այլապում է) Բը՛, բը՛, բը՛, բը՛:

ՈՍԿԱՆ.— (Անհանգիստ նայում է Նազարին:)

ՍԱՔՈ.— Սա փաթաթվեց ոտիս ու մենակ էսքանը գոռաց. «Ա՛ման, Քյո՛ողլի, բա՛շխի»: Տո՛, քու Քյոողլու ըսենց ընենցը... Ախպեր ջան, սրան զցեցի ոտքերիս տակ, ը՛մ, հիմի ո՛նց եմ տալի փորին, գլխին, մեջքին... մեջքին, փորին, քթին... շինեցի քյուֆթա... Էստեղ լուսնյակը դուրս եկավ: Մտիկ տվի որ՝ Քաջ Նազարն է:

ԲՈՒՈՐԸ.— (Ծփոթված) Ա՛յ տղա, ա՛յ տղա... դե՛սը, դե՛սը... (Հագում են:)

ՈՍԿԱՆ.— Հա՛, էն մեր բանն ես պատմում...

ՍԱՔՈ.— Ծիկեցի քյուֆթա... (Հանկարծ նկատելով Ոսկանին) Հա՛, հա՛...

ՈՍԿԱՆ.— (Ցած) Սաքո, Քաջ Նազարն է: Սաքո, Քաջ Նազարն է... (Աչքով է անում և ցույց տալիս Նազարի վրա:)

ՍԱՔՈ.— (Բողոքովին շփոթվելով) Հա՛... հա՛... հա՛... Է՛... (Հանկարծ նկատելով Նազարի այլալսմունքը) Բը՛, բը՛, բը՛, բը՛...

ՆԱԶԱՐ.— (Նույնպես շփոթված) Բը՛, բը՛, բը՛, բը՛...

ՍԱՔՈ.— Հա, է... Տո... Մի դրոշա՞կ էր ձեռին, թո՞ւր էր, ինչ էր... Որ մին վրա չընկա՞վ... այ ջանըմսըն Քաջ

Նազար... Հիմի սա ո՞նց է տալի փորին, մեջքին, գրի-
խին... գլխին, մեջքին, փորին...

ՈՍԿԱՆ.— Մենք էլ լավ ճղեցինք:

ՍԱՔՈ.— Հա, բաներ շատ եղան... բը, բը, բը, բը... (Ցած
ծայնով դիմում է իր կողքի ընկերներին) Ի՞նչ եք ասում,
ո՞վ է, ի՞նչ է...

Ա ՀՅՈՒՐ }
Բ ՀՅՈՒՐ } Քաջ Նազարն է:
Գ ՀՅՈՒՐ }

ՍԱՔՈ.— (Կասկածով նայում է Նազարին և նստում) Ասեք,
էի՞... բը՛, բը՛, բը՛...

ՆԱԶԱՐ.— (Նույնպես նստում է և կասկածով նայում Սա-
քոյին:)

ՀՅՈՒՐԵՐ.— Վերջը, ո՞նց եղավ: Ջարդողն ո՞վ էր:

ՍԱՔՈ.— Ո՞վ պիտի լիներ: Քաջ Նազարը... Մենք էլ կովի
մեջ էինք ու... (Իր կողքի նստողներին) Ո՞ր տեղի Քաջ
Նազարն է:

ԿՈՂՔԻՆԸ.— Նազարաշենի:

ՍԱՔՈ.— Հա՛, Նազարաշենի Քաջ Նազարն է: Վա՛հ, ինչ-
քա՛ն փոխվել է. միանգամից չճանաչեցի:

Ա ՀՅՈՒՐ.— Ծանանչ ես, հա՞:

ՍԱՔՈ.— Ո՞նց թե ճանանչ ես, տնաշեններ, Դադատանու
կովին հինգ տարի միասին ախպերություն ենք արել:

ՆԱԶԱՐ.— (Սպառնալի) Հը՛մ... (Նայում է Սաքոյին: Սա-
քոն երեսը շուռ է տալի և կծկվում:)

ԹԱՄԱԴԱ.— Ծանա՞նչ ես, հա՞: Բա ձեռն հանի, է՛...

ՀՅՈՒՐԵՐ.— Ծանա՞նչ ես, հա՞:

ՍԱՔՈ.— (Նազարին) Քաջ Նազա՞ր: Ի՞նչ ես ասում: Ծա-
նա՞նչ եմ:

ՆԱԶԱՐ.— (Անորոշ ձայն է հանում և ձեռը թափ տալիս:)

ԹԱՄԱԴԱ.— (Նազարին) Քա՛ջ Նազար ախպեր: Բարով
եկար: (Ձեռ է տալիս նրան) Անունդ վաղուց էինք իմա-
ցել, մենակ քեզ չէինք տեսել: Հիմի մեզ համար մեծ
բախտավորություն է, որ տեսանք:

ՀՅՈՒՐԵՐ.— (Հերթով վեր են կենում և մոտենալով ձեռ են
տալիս Նազարին:) Բարով եկար, քաջ Նազար ախպեր:

Ա ՀՅՈՒՐ.— (Սաքոյին) Այ տղա, ո՞նց էլ ճանաչեցիր Քաջ Նազարին:

ՍԱՔՈ.— Տեսա՞ք, ո՞նց լուս գցեցի Քաջ Նազարին: Այ հա՛յ, Դադատանից մինչի Հնդատան երկու իգիթ եմ ճանաչում. մինը Քաջ Նազարն է, մինն էլ Քաջ Նազարն ինքը կասի ով է:

Բ ՀՅՈՒՐ.— Հասկանում եմ ինչի համար եկած կլինի մեր կողմերը: Կա ու չկա էն է:

ԶԱՅՆԵՐ.— Ինչի՞ համար:

Բ ՀՅՈՒՐ.— Հետո կասեմ:

ԱՌՈՒՅԳ ԾԵՐՈՒՎ.— Գիտե՛մ, գիտե՛մ ինչի համար է: **(Սչքով է անում Նազարին)** Էն որ ես ու դու գիտենք:

ՄԻ ԾԵՐՈՒՆԻ.— Ես հլա ձեն չեմ հանում, տեսնեմ դուք գլխի՞ կընկնե՞ք, թե ով է Քաջ Նազարը:

Բ ԾԵՐՈՒՆԻ.— Քաջ Նազարին ո՞վ չի ճանաչում: Սաղ աշխարհքը գիտի: Քառասուն տարի է մեր սարերում ման է գալիս Քաջ Նազարը:

ՀՅՈՒՐԵՐ.— Այ ջա՛ն, այ ջա՛ն, այ ջա՛ն:

ԹԱՄԱԴԱ.— (Նազարին) է, Նազար ախպե՛ր, մենք էսքան խոսեցինք դու սուս կացար: Ո՞վ գիտե մտքումդ ի՞նչ բաղեր գնացիր ու եկար: Հիմի տեսնենք մեզ համար ի՞նչ ես բերում էդ բաղերից: Հրամանքդ հիմի որտեղի՞ց ես գալիս:

ՆԱԶԱՐ.— (Հպարտ հազալով) Ախպորս ասեմ, ես հիմի Քաֆրստանու միջիցն եմ գալիս: Գնացել էի Բաղր խանի գլուխը կտրելու: Կտրեցի ու եկա: Ծամփին էլ Քյարիմ խանի գլուխը կտրեցի:

ՀՅՈՒՐԵՐ.— Վա՛հ...

ԹԱՄԱԴԱ.— Դալա՛ր կենա կուող: Ժողովուրդ էլ ջարդո՞ւմ ես:

ՆԱԶԱՐ.— Ծանճի պես, մին գարկում, հազար ջարդում:

ԹԱՄԱԴԱ.— Ասել է խաների գլուխը կտրելով ու ժողովուրդ ջարդելով մա՛ն ես գալիս:

ՆԱԶԱՐ.— Էդպես է մեր սովորությունը: Մենք էլ ուրիշ գործ չունենք: Մեր գործը ջարդելն է:

ԹԱՄԱԴԱ.— Հիմի աստված որ հաջողի սաղ աշխարհքը
ջարդելո՞ւ ես:

ՆԱԶԱՐ.— Մտքներս էդ է:

ԹԱՄԱԴԱ.— Դալար կենա կուող: Բա որ էդպես է մի
խնդիրք պիտի անես:

ՆԱԶԱՐ.— Ասա, լսում եմ:

ԹԱՄԱԴԱ.— Այ, էսպես, որ տեսնում ես մեզ, հենց բռնի՝
ամենքս գեղերի իշխաններ ենք: Բայց ի՞նչ անենք, որ
գերի ենք մեր հարևանների ձեռին:

ԲՈՂՈՐԸ.— Գերի՛ ենք, գերի՛ ենք:

ՆԱԶԱՐ.— Ո՞նց թե գերի եք:

ԹԱՄԱԴԱ.— Գե՛րի ենք, Նազար ախպեր, գե՛րի ենք: Չեն
ուզում իրենց աշխարհքը մեզ տան: Չի՞ լինի մեզ ազա-
տես դրանց ձեռից: Մեզ կերան:

ՆԱԶԱՐ.— Իրենց աշխարհքը ձեզ չե՞ն տալիս: Ո՞նց թե:
Ես Նազարը լինեմ, ականջս էդպես քան իմանա: (Ոտքը
գետին խփելով) Էսպե՞ս եք պահում իմ ժողովրդին:
(Բողոքը ցնցվում են:) Դրա համա՞ր են իմ պապերը
թագավոր եղել, որ իմ ժողովուրդը զուր էսպես նեղու-
թյան մեջ պահե՞ք:

ԲՈՂՈՐԸ.— (Ոտքի են կանգնում և փափախները հանում:)

ՆԱԶԱՐ.— Է, չասե՞ք, ովքե՞ր են:

ԹԱՄԱԴԱ.— Յոթը հսկաներ են:

ՆԱԶԱՐ.— (Վեր թռչելով տեղից, վախեցած:) Յոթ հսկա-
նե՞ր... բը՛, բը՛, բը՛, բը՛... (Անհանգիստ) Որտե՞ղ են:

ԶԱՅՆԵՐ.— Հեռու են:

ՆԱԶԱՐ.— (Հանգստացած) Հա՛, հեռու են: (Մրտապնդվե-
լով) Էհ, ո՞նց են համարձակվել էդքան հեռու լինեն:
Որտե՞ղ են: (Սաքոյին) Գյաղա, մի տես որտեղ են՝ գնա
բեր, մի հում-հում ուտեմ դրանց: Ո՞նց թե իրենց երկիրը
ձեզ չեն տալիս, էդ քանի՞ գլուխ ունեն, որ ձեզ էդպես
նեղություն են տալիս: Բա դրանք չե՞ն իմանում, որ ես
հսկա փշրող եմ: Հազար հատ էն օրը փշրտեցի, այլուր
չիճեցի, տվի քամուն: Էս երկու հատիկ փռոշին մնաց՝ էն
էլ դրի համալիլիս մեջ: (Ցուց է տալիս համալիլը:)

ԲՈՂՈՐԸ.— (Զարմացած և երկյուղած) Պա՛հ...

- ՏԵՐՏԵՐ.— Տոր մի հատը մեր գեղիմ հիշատակ, օրհնչալ: ՆԱԶԱՐ.— (Բաց է անում համայիլը, մի հատիկ տալիս է Տերտերին) Ա՛ռ: (Մյուսներին) Կացե՛ք, էս հսկաներին էլ փոշի շինեմ, ամենքիդ մի-մի հատ կտամ հիշատակ: Դե՛, ինձնից հրաման իմ ժողովրդի քթթխողաներին: Զեր բոլոր հարևանների երկիրը ձե՛զ: Իմացա՛ք:
- ԲՈՂՈՐԸ.— Իմացանք, Քաջ Նազար:
- ՎԱՐԺԱՊԵՏ.— (Մազադարթի նման մարդ) Հասա՛վ մեծ ժամանակը, եկա՛վ ազգի հերոսը:
- ԹԱՄԱԴԱ.— Զա՛ն, վարժապետ, ջա՛ն:
- ՏԵՐՏԵՐ.— Խորհուրդ խորին, անհաս, անսկիզբն:
- ԹԱՄԱԴԱ.— Բո էլ կարգդ օրհնվի, տերտեր, խո՛ւսի մի, է՛:
- ՆԱԶԱՐ.— Նա՛լլար չար սատանին: Էդ հսկաները ձեզ էդպես նեղություն տա՛ն: Հապա ես ո՛ր եմ: (Սաքոյին) Գյադա՛: Ասա ձիու գարի տան: Էս է, վեր կենամ գնամ դրանց վերջացնեմ:
- ՍԱՔՈ.— (Մի կողմ) Ասեք գարի տան:
- ԲՈՂՈՐԸ.— Ա՛յ ջան, ա՛յ ջան, ա՛յ ջան:
- ՎԱՐԺԱՊԵՏ.— (Վեր թռչելով) Ո՛վ հասարակություն, ո՛վ ժողովուրդ, ո՛վ ազգ ամենայն: Հասե՛լ է ժամանակը: Քաջակրոովն Նազար, սուրբ գործի համար գնում է Հնդկաստանի ազգի վրա, որ մեր պապերի հողը ետ խլի: Մեծ Նազարը պիտի նստի թագավոր: Նա վեր է կացել բոլոր աշխարհքի, բոլոր ազգերի դեմ:
- ՏԵՐՏԵՐ.— Մենք Քաջ Նազարի ազգն ենք, և դրանով, գոհություն աստուծո՛ւ ամեն ազգից բարձր ենք:
- ԱՌՈՒՅԳ ԾԵՐՈՒԿ.— Թահո՛ւ... կթողնե՞նք, որ մեր ազգի վրա մեկ ուրիշ ազգ ծուրը մտիկ տա: Բմբուլները երկինք կհանենք, հա՛...
- ՎԱՐԺԱՊԵՏ.— (Ընդհատելով, ոտքի է թռչում) Ոտքի՛ կանգնեցեք: Մա՛հ Հնդկաստանի թագավորին: Կեցցե՛ Քաջ Նազարը:
- ԲՈՂՈՐԸ.— (Ոտքի են կանգնում) Կեցցե՛ Քաջ Նազարը: Ապրե՛ս, Քաջ Նազար: (Նստում են):
- ԹԱՄԱԴԱ.— Քա՛ջ Նազար, հիմի ո՞նց ենք անում մեր հարևան հսկաների բանը:

ՆԱԶԱՐ.— Զնջեցի՛, գնա՛ց: Էլ հսկաներ չկան: Պատրաստ-
վեցեք, գնում ենք:

ԹԱՄԱԴԱ.— Գնում ենք:

ԱՌՈՒՅԳ ԾԵՐՈՒԿ.— Ես էլ եմ գալիս:

ՄԻ ԾԵՐՈՒՆԻ.— Հլե ես էլ եմ գալիս:

ԲՈՒՈՐԸ.— Մենք էլ ենք գալիս:

ԽՆԱՄԻ ԹԱԹՈՍ.— (Հարցական) Հը՞...

ԲՈՒՈՐԸ.— (Նրան) Խնամի Թաթոս, գնում ենք հսկաներին
ջնջենք:

ԽՆԱՄԻ ԹԱԹՈՍ.— Ես էլ եմ գալիս:

ԹԱՄԱԴԱ.— (Դուրսկիներին) Ապա մի «Քաջ Նազարի»
ածեք:

ԴՈՒԴՈՒԿՉԻՆԵՐ.— (Նվագում են:)

ՎԱՐԺԱՊԵՏ.— (Նվագի հետ արտասանում է:)

*Կեցցե՛ս Նազար, ապրե՛ս Նազար,
Որ շարդում ես հազար, հազար,
Ապրե՛ր դու մեր ազգի համար,
Ջարդի՛ր միշտ զերթ, բողկ ու գազար:*

ԹԱՄԱԴԱ.— Զա՛ն, վարժապետ, ասա մի, է՛, շնորհքդ
թափի:

ՀՅՈՒՐԵՐ.— Ա՛յ, ջան, ա՛յ ջան, ա՛յ ջան...

ԹԱՄԱԴԱ.— (Նվագի հետ) Քա՛ջ Նազար, գնում ենք:
(Խմում է:)

ՆԱԶԱՐ.— Գնո՞ւմ ենք հայրիկ ջան, գնո՞ւմ ենք: (Խմում է:)

ՏԵՐՏԵՐ.— (Զայնը մաքրում է և սկսում կերկերաձայն ինք-
նահանար եղանակ, որին ձայնակցում են դուրսկիները
և հյուրերը:)

*Ի ոստանեն Նազարաշեն,
Ի ամրոցեն Պրղնձաշեն,
Ելավ արև առյուծ Նազար:
Ե՛կ, արեգա՛կ մեր, ե՛կ,
Ե՛կ, անձկալից մեր, ե՛կ:*

ՀՅՈՒՐԵՐ.— Զա՛ն, տերտեր, ջան: Օրհնվի՛ կարգդ:

ԱՌՈՒՅԳ ԾԵՐՈՒԿ.— Քա՛ջ Նազար, շնջո՞ւմ ենք: (Խմում է:)

ՆԱԶԱՐ.— Զնջո՛ւմ եմք, հայրիկ ջան, ջնջո՛ւմ եմք:
(Խմում է:)

ԹԱՄԱԴԱ.— Խնամի Թաթոս, գնո՛ւմ եմք:

ԹԱԹՈՍ.— Գնո՛ւմ եմք:

ՀՅՈՒԻԵՐ.— Ա՛յ ջան, ա՛յ ջան, ա՛յ ջան:

Դուդուկը դադարում է:

ՎԱՐԺԱՊԵՏ.— Թասներդ լցրեք: Սուրբ կենաց պիտի առա-
ջարկեմ: Խմե՛ք մեր քաջակորովն Նազարի կենացը:

ԲՈԼՈՐԸ.— Քաջ Նազարի կենացը: Քա՛ջ Նազար, կենա՛ցդ:
(Խմում են: Դուդուկչիները սուռ էն ածում, ապա խորին
լռություն:)

ՆԱԶԱՐ.— (Ծանր ու հայարտ վեր կենալով տեղից) Ծնոր-
հակալ եմ իմ ժողովրդից (Խմում է ու նստում:)

ԹԱՄԱԴԱ.— Անո՛ւշ:

ԱՌՈՒՅԳ ԾԵՐՈՒԿ.— Զա՛նըդ անուշ:

ԲՈԼՈՐԸ.— Հրամա՛նքդ անուշ:

ՆԱԶԱՐ.— Դո՛ւք անուշ:

ՏԵՐՏԵՐ.— Սրանից դենը տղա շատ ծնեցեք: Բոլորի անու-
նը պիտի դնեմ Քաջ Նազար:

ՆԱԶԱՐ.— (Գիճով) Ըմ, հո՛ւմ-հո՛ւմ կուտեմ... Ծո՛ւտ արեք:

ՄԻ ՀՅՈՒԻ.— (Հանկարծ նայելով դեպի ձախ) Էհ ո՞վ է,
ի՞նչ մարդ է:

ԲՈԼՈՐԸ.— (Հարբած ձայնով) Ի՞նչ է...

ՄԻ ԳՅՈՒՂԱՑԻ.— (Անտառի խորքից աջից) Ա՛ման, հա-
սեք, ի՞նչ բանի եք:

ԲՈԼՈՐԸ.— (Անհանգիստ) Ի՞նչ կա...

ԳՅՈՒՂԱՑԻ.— (Ներս ընկնելով) Ա՛ման, հասեք, վագր է
լուս ընկել անտառը:

ԹԱՄԱԴԱ.— (Քահ-քահ ծիծաղում է) «Վա՛գր է լուս
ընկել»:

ԲՈԼՈՐԸ.— (Նույնպես ծիծաղում են) «Վա՛գր է լուս ընկել»:

ԳՅՈՒՂԱՑԻ.— (Ծփոթված) Ինչի՞ եք ծիծաղում: Բան եմ
ասում, վագր է լուս ընկել անտառը...

ԹԱՄԱԴԱ.— (Հանգիստ ժպիտով) Լուս է ընկել, թող ընկ-
նի... Նազարն էստեղ չի՞, վագրի հոգեառը:

ԳՅՈՒՂԱՅԻ.— Ի՞նչ Նազար, ի՞նչ զառաֆաթ... շեները
փչացրեց, հասեք...

ՍԱԶՆ.— (Հագում է և վեր կենալով կամաց-կամաց մոտե-
նում է ձախ մուտքին և հանկարծ փախչում:)

ՆԱԶԱՐ.— (Դեպի դուրս) Գյաղա՛: Ջո՛ր տվեք ձիուս: Էս
է վեր կացա: (Գյուղացուն) Ո՞րտեղացի ես, բարեկամ:

ԳՅՈՒՂԱՅԻ.— Քյալլագյոզ գեղից:

ՆԱԶԱՐ.— (Գլուխը ծանր շարժելով) Հա՛: Ի՞նչ է, ի՞նչ
վագր է: Որտե՞ղ է, և ո՞նց է սիրտ արել մտնի ձեր ան-
տառը:

ԳՅՈՒՂԱՅԻ.— Մեր անտառը չի, էս անտառն է մտել, ու
հիմի գալիս է...

ՆԱԶԱՐ.— (Վեր թռչելով և հազալով) Գյաղա՛:

ԹԱՄԱԴԱ.— Հը՞, Քաջ Նազար, էսպես բաներ սիրում ես:
Տեսա՞ր ոնց բախտդ բանեց:

ՆԱԶԱՐ.— Սիրում եմ... (Մտահոգ ման է գալիս) Բը՛, բը՛,
բը՛, բը՛... (Գյուղացուն) Ո՞ր կողմից է գալիս, գյաղա...

ԳՅՈՒՂԱՅԻ.— (Աջ կողմը ցույց տալով) Էս կողմից:

ՆԱԶԱՐ.— (Բարձր հազալով վեր է կենում և պատրաստ-
վում է փախչելու) Կայծե՛րդ կհանեն, հա՛ւա՛ւ... (Փախ-
չում է ձախ կողմից:)

ԲՈՂՈՐԸ.— Ո՞ր է գնում, ո՞ր է գնում:

ԹԱՄԱԴԱ.— (Ձախ կողմից) Վագրի ճամփան է ուզում
բռնի: Ի՞նչ անջնորհքն էք: Դո՛ւք բռնեցեք, մա գնա
վագրի վրա: Դե՛սն էկեք:

Գյուղացիները վագում են դեպի ձախ և մտնում են
Նազարի քամակը և պատի պես արգելում նրան փախ-
չելու: Քաջ Նազար, դու վագրի վրա գնա, մենք կրոնենք
վագրի ճամփան:

ԶԱՅՆԵՐ.— (Ձախից) Գալի՛ս է, գալի՛ս է...

Մեծ մասը փախչում են դեպի աջ:

ԶԱՅՆԵՐ.— (Աջից) Գալի՛ս է, գալի՛ս է...

Եփոթություն: Մի մասը փախչում է դեպի ձախ,
մյուսը՝ աջ, երրորդը՝ դիմացի կողմը:

ՆԱԶԱՐ.— Բը՛, բը՛, բը՛... (Փախչում է դեպի դիմացի
կողմը:)

ԴԻՄԱՑ ՓԱԽՉՈՂՆԵՐ.— (Ետ վազելով) Էս կողմից է գալիս:

ՆԱԶԱՐ.— (Ետ է փախչում դեպի աջ) Բը՛, բը՛, բը՛...

ԱԶԻՑ ՓԱԽՉՈՂՆԵՐ.— (Ետ վազելով) Էս կողմից է գալիս:

ՆԱԶԱՐ.— (Ետ է փախչում դեպի ձախ) բը՛, բը՛, բը՛...

(Դուրս է վազում, բոլորն ընկնում են Նազարի հետևից: Նազարը ներս է ընկնում դեմից, վազում դեպի աջ և ապա դուրս վազելով՝ ներս է մտնում դեմից:)

ԶԱՅՆԵՐ.— Եկա՛վ, եկա՛վ...

ԹԱՄԱԴԱ.— Նազարի՛ն առաջ գցեցեք: Նազարի՛ն առաջ գցեցեք: (Բոլորը թաքնվում են Նազարի թիկունքում:)

ՎԱԳՐԸ.— (Երևում է աջից: Նազարին հրում են վագրի վրա, և իրենք փախչում են դեպի ձախ: Նազարը սարսափից և շփոթությունից մնում է տեղում սառած: Ապա հանկարծ մագլցում է ծառի վրա: Վագրը գալիս է մտնում նույն ծառի տակ և կանգնում թիեթի մեջ:)

ԶԱՅՆԵՐ.— (Հեռվից) Փախե՛ք, փախե՛ք... (Լուռություն:)

ՆԱԶԱՐ.— (Ծամաձուռ ձայնով, սարսափահար) Ամա՛ն՛ա՛ն:

(Վագրը կաղկանձում է: Նազարը սարսափով նայում է վագրին և դողում: Հանկարծ վաչր է ընկնում ծառից ողիղ վագրի մեջքին և, սարսափից հեծնելով վրան, պինդ կպչում է գազանի մեջքից: Վագրը վախենում է և, ցատկելով տեղից, սկսում է փախչել՝ Նազարին մեջքին առած:)

ԹԱՄԱԴԱ.— (Դիմաց, մոտքի մոտ, դեպի դուրս) Ա՛յ տղա, հասե՛ք, վագրին բռնե՛լ է, վագրին բռնե՛լ...

ԶԱՅՆԵՐ.— Գալի՛ս ենք, գալի՛ս...

ԹԱՄԱԴԱ.— (Դեպի ձախ) Պի՛նդ բռնի, Քաջ Նազար, պինդ բռնի: (Գյուղացիներին՝ դեպի աջ) Հասե՛ք, զարկե՛ք: (Վագրը ներս է մտնում ձախից՝ Նազարը վրան: Գյուղացիք հետևում են վագրին բահերով, փայտերով ու քարերով. շրջապատում են վագրին և ամեն կողմից հարվածելով սպանում են նրան: Նազարը սարսափից իրեն կորցրած դեռ նստած է վագրի մեջքին: Լուռություն:)

ՄԻ ԶԱՅՆ.— Ուշքը վրան չի:

ՈՒՐԻԾ ԶԱՅՆ.— Մո՛ւս կացեք... Թունդ է չարացած:

- ԵՐՐՈՐԴ ԶԱՅՆ.— Մորթին է պատուում:
 ԶՈՐՐՈՐԴ ԶԱՅՆ.— Վեր բերեք չպատուի:
 ԹԱՄԱԴԱ.— Մի պատուի, թող հիշատակ մնա:
 ԲՈՒՈՐԸ.— (Նազարին) Վե՛ր արի, Քա՛ջ Նազար, բավա-
 կան է: (Վայր են բերում վագրի մեջքից):
 ԹԱՄԱԴԱ.— Վագրը մաշկեցեք: Ի՞նչ անճարակն եք: Էդ
 է՛լ Նազարն անի:
 Մի քանիսը վագրը քաշում են դեպի խորքը՝ մաշ-
 կելու:
 ՆԱԶԱՐ.— (Ուշքի գալով) Ո՞ր է վագրը:
 ԲՈՒՈՐԸ.— Սպանեցինք:
 ՆԱԶԱՐ.— (Նայելով վագրին հագում է ինքն իրեն) Հա՛,
 հը՛մ... Է՛սպես էր եղել բանը... (Վագրին դիմելով)
 Լավ պրծար էս մի անգամն էլ: (Բարձր հագալով, գլու-
 դացիներին) Բա էս անելո՞ւ բան էր, որ արիք:
 ԲՈՒՈՐԸ.— (Ծփոթված) Ի՞նչ կա:
 ՆԱԶԱՐ.— Ի՞նչի սպանեցիք, ո՞վ էր ասում սպանեք:
 ԲՈՒՈՐԸ.— Բա չսպանեհո՞նք:
 ՆԱԶԱՐ.— Ես չէի՞ կարող սպանել: Ափսո՛ս: Հագիվ մի ձի
 արել, ևստել քշում էի: Վագրին էլ մարդ ձեռ տա՞:
 Անվնաս անասուն:
 ԲՈՒՈՐԸ.— Չէինք իմանում, էս մեկը բաշխի, էլ չենք անի:
 ՍԱՔՈ.— (Չախից ներս պրծնելով) Ո՞ր է, ի՞նչ վագր է,
 ասում են վագր է եղել:
 ԲՈՒՈՐԸ.— Ուշացա՛ր: Քաջ Նազարն սպանեց:
 ՍԱՔՈ.— (Մեծաբերան) Զարդուխորդ կանենք, հա՛... սապ
 ի՞նչ գիտեք...
 ՎԱԳՐ ՄԱԾՎՈՂՆԵՐ.— (Ձեռների վրա պարզած առաջ են
 բերում մորթին) Այ հա՛յ...
 ԹԱՄԱԴԱ.— Բերեք, փոեք Քաջ Նազարի ոտքի տակ:
 (Փռում են): Ապրես, Քաջ Նազար, մեր տեր, մեր փըր-
 կիչ: Էսպես էլ աշխարհքը գցես ոտիդ տակ: (Գլուդա-
 ցիներին) Դե, հիմի վեր կացեք, գնանք Նազարի հետ,
 չարդենք հսկաներին:
 ԲՈՒՈՐԸ.— Գալիս ենք:
 ՎԱՐԺԱՊԵՏ.— Ելե՛ք:

ՏԵՐՏԵՐ.— Ե՛լ ժողովուրդ:

ՎԱՐԺԱՊԵՏ.— Օ՛վ ազգ ամենայն, գնանք Քաջ Նազարի
հետևից, փրկվենք և ճաճանչավորվե՛նք հայրենյաց
փառքով:

ՏԵՐՏԵՐ.— Եվ կամքն աստուծո օրհնյա՛լ եղիցի:

ԲՈԼՈՐԸ.— Դե՛, Քաջ Նազար, առաջ ընկի: Բերե՛ք Քաջ
Նազարի ձին:

Բերում են: Վազրի մորթին զցում ձիու վրա, Նա-
զարին նստեցնում են վրան, ձեռքն են տալիս դրոշակը,
և շրջապատելով նրան, պատրաստվում են շարժվելու
դեպի ձախ:

ԹԱՄԱԴԱ.— (Դուրուկչիներին) Ապա՛ մի գուռնա:

ԴՈՒԴՈՒԿՉԻՆԵՐԸ.— (Հանում են գուռնաները և փչում:)

ՆԱԶԱՐ.— (Անհանգստացած կաշելով ձիուն) Գլադա՛...

Առա՛ջ ընկեք... Բը՛, բը՛, բը՛...

ԹԱՄԱԴԱ.— (Մյուսներին) Առա՛ջ ընկեք:

ՍԱՔՈ.— (Մյուսներին) Առա՛ջ ընկեք:

ԹԱՄԱԴԱ.— (Առաջ ընկնելով) Եկե՛ք: (Եվ իսկույն ետ է
գալիս:)

ՎԱՐԺԱՊԵՏ.— Հառա՛ջ (Առաջ է ընկնում և իսկույն ետ
գալիս:)

ՏԵՐՏԵՐ.— (Ետ-ետ գալով) Ի զե՛նք առա՛ջ:

ԲՈԼՈՐԸ.— Էհե՛յ (կանգնած են տեղները:)

Հանկարծ Նազարի ձին խրտնում է և նրան տանում:

ԲՈԼՈՐԸ.— Հասե՛ք... (Վազում են նրա հետևից:)

Վ Ա Ր Ա Գ Ո Ւ Յ Ր

ԱՐԱՐ ԵՐՐՈՐԴ

ՔԱՋ ՆԱԶԱՐԸ ՀՍԿԱՍՏԱՆՈՒՄ

Խոր անտառ: Հաստաբուն ծառերի բները գերանների պես ցցված մթնեցնամ են խորքը: Մի բացված է գոյանում ուղիղ դիմացը, ուր բարձրանում է հսկաների կիկլոպյան ամրոցը: Մի փառե անկանոն սանդղա՛ղ է իջնում ամրոցի դռնից: Մեջտեղը բացատ է: Աջ ու ձախ շավիղներ:

ԽՈՋԵՆԻ.— (Խոշոր աչքերով, փքված հսկա: Գլխաբաց է, մագերն ածիլված, միայն գազաթին մի փունջ կա: Երկար բեղերը հասնում են մինչև ականջները և ավելի: Փուքսի պես է շնչում և երբեմն ինչ-որ ձայն է հանում, նման խոզի խորդալուն: Գլուխը դուրս հանելով ամրոցի առամենրից՝ դեռ-դեռ է մտիկ տալիս) Հըս՛մմ...

ԴԱՆԳԻԶ.— (Ծուլլ, դանդաղաշարժ հսկա, քնատ և ցավոտ աչքերով: Ամրոցի խորքից ծոր է տալիս) Խոոգե՛ն՛ն՛նի:

ԽՈՋԵՆԻ.— (Նույնպես ծոր տալով) Ի՞նչ է՛է՛է՛...

ԴԱՆԳԻԶ.— Խոզենի՛ի՛ի՛... լսո՞ւմ ե՛ն՛ ե՛ս...

ԽՈՋԵՆԻ.— Հա՛, հա՛, հա՛... Ի՞նչ է՛է՛է՛...

ԴԱՆԳԻԶ.— Մի մտիկ տուր չորս կողմ, տես ինս, ջինս, մարդ, քարավան չի՞ երևում:

ԽՈՋԵՆԻ.— Լա՛ւա՛ւա՛ւվ (Նայում է չորս կողմը, հորանջում է, կոտորատվում և ապա խորդում) Հը՛ս՛մմ...

ԴԱՆԳԻԶ.— (Խորքից) Ղուզդուն, Ղոոոբուղա... (Գլուխը դուրս հանելով) Ղատաղոուս՞...

ԽՈՋԵՆԻ.— Էստեղ չեն, Էստեղ չեն:

ԴԱՆԳԻԶ.— Ո՞ր են:

ԽՈՋԵՆԻ.— Ո՛րսի են, ո՛րսի են, ո՛րսի:

ԴԱՆԳԻԶ.— (Մի կերպ հասկանում է, ապա գլուխը կծկելով ուսերի մեջ՝ ներս է ընկնում:)

- ԽՈՋԵՆԻ.— (Գեպի ամրոցի խորքը թեքվելով) Աղջի Փե-
րիշան...
- ՓԵՐԻՇԱՆ.— (Միամիտ, խոշոր աչքերով, ժպտադեմ, հսկա
աղջիկ: Խորքից, երկարացնելով մինչև ներս գալը) Ի՞նչ
է՛է՛է՛...
- ԽՈՋԵՆԻ.— Մեծ ապերը հրեա կգա որսից: Պղինձները դիր
կրակին:
- ՓԵՐԻՇԱՆ.— Լաա՛ւվ... (երկարացնում է մինչև ամրոցի
խորքը գնալով:)
- ԽՈՋԵՆԻ.— (Խորդում է և բեղերը ոլորելով մտիկ տալիս
դետուդեն:)
- ԴԱՆԳԻԶ.— (Խորքից) Խոզենի՛...
- ԽՈՋԵՆԻ.— Ի՞նչ է՛է՛...
- ԴԱՆԳԻԶ.— Սոված եմ:
- ԽՈՋԵՆԻ.— Արի գոմե՛շ կեր:
- ԴԱՆԳԻԶ.— (Դուրս ցատկելով ամրոցից՝ փաթաթվում է
ամրոցի ատամներից մինին) Ո՞ր է, բեր:
- ԽՈՋԵՆԻ.— (Հակաչարքար և երկար ծիծաղում է) Հա՛, հա՛,
հա՛, հա՛, փա՛հ, փա՛հ, փա՛հ, փա՛հ, փա՛հ, փա՛հ, հո՛, հո՛,
հո՛, հո՛, հո՛ւ, հո՛ւ, հո՛ւ, հո՛ւ...
- ԴԱՆԳԻԶ.— (Բռնելով նրան) Ծիծաղդ պրծի բան եմ ասում:
Ծիծաղդ պրծի բան եմ ասում:
- ԽՈՋԵՆԻ.— (Շարունակում է ծիծաղել, կարծես այդ ծիծաղը
անկախ բան է նրանից:)
- ԴԱՆԳԻԶ.— Տե՛ս, պրծա՛վ ծիծաղդ, տե՛ս, պրծա՛վ ծիծաղդ:
- ԽՈՋԵՆԻ.— (Հանկարծ դադարելով) Հա՛, պրծա՛վ: Ի՞նչ
ես ասում:
- ԴԱՆԳԻԶ.— Ղոռոբուղան էստեղ չի՞:
- ԽՈՋԵՆԻ.— Ո՛րսի է գնացել, ո՛րսի...
- ԴԱՆԳԻԶ.— (Կանգ առնելով և մտածելով) Ասում ես որսի՞:
(Էլի կանգ է առնում և մտածում:)
- ԽՈՋԵՆԻ.— Տե՛ս, հասկացա՞ր:
- ԴԱՆԳԻԶ.— (Կանգ առնելով և մտածելով) Հա՛, հասկացա:
(Ընկղմում է: Մակայն իսկույն դուրս գալով) Մեծ պղին-
ձը ես պիտի ուտեմ:

ԽՈԶԵՆԻ.— (Ճղղում է) Բա՛ա՛ա՛, ո՞նց թե: (Բամփում է
գլխին) Այլ քեզ: Հըա՛մմմ...

ՓԵՐԻՇԱՆ.— (Հանկարծ դուրս պրծնելով ամրոցի խորքից,
օղբ հոտոտելով) Մարդահոտ եմ առնում...

ԽՈԶԵՆԻ.— Մարդահո՞տ... Հըա՛մմմ:

ՓԵՐԻՇԱՆ.— (Կռանալով դեպի ներքև) Ղորոնթի... Մար-
դահոտ է գալիս...

ՂՈՐՈՆԹԻ.— (Շիլ հսկա, շեկ մազերով: Գլուխը դուրս հա-
նելով) Մարդահոտ... (Հոտոտում է օդը:)

ԽՈԶԵՆԻ.— (Ցույց տալով դեպի ձախ) Ղոռոբուղա ապերը,
Ղատաղուռան:

ՓԵՐԻՇԱՆ.— Մեծ ապերն եկա՛վ, մեծ ապերն եկա՛վ:
(Ծափ է տալիս:)

Ձախ կողմից ներս են մտնում Ղոռոբուղան և Ղա-
ռաղուռան, առաջինը վիթխարի հսկա է թալ հոնքերով,
երկրորդը՝ ավելի փոքր. կարճահասակ հսկա է: Երկու-
սի գլուխն էլ ածիլած է, միայն գագաթներին թողած է
մի-մի փունջ: Ծալակներին բերում են արջ և որսի այլ
կենդանիներ:

ՂՈՐՈՐՈՒՂԱ.— (Խորդալով ցած է դնում բեռը) Հըա՛մմմ...

ՂԱՌԱՂՈՒՌԱ.— Հըա՛մմմ... (Նույնպես ցած է դնում բեռը:)

ՓԵՐԻՇԱՆ.— Մեծ ապեր, մենք բան գիտենք:

ՂՈՐՈՐՈՒՂԱ.— Հըա՛մ... Ի՞նչ:

ՓԵՐԻՇԱՆ.— Մարդահոտ է գալիս...

ՂՈՐՈՐՈՒՂԱ.— (Ցույց տալով ձախ) Հըա՛մմ... ա՛յ, Ղուգ-
դունը բերում է, ճամփին գտանք: Հըա՛մ...

ՂՈՒԶՂՈՒՆ.— (Ներս է մտնում ձախից՝ շալակին տեր-
տերը:)

ՓԵՐԻՇԱՆ.— Բո՛, էս ի՞նչ բան է:

ՂԱՌԱՂՈՒՌԱ.— Ո՛րք քարշ տվիք սրան, հիվանդություն
կբերի հետը: Տարեք դե՛ն օգեք:

ՓԵՐԻՇԱՆ.— Ապի, ինձ տվեք՝ խաղամ:

ԽՈԶԵՆԻ.— (Մոտենալով Տերտերին, ժպտալով և հետա-
քրքրիք հաչում է նրան, և ապա գրկում ու օգոմ Ղորոն-
թիի գիրկը:)

ՂՈՐՈՆԹԻ.— (Գցում է Ղուգդունի գիրկը:)

ՂՈՒԶՂՈՒՆ.— (Գցում է Ղառաղստաչի գիրկը:)

ՂԱՌԱՂՈՒՌԱ.— (Գցում է Դանգի գիրկը:)

ՓԵՐԻՇԱՆ.— (Լաց է լինում) Վեա՛:

ԴԱՆԳԻԶ.— Փի՛, մեռելի հոտ է գալիս, դե՛ն գցեք:

ՂԱՌԱՂՈՒՌԱ.— Ջո՛ւրը գցեք, թող տանի...

ՂՈՒՌՈՒՐԱ.— Չէ՛է՛... Կացեք բան պիտի հարցնեմ:

ՏԵՐՏԵՐ.— Ա՛ման, օրհնյալներ, բա՛ց թողեք, սիրոսս կճաքի:

ՂՈՒՌՈՒՐԱ.— Կա՛ց... Ինչո՞ւ հարևանություն չեք անում

էլ... Ինչո՞ւ բանի օր է էլ աղ չեք ուղարկում մեզ...

Հըա՛մմ...

ՏԵՐՏԵՐ.— (Վեր թռչելով) Բոլոր աղը մատաղի ենք տվել,
օրհնյալ: Աղ չի մնացել:

ՂՈՒՌՈՒՐԱ.— Մատաա՞ղ... Հը՞, ի՞նչ մատաղ: Հըա՛մ:

ՏԵՐՏԵՐ.— Մի քաջ մարդ է ընկել մեր աշխարհքը, մատաղ
ենք անում աստծուն, որ նրա պատուհասից մեզ ազատե:

ՂՈՒՌՈՒՐԱ.— Ի՞նչ մարդ է, անունն ի՞նչ է: Հըա՛մ:

ՏԵՐՏԵՐ.— Քաջ Նազար:

ՂՈՒՌՈՒՐԱ.— Քաջ Նազա՞ր... Ղոռոբուղա՞, Քա՛ա՛ջ Նա-
զա՞ր... Ղոռոնթի, Քա՛ա՛ջ Նազա՞ր, հո՛, հո՛, հո՛, հո՛,
(հսկայաբար ծիծաղում է: Ծիծաղում են և մյուսները
մինչև տնքալը:)

ՏԵՐՏԵՐ.— Դուք ծիծաղում եք, օրհնյալներ, բայց Քաջ Նա-
զարը գերի է արել մեր աշխարհքը: Ջարդում է ու ջար-
դում:

ԽՈՋԵՆԻ.— Հա՛, հա՛, հա՛, հա՛...

ՂՈՒՌՈՒՐԱ.— Հո՛, հո՛, հո՛, հո՛...

ՂԱՌԱՂՈՒՌԱ.— Հի՛, հի՛, հի՛, ո՞նց է ջարդում: Հըա՛մ:

ՏԵՐՏԵՐ.— Ձեզ համար հեշտ է, բայց մեզ համար դժվար է,
օրհնյալներ:

ՂՈՒՌՈՒՐԱ.— Հա՛ա՛, էդ մեկը դորթ է, հըա՛մմ...

ՏԵՐՏԵՐ.— Ավելի դժվար է հոգևորներին համար: Քանի որ
աշխարհքիս մեղքը մենք ենք բառնում:

ԽՈՋԵՆԻ.— (Կիսովին վեր է կենում և ժպտալով և հետա-
քրքրի մոտենում է տերտերին և բռնելով նրա միտքի
ծայրից՝ շոշափում է) Էս ի՞նչ է:

ՏԵՐՏԵՐ.— Միտքս է, օրհնյալ:

ԽՈՋԵՆԻ.— Ինչի՞ է սուր:

ՏԵՐՏԵՐ.— Նվազ ենք, քիչ ենք ուտում:

ԽՈՋԵՆԻ.— Վոռաա՞յ, քիչ եք ուտո՞ւմ, խեղճ: (**Միրուքը բռնած դեւ-դեւն է քաշում տերտերին:**)

ՏԵՐՏԵՐ.— (**Խեղճ ու լացակումամ ձայնով:**) Այո՛, օրհնյալ, մենք աստուծո փոխանորդն ենք: Քիչ ենք ուտում, որ եթե աշխարհքիս բեռը շալակներիս բարձրանանք երկինք, աստծո մոտ՝ թեթև լինենք: Այո՛, մենք աշխարհքի ծառաներն ենք: Աղետ է լինում՝ աղոթում ենք, և դրա փոխարեն մի քիչ ցորեն, մի քիչ յուղ ենք հավաքում և համեստ ապրում: Իսկ երբ աշխարհքում ջարդ է լինում՝ լաց ենք լինում այսպես: (**Լաց լինելով**) Մեա՛ա՛ա՛:

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.— Լա՞վ մարդիկ եք դուք...

ՏԵՐՏԵՐ.— Այո՛, օրհնյալ, լավ մարդիկ ենք:

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.— Ապա էդ Քասաջ Նաազաարը ինչի՞ է ջարդում ձեզ: Հըրա՛մ:

ՏԵՐՏԵՐ.— Մեզ շատ չի ջարդում: Հսկաներին է ջարդում:

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.— Բոո՞...

ՏԵՐՏԵՐ.— Մին զարկում է, հազար ջարդում:

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.— Բո՛, ո՞նց թե...

ՏԵՐՏԵՐ.— Դրոշակ ունի՞ ձեռին, սրբոց ձեռամբ գրած, թե՛ անհաղթ Նազար, Քաջն Նազար, մին կզարկի, ջարդի հազար: (**Լացակումամ**) Ախ, օրհնյալներ, կրակ է դժոխային, հուր աստվածային:

ՂՈՐՈՆԹԻ.— Հը՞ր՞... վախեցնո՞ւմ ես...

ՂԱՌԱՂՈՒՌԱ.— Փի, թե վախեցրել ես՝ հըրա՛մմ...

ՏԵՐՏԵՐ.— Ձե, օրհնյալ, չե, ճշմարիտ է, վկա աստված կենդանի: Այդ Քաջ Նազարը ձեզնից մեծ ուժի տեր է:

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.— Բո՛ն՛:

ՏԵՐՏԵՐ.— Այո՛, օրհնյալներ, փախեք՝ քանի չի եկել:

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.— Փի՛ե՛... Ի՞նչ է ասում:

ՏԵՐՏԵՐ.— Ա՛ման, օրհնյալ, ճշմարիտ եմ ասում: Փախեք, ազատվեցեք: Դուք ձեր հսկա՛նքն եք տեսել, չեք տեսել Քաջ Նազարը: Քաջ Նազարը գալիս է ոչնչացնելու հսկաների ցեղը: (**Երգածայն**) Ահավասիկ, ամեն ասես

ձեզ և պատմեմ, զոր տեսի աչքով իմոք և լվա ակամ-
ջոք: Տեսիլ զարմանահրաշ: Հիևզ հարյուր հսկաներ իմ
աչքի առջև ջարդեց, փշրեց, փոշի շինեց, տվեց քամուն:
**(Ծոցից հանելով մի մասնատուփ և պտղուցով հանելով
մի փոշի)** Ահա, էս մի հատիկ փոշին մնաց, այն էլ էս
վերցրի հիշատակ: **(Լաց է լինում)** Մեա՛ւա՛ւ...

ՂՈՌՈՔՈՒՂԱ.— **(Մաստիկ ազդված)** Ղորոնթի՛ր՛, մի փոշի
է մնացե՛լ... Ղատաղուսա... Ղուզդո՛ւն...

ՂԱՌԱՂՈՒՌԱ.— Ախր ձեզ ասում էի՛ էս մեռել ուտողին մի
բերեք դեսը: Տեսա՞ք ոնց խելքդ գողացավ:

ՂՈՌՈՔՈՒՂԱ.— **(Գլուխը բռնելով)** Գողացա՞վ: Հըա՛մմ...
(Տերտերին) Գողացա՞ր... Հըա՛մմ...

ՏԵՐՏԵՐ.— Ձէ, աստված մի արասցե:

ՂԱՌԱՂՈՒՌԱ.— **(Մոտենալով տերտերին)** Քեզ չասի՞ թե
մի վախեցնի: Ծզմե՛ն՛մ:

ՏԵՐՏԵՐ.— **(Ղոռոբուղայի քամակը մտնելով)** Կանիծե՛մ...

ՂՈՌՈՔՈՒՂԱ.— Բո՛, բո՛...

ՏԵՐՏԵՐ.— Կանիծեմ, որ ձեզ էլ Նազարը ջնջի, դնի մաս-
նատուփը: **(Ուզում է դուրս գալ հսկաների օղակից)** Մի
ճամփա որ տայիք լավ կլինեք: Էստեղ մի քիչ շոգ է:
(Հևում է սարսափից:)

ՂԱՌԱՂՈՒՌԱ.— Ձէ՛, չե՛նք թողնի: Դու մեզ գիր արիր:
(Ղոռոբուղային) Քեզ գիր արեց: Բռնի ու բաց մի թող-
նի դրան, մինչև գիրը չանցնի:

ՂՈՌՈՔՈՒՂԱ.— Հըա՛ւմմ: **(Ծալակում է տերտերին:)**

ԽՈՋԵՆԻ.— **(Նայելով դեպի ձախ)** Մեծ ապեր, մեծ ապեր,
էն ո՛վքեր են: **(Ցույց է տալիս ձախողմը:)**

ՂՈՌՈՔՈՒՂԱ.— Հըա՛ւմմ:

ՏԵՐՏԵՐ.— Ա՛ման, Քաջ Նազա՛րն է:

ՀՍԿԱՆԵՐ.— Հըա՛ւմմմ... **(Սարսափում են:)**

ՂԱՌԱՂՈՒՌԱ.— Բեե՛րդը մտեք: **(Վազում է ամբողջ, մյուս-
ները հետևում են նրան:)**

ՂՈՌՈՔՈՒՂԱ.— **(Գրկած փախցնում է տերտերին:)**

Բոլոր հսկաները պահվում են ամբողջ մեջ: Ձախից
ներս են մտնում Նազարը, թամադան, առույգ ծերուկը,
Սարքն, վարժապետը և մյուս գյուղացիները:

ՄԻ ԳՅՈՒՂԱՑԻ.— Ախպեր, էս մեր տերտերը գնաց հսկաներին գտնելու՝ ինքը ո՞ր կորավ:

ՎԱՐԺԱՊԵՏ.— Գնա՛ց շահատակ, ընկա՛վ նահատակ: Հայրենյա՛ց համար: Հառա՛ջ...

ԹԱՄԱԴԱ.— Է, լավ, տերտերը կորավ: Բա հսկանե՛րն ուր կորան:

ՆԱԶԱՐ.— Հսկաները կորչե՛ն: Գլուխներդ կշարդեն, թե կորցրել եք: Քաջ Նազար եք բերում էստեղ ու հսկա եք կորցնո՞ւմ: (Սաքոյին) Գլադա, շուտ գնա բեր էդ հսկաներին: (Մյուսներին) Գնացեք գտե՛ք: Գտաք թե չէ ինձնից հրաման. վրա տվեք, ինձ մի նայեք: Ես գիտեմ իմ անելիքը: Իմացա՞ք: Դե, գնացե՛ք:

ՎԱՐԺԱՊԵՏ.— Սաքո, գնա՛:

ՍԱՐՈ.— Էս սհաթին (Կրունկի վրա պառույտ է գործում և կանգնում տեղնուտեղը: Մյուսներին) Գլադե՛ք, գնացե՛ք:

ՄՅՈՒՍՆԵՐԸ.— (Դրսից ուրիշներին) Գլադե՛ք, գնացե՛ք:

ԲՈՂՈՐԸ.— (Կանգնած են իրենց տեղը և ոչ ոք չի գնում:)

ԹԱՄԱԴԱ.— Էհ, հապա մի նստի, որդի, հաց անուշ անենք:

ՎԱՐԺԱՊԵՏ.— Նստի՛ր, հերոս, նստի՛ր: Թող քաջությանդ կատաղությունը իջնի պահ մի:

ԹԱՄԱԴԱ.— Գիճու տիկը բերեք:

Բերում են դնում Նազարի, թամադայի, վարժապետի և մի երկուսի առջև: Սրանք նստում են և սկսում են ուտել խմել:

ԹԱՄԱԴԱ.— (Գոռում է) Է՛, հսկանե՛ր, ո՞ր ծակն եք մտել... Հիմի՛ դուրս արիք, է՛...

ՆԱԶԱՐ.— Կամա՛ց, մի՛ գոռա, չփախչեն:

ՄԻՆԸ.— Նազար ախպեր, արի էդ հսկաներին էս մեկ անգամը ներիր, մեղք են:

ՆԱԶԱՐ.— Ձե, էդ չխնդրվեք, որ չեմ ընդունի: Էս մեկ կոիվն է ու աստված: Սրանց պիտի ջնջեն:

ՄԻՆԸ.— Քաջ Նազար, էդ ո՞նց է, որ չես վախում:

ՆԱԶԱՐ.— Վա՞խ, ի՞նչ բան է վախը: (Խմում է:)

ՄԻՆԸ.— Բա քաջությունն ի՞նչ տեսակ բան է, որ քաջերը միշտ էսպես են խոտում:

ՆԱԶԱՐ.— Քաջությունը... դատարկ բան է քաջությունը:

Ահա էսպես բոճում են հսկաներին (ցույց է տալիս),
էսպես խփում, գլուխները թոցնում. դա եղավ քաջու-
թյո՞ւն: Այ, քաջությունն էն է, որ իմանաս, թե ի՞նչ բան
է վախը (Խմում է:)

ՄԻՆԸ.— Ա՛յ քա՛ջ: Բաս էնդոր ես անվախ կովում, է՛:

ՆԱԶԱՐ.— Կոի՞վ. ո՞վ է կովում: Հե՛նց գիտես թե ե՞ս: Կոիվը
ի՛նքը իրեն-իրեն կովում է: Կովի միջին իսկի միտս էլ
չի, թե կովում են:

ՄԻՆԸ.— Խոսքդ շաքարով, Քաջ Նազար, հսկա շա՛տ ես
ջարդել:

ՆԱԶԱՐ.— Բի՛... հսկա՞... (Գի՛նի է լցնում ու խմում), ճան-
ճի չափ...

ՂԱՌԱՂՈՒՌԱ.— (Գուրս է նայում ամբողջ ատամներից.
ճրան հետևում են Ղոռոբուղան և մյուսները:)

ԹԱՄԱԴԱ | (Անհանգիստ շարժում են անում:)
ՎԱՐԺԱՊԵՏ |

ՆԱԶԱՐ.— (Վեր է թռչում) Հը՞, հսկանե՞ր են:

ԹԱՄԱԴԱ.— Չէ՛, դու քո բանը պատմի:

ՆԱԶԱՐ.— Գի՛նի՛ սովեք: Էդ հսկաները որ չկան, սիրտս
չատ տխուր է: Համա մի անգամ...

ՎԱՐԺԱՊԵՏ.— Լսի՛ր, ժողովուրդ, լսի՛ր:

ՆԱԶԱՐ.— Կոիվ եղավ մի անգամ, գյադա, Գոգ-Մագոգաց
աշխարհքում: Հսկաներ եկան վրաս: Հարյուրը եկան՝
փրթեցի, հազարը եկան՝ փրթեցի: Հետո եկա՛ն, եկա՛ն,
եկա՛ն... Գալիս են, փրթում են, գալիս են, փրթում են:
Վերջը ձեռքիս թողի, ինչ ուզում է թող ինքը անի: Էս-
պես ջարդելով, ջարդելով հասա Հաբեշտան: Էն է,
երբ գարթեցի՝ տեսա, որ բոլորին էլ փոջի են դարձրել,
սովել քամուն: (Հանում է մի շորի փաթաթած կտոր)
Էս մի հատիկ փոջին է մնացել էդ հսկաներից հիշա-
տակ: Մի՛ն էլ տերտերի մոտ է:

ՀՍԿԱՆԵՐ.— (Գլուխները հանում են և հետաքրքիր նայում
են փոջու հատիկին:)

ՆԱԶԱՐ.— Էս է՛ էս հսկաների գլուխն էլ կտրեմ ու պրծնեմ:

ՀՍԿԱՆԵՐԸ.— (Գլուխները պահում են:)

ԹԱՄԱԴԱ.— (Գոռում է) Էյ, հսկաներ, ո՞ր ծակն եք մտել,
հիմի՛ դուրս արիք, է՛:

ՆԱԶԱՐ.— Կամա՛ց, կփախչեն:

ԹԱՄԱԴԱ.— Վախում եմ փախած լինեն:

ՎԱՐԺԱՊԵՏ.— Հաղթությո՛ւն, փախա՛վ թշնամին: Հերոսա-
կա՛ն հաղթություն:

ԹԱՄԱԴԱ.— (Զուռնաչիներին) Ապա մի գուռնա՛:

ԶՈՒՌՆԱԶԻՆԵՐ.— (Ածում են մի զվարթ եղանակ):

**ՆԱԶԱՐ.— (Վեր է թռչում տեղից և դրոշակը սազ անելով
սկսում է երգախառն արտասանել)**

Ձեռս զցեք, հում-հում ուտեմ դրանց ես,

Ոսկորները կրչըր-կրչըր ջարդոտեմ.

Ձեռս զցեք, փոշի շինեմ քամու պես,

Երկինք հանեմ, հետքն ու փոշին կորցնեմ:

Էյ, որտե՛ղ եք, մեյդա՛ն արիք, հսկանե՛ր,

Գլուխների ֆոռացնեմ, զցեմ վեր:

ԲՈՒՈՐԸ.— Ա՛յ ջան, ա՛յ ջան, ա՛յ ջան:

ՆԱԶԱՐ.— Քաջ Նազարն եմ, Նազարաշեն քաղաքից,

Ցեղս ազնիվ, ապուսապս թագավոր.

Թուս, զարկի ինչպես կայծակ երկնքից,

Կրակն ելավ, բռնեց աշխարհք, սար ու ձոր:

Էյ, որտե՛ղ եք, մեյդա՛ն արիք, հսկանե՛ր,

Գլուխների ֆոռացնեմ, զցեմ վեր:

ԲՈՒՈՐԸ.— Ա՛յ ջան, ա՛յ ջան, ա՛յ ջան:

ՆԱԶԱՐ.— Գյադս, էդ հսկաներին բերեք, աղցան շինեմ

դրանց, մի ճանկս զցեք դրանց ոսկորները, մի էսպես

կրչրտացնելով ջարդեմ, ջարդմըրթեմ, փշրտեմ, տամ

քամուն, է՛:

ԹԱՄԱԴԱ.— Հակառակի պես չեն էլ երևում:

ՆԱԶԱՐ.— Էնքան գոռացիք, որ էլ հսկա կմնա: **(Սաքոյին)**

Հը՞, ի՞նչ խաբար:

ՍԱՔՈ.— (Ներս գալով) Ծատ փնտրեցինք, չկան:

ՄՅՈՒՄՆԵՐԸ.— (Ներս գալով) Քաջ Նազար, հսկաները
չկան:

ՆԱԶԱՐ.— Չկա՞ն: Էդ եք ուզում, որ ասեք չկան: Էդ ի՞նչ

խոսք էր իմացա: Էսքան տեղը Քաջ Նազար եք բերում

ու կանգնում թե՛ չկա՞ն: Դե՛հ, հոգիների սյան տվեք:
(Վերցնում է մտրակը և հարձակվում Սաքոյի և մյուս-
ների վրա:)

ՍԱՔՈ.— Քա՛ջ Նազար, բա՛շխի:

ԹԱՄԱԴԱ.— Էս մեկը բաշխի:

ՆԱԶԱՐ.— Թողեք, սրանց պիտի վերջացնեն: (Խփում է
Սաքոյին և մյուսներին:)

ԲՈՒՈՐԸ.— Քա՛ջ Նազար, բա՛շխի...

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.— (Գլուխը հանում է ամբողջ:)

ՍԱՔՈ.— (Տեսնելով նրան) Փախե՛ք: (Փախչում է:)

ԹԱՄԱԴԱ.— Հը՞... (Փախչում է:)

ՄՅՈՒՍՆԵՐԸ.— Ա՛ման... (Փախչում են:)

ՆԱԶԱՐ.— (Մտրակում է ծառերը) Ո՛նց թե չկան:

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.— (Վեր թռչելով) Բո՛, բո՛... (Սարսափած
դուրս է վազում դեպի Նազարը: Հա՛ա՛մ...)

ՄՅՈՒՍՆԵՐԸ.— (Հետևում են նրան և բոլորը շրջապատելով
Նազարին, թափվում գետնի վրա:)

ՆԱԶԱՐ.— (Փախչում է դեպի Ղոռոբուղան:)

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.— Հա՛մմմ... (Աղաչական բազկատարած սո-
ղում է դեպի նա:) Բա՛շխի...

ՆԱԶԱՐ.— Ա՛ա՛ա՛... (Փախչում է դեպի Ղորոնթին:)

ՂՈՐՈՆԹԻ.— Հա՛մմմ... (Բազկատարած սողում է դեպի
նա:) Բա՛շխի...

ՆԱԶԱՐ.— Ա՛ա՛ա՛... (Փախչում է դեպի Ղուզղունը:)

ՂՈՒԶՂՈՒՆ.— Հա՛մմմ... (Բազկատարած սողում է դեպի
նա:) Բա՛շխի...

ՆԱԶԱՐ.— Ա՛ա՛ա՛ (Զանազան կողմեր է վազվզում և հան-
կարձ վախի կատաղության մեջ գոռում է) Է՛հե՛յ...
(Բռնում է ծառի բնից:)

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.— (Բաց թողնելով տերտերին, չոքեչոք վա-
զում է նրա մոտ) Օջա՛խդ ենք ընկել, Քա՛աջ Նաազար:

ՆԱԶԱՐ.— Բը՛, բը՛, բը՛...

ՄՅՈՒՍ ՀՍՎԱՆԵՐԸ.— Օջա՛խդ ենք ընկել, Քաաա՛ջ Նա-
զար, բա՛շխի:

ՏԵՐՏԵՐ.— Թողություն արա, Քա՛ջ Նազար:

ՆԱԶԱՐ.— (Տերտերին տեսնելով) Հը՞...

ՏԵՐՏԵՐ.— Հաղթվել են, խնայիր, մեղավոր են...

ՀՍԿԱՆԵՐ.— Բաշխի, Քաջ Նազար:

ՆԱԶԱՐ.— (Կասկածոտ մայրւմ է տնրտերին, հսկաներին և ապա գլխի ընկնելով ուշքի է գալիս) Հը՛մ, էսպէս էր եղել բանը: Ապրես, Քաջ Նազար: (Վախեցած մտիկ է տալիս Ղոռոբրուղային):

ՂՈՌՈԲՈՒՂԱ.— (Մակատը գետնին զարկելով և բարձրացնելով), Քաս՛ջ Նա՛զար, լսել էինք անունդ, քեզ չէինք տեսէ... Շատ աղաչանք ենք անում, գաս դատնաս մեր մեծավորը, մենք էլ կդատնանք քո ճորտը: Հրամայի, աշխարհք քանդենք, բերենք ոտդ: Մենակ բաշխի մեզ:

ՀՍԿԱՆԵՐ.— Բաաշխի:

ՆԱԶԱՐ.— Գյադա, ի՞նչ է ձեր աշխարհքի անունը:

ՏԵՐՏԵՐ.— Հսկաստան:

ՆԱԶԱՐ.— Հսկաստան: Լա՛վ: Բաշխեցի՛նք:

ՏԵՐՏԵՐ.— (Խաչակնքելով) Խաղաղություն ամենեցուն: (Ինքն իրեն): Հազիվ ազատվեցինք: Օրհնչալ լինիս, ո՛վ քաջ: (Լոռություն):

ՂՈՌՈԲՈՒՂԱ.— Հա՛ւմ: Հրամա՛ն է, վեր կենանք, մեծավոր:

ՆԱԶԱՐ.— Վեր կենա՛ք: (Մտածում է) Վեր կացեք ու... մի քիչ հեռու կանգնեցեք:

ՂՈՌՈԲՈՒՂԱ.— Թուրդ հանի, մաա՛տաղ, տակովն անցնենք:

ՆԱԶԱՐ.— (Հանում է թուրը և հսկաներն անց են կենում):

Լոռություն

ՂՈՌՈԲՈՒՂԱ.— Հիմի ի՞նչ կհրամայես, մեծավոր:

ՆԱԶԱՐ.— Ոչինչ չեմ հրամայում: (Դես դեն է մայրւմ, որ հնար գտնի փախչելու: Ման է գալիս):

ՂՈՌՈԲՈՒՂԱ.— (Հետևում է նրան) Հիմի ո՞նց է ուզում սիրտդ: Աղոմազի սուփրան էստե՛ղ բաց անենք, թե ներսը՝ ամրոցում, հա՛ւմ...

ՆԱԶԱՐ.— (Տարակուսանքով) Սուփրա՛ն: Էստե՛ղ բաց արեք: Էստեղ, ներսը մութ կլինի:

ՂՈՌՈԲՈՒՂԱ.— Ոնց որ քեֆդ է, մաա՛տաղ: (Նազարի հե-

տնից ման գալով) Քա՛ա՛ջ Նազար: Ձե՛ս նստում,
մատա՛ղ:

ՆԱԶԱՐ.— Հը՛... (Նստում է և տարակուսանքով մտիկ տա-
լիս հսկաներին:)

ՂՈՌՈՒԲՈՒՂԱ.— (Նստելով նրա մոտ և դառնալով մյուս
հսկականերին) Ինչ եմ ասում... Շաշ պատրաստեցեք:
Հա՛մմմ...

ՀՍԿԱՆԵՐ.— Աչքների՛ս վրա: (Հեռանում են:)

ՂՈՌՈՒԲՈՒՂԱ.— (Նրանց հետևից) Արջաամիս շամփրեցեք:
(Ավելի բարձր) Հա՛մմմ: Գոռմշամիս խաշեցեք: (Ավելի
բարձր) Հա՛մմմ: Ուղտամիս տապակեցեք: Հա՛մմմ...

ՆԱԶԱՐ.— (Ամեն նոր շեշտին վեր է թռչում տեղից:)

ՀՍԿԱՆԵՐ.— Շամփրո՛ւմ ենք, ապեր, տապակո՛ւմ ենք:
(Ընկնում են ծառերի մեջ և հսկայական շարժումներով,
լայն քայլերով ու արագ սկսում են ծառերն արմատա-
հան անել, մտնում են ամրոցը, դուրս են բերում ահա-
գին թաբախներ, դանակներ, վերցնում են ահագին քա-
րեր, դնում իրար կողքի խարույկի համար):

ՆԱԶԱՐ.— (Սարսափից շփոթված) Հսկա ախպե՛ր...

ՂՈՌՈՒԲՈՒՂԱ.— (Անհանգիստ) Հա՛ա՛մմ...

ՆԱԶԱՐ.— (Նրանից վախենալով լուռ նստում է տեղը:)

ՓԵՐԻԾԱՆ.— (Հանկարծ սայթաքելով ընկնում է մի ծառի
վրա, ծառը ջարդվում է և ճյուղերը թափվում են Նա-
զարի առջև, Նազարը վեր է թռչում, Խոզենին ծիծա-
ղում է, մյուսները վարակվում են, հանկարծ փոթվում է
նաև Ղոռոբուղան: Սկսվում է անզուսպ ծիծաղի մի փո-
թորիկ: Նազարը վեր է կենում տեղից և սկսում է դարձ-
յալ անհանգիստ անցողարձ անել:)

ՂՈՌՈՒԲՈՒՂԱ.— (Նորից նետվելով) Քաշ տղերք են, մե-
ծավոր, լավ կովել գիտեն:

ՆԱԶԱՐ.— Ձենները թող կտրեն:

ՂՈՌՈՒԲՈՒՂԱ.— Ձենների կտրեցեք:

ՀՍԿԱՆԵՐ.— (Լռում են: Միայն Խոզենին ծիծաղը չի կարո-
ղանում զսպել, հսկաները վրա են թափվում և սկսում
են թակել) Պրծա՛վ, պրծա՛վ: (Շարունակում են իրենց
գործը:)

ԽՈՉԵՆԻ.— (Ուզում է պոկել Նազարի գլխավերևը կախված ծառի մեծ ճյուղը:)

ՓԵՐԻՇԱՆ.— (Արգելելով նրան) Մի՛ պոկի, մի՛ պոկի, փտած է:

Հսկաները Խոզենունն նետում են դեպի խորքը:

ՀՍԿԱՆԵՐ.— (Վերջացնում են ծառ պոկելը և սկսում են պղինձները դնել խարույկի վրա:)

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.— (Նկատելով Նազարի մտահոգ դեմքը)

Սիրտդ նեղանում է: Հա՛ամ... Մի արջ բերե՛մ պատուես:

ՆԱԶԱՐ.— (Վախեցած) Չէ՛, հարկավոր չէ:

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.— Լավ խոշորները կան: (Մյուս հսկաներին)

Հա՛մմմ: Ծաշը բերե՛ք:

ՀՍԿԱՆԵՐ.— Բերո՛ւմ ենք: Հա՛ա՛մ... (Բերում են պղինձը դնում Նազարի առաջին:)

ՓԵՐԻՇԱՆ.— (Թևքերը քշտած՝ ձեռք կոխում է պղինձը. խառնում է շերեփով:)

ՀՍԿԱՆԵՐ.— (Թփրփալով նստում են շուրջը:)

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.— (Նազարին) Հաա՛մմմ... անա՛լշ արա, մաա՛տաղ, սիրտդ ի՞նչ է ուզում: Ե՞զ: Հա՛մմմ... (ավելի բարձր) Ողտ: Հա՛մմ... Փի՞ղ... Հա՛մմ... (Թևքերը քշտած հանում է մսի խոշոր կտորներ և դնում Նազարի առջև) Անուշ արա: (Մյուսներին) Կերեք: (Ինքը բաշում է մի մեծ կտոր, մյուսները նույնպես թևքերը քշտած հարձակվում են պղնձի վրա ու սկսում են լափել:)

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.— Հա՛ա՛մ... մոռունետի՛կ, իմաց տուր թագավորին, թող գա, կոփվ անենք: Ասա, Փերիշանին քեզ կնիկ չենք տալու: Ասա, էլ մեր թասգավորը չե՛ս:

ՄՈՒՆԵՏԻԿ.— Աչքիս վրա: (Ածում է պարկապզուկը ձախ ձեռքի մատներով, իսկ աջով՝ փչում է գոռնաճ) Է՛յ, թագավոր, քեզ իմացում, Փերիշանը քեզ չենք տալիս: Էլ մեզ թագավոր չես: Արի կոփվ անենք:

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.— (Վեր է թռչում) Հա՛մմմ...

ՆԱԶԱՐ.— (Ցնցվելով) Մնար մի ուրիշ անգամ, իմանո՛ւմ ես:

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.— (Դես-դեն ընկնելով, կովի տրամադրված) Իմանո՛ւմ եմ, մաատաղ, իմանում եմ... (Հսկաներին) Լաա՛վ գինվեցեք. կոփվ պիտի տանք... Հա՛մմմ... (Շա-

ուայ հանելով հագնում է զենք ու օրսեր: Մյուս հսկաները նույնպես: Ապա բարձրանում է ամրոցը, այնտեղից դիտում է շրջակայքը. վազում է վար ու դարձյալ պտույտներ գործում դեսուդեն):

ՆԱԶԱՐ.— (Նրա հետևից ման գալով) Ը՛, ը՛, գլադս, ի՛նչ եմ ասում... Խաղաղությունն սպելի լավ է... Իմանում ես:

ՂՈՌՈՅՈՒՂԱ.— Հը՞ հա՛: (Մեքենայաբար կրկնում է) Խաղաղությունն սպելի լավ է: (Վազում է նորից ամրոցի գլուխը և իջնում ցած): Հա՛մմ... Եկա՛ն:

ՄՈՒՆԵՏԻԿ.— Դեսպան եկավ թագավորից:

ՆԱԶԱՐ.— (Հազում է) Ըհը՛...

ԴԵՍՊԱՆ.— (Մտնելով ձախից)

Այդ ի՞նչ մարդ եք բերել, ընտրել

Ձեր աշխարհքին տեր ու իշխան.

Թագավորին չեք հարցրել

Ու անպատվել այսպես նրան:

Ծո՛ւա, վա՛ր առեք այդ նոր պետին,

Ծղթա դրեք ձեռ ու ոտին,

Հիմա կգա թագավորը,

Սևացնելու դրա օրը:

ՆԱԶԱՐ.— (Դողից ատամները կապկափելով, դեսուդեն է ընկնում) Բը՛, բը՛, բը՛, բը՛... Էս էլ քեզ նոր խաթա... Տեսնենք ո՞նց ես պրծնում:

ՂՈՌՈՅՈՒՂԱ.— Կորրի, գնա, անխելք մաարդուկ,

Քաաջ Նագարին չեք տեսել դուք,

Տեսել եք ձեր թագավորին,

Մժեղ-մլաակ ձեր զորքերին:

Գնա, ասա թագավորին,

Որ էլ իրեն չենք ճանաչում,

Ծանաչում ենք Քաջ Նագարին,

Աստված վերև, նա՛ մեր միջում:

ԴԵՍՊԱՆ.— Կերթամ կասեմ թագավորին:

Գա սև կապի թող ձեր օրին: (Գնում է):

ՆԱԶԱՐ.— (Ծամփա որոնելով փախչելու) Ջա՛նըմ, էս իմ ձին ո՞ր տարան: (Ման է գալիս անհանգիստ):

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.— (Հսկաներին)

Հա՛մմմ, զեննք՝ կապեք, պատարաստվեցեք:

Քաաջ Նազարին հետևեցեք:

Եկե՛ք մեջտեղ՝ շաարվեք մի-մի,

Կոխի՛վ պիտի բացվի հիմի:

Փողեր են փչում:

ՄՈՒՆԵՏԻԿ.— Թշնամիները երևացի՞ն...

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.— Հա՛մ... Բեերեք շուտով Նաազարի ձին:

ՆԱԶԱՐ.— Գյադա, մի ուրիշ անգամ կանեիք: (Հազում է:)

Ի՞նչ դրա ժամանակն էր:

ՀՍԿԱՆԵՐ.— Մեջտեղ բերեք Նազարի ձին,

Թշնամիներն երևացին:

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ.— Ապրի մեր մեծ Քաջն Նազար,

Ո՛նց պիտ ջարդի հարյուր հազար:

Բոլորը զինված շարժվում են աջակողմը: Հսկաները,

բացի Ղոռոբուդայից, բարձրանում են ամրոցի գլուխը:

**Հեռվից լսվում է փողերի ձայն: Ապա հետզհետե զոր-
քերի գոռոց:**

ՄՈՒՆԵՏԻԿ.— Զորք է գալիս, պա՛հ, պա՛հ, պա՛հ, պա՛հ:

ՀՍԿԱՆԵՐ.— Զորք է գալիս, վա՛հ, վա՛հ, վա՛հ, վա՛հ:

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.— Քաաջ Նազարը էստեղ է, հա՛...

ՀՍԿԱՆԵՐ.— Փախչենք, ապեք, շա՛տ են, վա՛յ, վա՛յ:

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.— Ո՞ր եք փախչում, շասն լսկոտներ: Հո-

գինեե՛րդ կհանեմ, հա՛: Քաաջ Նազարը կթողնի՞, որ
փախչեք: Հա՛մմմ... Գուրզերդ ամուր բռնեցեք:

ՀՍԿԱՆԵՐ.— Մե՛ծ ապեք, արի տե՛ս, շատ են:

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.— (Բարձրանում է ամրոցը) Բո՛ո՛ո՛ո՛... էէս

ի՞նչ է: (Վայր իջնելով և ընկնելով Նազարի ոտները)

Հա՛մմմ... Ամա՛ն, Քաաջ Նազար:

ՆԱԶԱՐ.— Ամա՛ն:

ՀՍԿԱՆԵՐ.— (Նույնպես ընկնելով Նազարի ոտները)

Ամա՛ն, Քաջ Նազար:

ՆԱԶԱՐ.— Ա՛ման: (Առանց զենքի դուրս է փախչում:)

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.— Ո՞ր է գնում առանց զենքի: Բռնեցե՛ք:

ՀՍԿԱՆԵՐ.— (Բռնում են Նազարին և ետ բերելով զենքեր
են կապում նրա վրա:)

ՂՈՌՈՐՏՈՒՂԱ.— Բեերեք մեեր ձին: (Բերում են) Նստեցե՛ք:

Նստեցնում են:

ՆԱԶԱՐ.— (Սաստիկ անհանգիստ է: Չորս կողմն է նայում, որ ճամփա գտնի փախչելու և երկյուղից հետզհետե ինքն իրեն քաջալերելով ու սարսափի մեջ գլուխը կորցնելով) Ըրըր՛, կոիվ է, քեզ տեսնեմ, հայ հա՛ւա՛ւ: Նստեցե՛ք:

ՂՈՌՈՐՏՈՒՂԱ.— Հիի՛մի, մասա՛տաղ, հիի՛մի, համբերի՛:

Սակայն Նազարը մի հնարք է ուզում գտնել փախչելու: Հանկարծ աչքը գցում է փտած ծառի ոստին, որ կախված է իր գլխի վերևը: Ծարժումներ է անում, որ հարմարեցնի այնտեղ բարձրանալու: Հեռվից աղմուկ է լսվում, որ գնալով սաստկանում է:

ԹԱԳԱՎՈՐԻ ԶԱՅՆԸ.— (Աջից) Ո՛րք է անգգամ ապստամբը, ստաջ բերեք:

ՂՈՌՈՐՏՈՒՂԱ.— (Գուրս նայելով) Պիի՛նդ կաց տեղդ, հիի՛մի կգա: (Նազարին) Դե, քեզ տեսնենք, Քասաջ Նազար:

ՀՍԿԱՆԵՐ.— Վրա տուր, Քա՛ջ Նազար:

ՆԱԶԱՐ.— (Գոռում է ահից) Է՛հե՛ն՛ն՛... (Ծուռ է գալիս և նստում եղեսը դեպի ձիու գավակը, ու ձեռները գցում է ծառի ոստին: Հսկաները գոռում են: Հանկարծ ձին խրտնում է և թռիչք գործում առաջ: Ծյուղը կոտրվում է, մնում է Նազարի ձեռին: Եվ սա ձիու հետ միասին թռչում են դեպի թշնամին: Լսվում է Նազարի գոռոցը) Ամա՛ն...

ԹՇՆԱՄՈՒ ԶՈՐՔ.— (Դրսից) Ծառը պոկե՛ց, փախե՛ք...

ՂՈՌՈՐՏՈՒՂԱ.— Թշնամին փախչում է... Հասե՛ք...

Հսկաները հարձակվում են թշնամու գորքի վրա:

ԶՈՐՔ.— Ա՛ման, Քաջ Նազարն եկավ...

ՂՈՌՈՐՏՈՒՂԱ.— Զաա՛րկեք: (Կռիվ, գոռոց, իրարանցում, որ գնալով հեռանում է:)

ԶԱՅՆԵՐ ԴՐՍԻՑ.— Այ ապրե՛ս, Նազա՛ր ո՛նց է քշում:

— Ո՛նց պոկեց ծառը, տես ո՛նց է շարդում:

— Փախա՛ն, մարդ չմնաց: (Լռությու՛ն:)

— Նազարին բերում են:

Զայները մոտենում են հետզհետե և շուտով ներս են

գալիս հսկաները ժողովրդի հետ, ձիու վրա բերելով
Նազարին, որ սարսափից ուշագնաց է եղել:

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.— Ծառը ձեռիցն առե՛ք, վե՛ր բերեք ձիուց:

Ասրի Նազարը:

Նազարին վայր են բերում ձիուց և առնում ձեռքի ճյուղը:

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.— Խաալիներ բերեք, բաարձերը շարե՛ք:

Նաազար իշխասանը թող հաանգստանա, գնաացեք
դաշտից ավաարը բերեք:

ՏԵՐՏԵՐ.— (Թաքնված տեղից դուրս գալով) Մատաղների
էլ պղինձը շարե՛ք:

ՎԱՐԺԱՊԵՏ.— Ազգային ճաշի սուփրան բա՛ց արեք:

ՄՈՒՆԵՏԻԿ.— (Աշտարակից) Փախած թշնամուց դեսպա՛ն
է եկել:

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.— Հա՛ա՛մմ...

Նեե՛ղն է ընկել,

Կաանչեք, տեսնենք,

Վիիզը պոկենք:

Դեսպանին ներս են բերում:

ԴԵՍՊԱՆ.— Հաղթված, ջարդված մեր քաջ զորքից,

Ժողովրդից ու աշխարհքից

Խնդիրքով ենք եկել ահա,

Քաջ Նազարին խնդրենք հիմա:

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.— Հա՛մմմ... ա՛սաս՛...

ԴԵՍՊԱՆ.— Մեր թագավորն սպանվեց էս կովի մեջ: Ժո-

ղովորդն ու աշխարհքը մնացել են անթագավոր: Հիմի

մեր ջարդված զորքը, ողջ աշխարհքը խնդրում է Քաջ

Նազարին, որ նա մեր աշխարհքն էլ միացնի ձեր աշ-

խարհքին և դառնա մեր ու ձեր թագավորը:

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.— (Նազարին) Քաաջ Նազար, կուզե՞ս թաա-
գավոր դառնաա:

ՆԱԶԱՐ.— (Ուշքի գալով, ձայնը փորն ընկած) Բերեք,
կդառնամ:

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.— (Դեսպանին)

Գնա հաալտնիր ձեր քաջ զորքին,

Ժողովրդիին ու աշխարհքին,

- Որ մեր Նազար մեծավորը,
Դառնալ մեր-ձեր թագավորը:
ԴԵՍՊԱՆ.— Երթամ հայտնեմ մեր քաջ զորքին, ժողովրդին
ու աշխարհքին: (Մեկնում է:)
ՎԱՐԺԱՊԵՏ.— Կեցցե՛ թագավոր փրկիչ Նազարը, ջարդեց
հազա՛րը, ջարդի հազա՛րը:
ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ.— Կեցցե՛ Նազար թագավորը:
Զուռնաչիները նվագում են:

Վ Ա Ր Ա Գ Ո Ւ Յ Ր

ԱՐԱՐ ՉՈՐՐՈՐԴ

ՔԱԶ ՆԱԶԱՐԸ ԹԱԳԱՎՈՐ

Պաշտական սրան՝ արևելյան ռեով զարդարված, աջակողմը՝ արձայական թախտ. դիմացը՝ վարագույրով սփռած մուսաֆ: Իսկ ձախակողմը՝ պարզամբ, որ բացվում է հրապարակի վրա: Պատշգամբի պատի վրա, դիմաց ու ձախ պատերի անկյունում դեպի դուրս է նայում մի այլ փոփոխիկ պատշգամբ՝ հովանեիով: Թախտի մաս պատին է կայցրած վագրի մորթին:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Ներս է գալիս և բարև բռնած կանգնում վարագույրի աջակողմը: Չոր ու ցամաք, արագաշարժ, մանրաքայլ արարած՝ մկան աչքերով, շարժ ու ձևերը ծիսական, մեքենական:)

ՆԱԶԻՐ.— (Ներս մտնելով խոնարհ ողջունում է Սենեկապետին) Տեր ի՛մ:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Պարսկական ողջունով) Տեր ի՛մ:

ՆԱԶԻՐ.— (Կանգնում է սենեկապետի դիմացը:)

ՎԵԶԻՐ.— (Ներս մտնելով Սենեկապետին ու Նազարին շոկ-շոկ) Տեր ի՛մ:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ } (Իրենց հերթին:) Տեր ի՛մ:
ՆԱԶԻՐ }

Մտնում են ապա մյուս պաշտոնյաները՝ զորապետ, գանձապետ, պալատականներ ու բոլորը նույն կարգով ողջունելով իրար՝ կանգնում են երկշարք ու բարև բռնած՝ սպասում երկյուղածությամբ:

ՆԱԶԻՐ.— (Սենեկապետին) Արթնացե՛լ է Գերագույնը:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Երեկոյան ընդունելով մահիճ՝ անփույթ անջեց մինչև արշալույս, ծագեց արեգական հետ և ահա իսկույն կճառագե արեգնափայլ:

ՆԱԶԻՐ.— Անմոռա՛ց օրեր են: Ի՞նչ էր մեր պետության նավը մեր նախկին պարտված թագավորի օրոք: Ալեկոծյալ տախտակամած:

ՎԵԶԻՐ.— Այո՛, ինչ գերագույնը հաղթեց մեր նախկին ժլատ ու ապիկար թագավորին, ես երջանկությունից չեմ քնում:

ՆԱԶԻՐ.— Ես ևս չեմ քնում: Եվ արդարև, Նազար երջանիկը երջանկացրեց մեր պետությունը և հիմա արժան է և իրավ, որ ինքը հանգիստ առնե պահ մի:

ՄԻ ՊԱԼԱՏԱԿԱՆ.— Երջանկությունը իմ էլ աչքերից քունը խլեց: Վայելում եմ հարատև արթնություն մի, որ դրախտային քնի է օրինակ:

ՆԱԶԻՐ.— Երջանկություն: Սա թագավոր չէր, այլ երկնային մանանա՛: Եվ անձկալի՛: Վեց մահանգ սրա օրով ես կցեցի իմ իշխանության կալվածներին:

ՎԵՋԻՐ.— Չորս մահանգ էլ ես կցեցի:

ԶՈՐԱՊԵՏ.— Ես կալվածատեր դառա, որ երբեք չէի լինի նախկինի օրոք:

ՄԻ ՊԱԼԱՏԱԿԱՆ.— Հոգևոր դասն էլ պարարեց օրինավոր:

ՆԱԶԻՐ.— Միով բանիվ՝ ամենքս լավ դրսույեցինք:

ՎԵՋԻՐ.— Դու դեռ սպասի՛ր, տեր իմ, է՛լի կդրսույենք:

ՄԻ ՊԱԼԱՏԱԿԱՆ.— Աստված մե՞ծ է: Աղաչենք մի պատերազմ էլ տա:

ՆԱԶԻՐ.— Այն աստվածը, որ մինը տվեց՝ մյուսն էլ կտա հայրաբար:

ԶՈՐԱՊԵՏ.— Թագավորներս էլ՝ աստծու տվածից քաջարին դուրս եկա՛վ: Սպասենք նոր հաղթանակի:

ՆԱԶԻՐ.— Ուրեմն, տխարք, օգնենք թագավորին իր ծանր պարտականությանց մեջ:

ԲՈԼՈՐԸ.— Օգնե՛նք, օգնե՛նք:

ՆԱԶԻՐ.— Եվ աստվա՛ծ պահե թագավորին:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Անհանգիստ շարժ ու ձևերով դուրս է վազում և ներս նայելով) Գերագո՛ւյնը...

ԲՈԼՈՐԸ.— (Երկրպագում եմ և մնում երեսները գետնին:)

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Ներս վազելով ու դողողջ ձեռներով վարագույրը բաց անելով) Ահի՛վ կացցուք:

(Ներս է մտնում Նազարը՝ թագավոր. և շատ հպարտ գլխների վրայից անցնելով՝ առաջանում է դեպի թախտը ու կանգնում նրա մոտ՝ երեսը դեպի պալատականները: Նրա հետևից՝ նույնպես պալատականների գլխի վրայից անցնելով գալիս է Սաբոն, նոր զգեստներով ու դրոշակը ձեռին կանգնում է նրա հետևը:)

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Երջանիկ ընդունելություն Նազար արքային: Օր երեսներորդ: Երկչորածությանը առաջ մատիք: Աստված պահե թագավորին:

ԲՈՒՈՐԸ.— (Կիսաբոլոր կանգնում են Նազարի առաջ և խոնարհ երկրպագում:)
ԱՍԵՆ: (Մնում են երեսները գետնին:)

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Առաջ է գալիս և ոլորած թուղթ բանալով՝ գլուխ է տալիս Նազարին ու սկսում կարդալ) Թագավոր քաջ, արեգակն արդարության, ծո՛վ խելաց, կարողության բազուկ, բերան ճշմարտության, համարձակվում եմ կարդալ այսօրվան հրամանը, որ գիշերս հրամայեցիր այսօրվան օրվան, որ և ահավասիկ ահա:— «Ես, Նազար հազարերորդ, անհասանելի կամոքն աստծո թագավոր և կրոնապետ Նազարստանի, Տիտանտանի, Գոգա և Մագոգա, Աճունա և Պաճունա և այլն, և այլն, և այլն: Տեր աշխարհի, հաղթող ամենից և ամենայնի, ահավասիկ հրամայեմ, կարգադրեմ, օրհնեմ և տնօրհնեմ: Թող այսօ՛ր էլ արեգակը ծագե արևելքից և մայրամուտ ունենա արևմուտքում: Մարդիկ ծնվեն և մեռնեն: Եվ ամենայն գործ մարդկային, որ գործվի, թող շարունակե գործվել: Որով թող կատարվի խոսքն աստծո և օրենքը մարդկային, թե «թագավորք հրամայեն և աշխարհք դառնա»: Ստորագրված է՝ «Նազար հազարերորդ»: Ընդ իսկականին ճիշտ է՝ քարտուղարքարտուղարաց՝ Բաղախորիկ»:

ՆԱԶԱՐ.— (Ձեռքով նշան է անում, թե հավանում է:)

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Համարձակվում եմ բարձրացնել աչքս դեպի երկինքը երեսհարքիդ՝ սպասելով, թե ունե՛ս այլ հրաման, կենտրոն տիեզերաց:

Լռություն

ՆԱԶԱՐ.— (Գրպանից հանելով բանալի և մեկնելով Սենեկապետին) Քիշմի՛շ բեր:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Քի՛մք նրբանաշակության, արդյոք Հընդկաստանի՞ խաղողանույշ կհաճեիր, թե՞ Հաբեշտանի:

ՆԱԶԱՐ.— Ի՛նչ է դուրս տալիս: Քիշմի՛շ բեր, որը կլնի՞ կլնի:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Ստույգ հրամայեցիր, բերան ճշմարտության: Կնշանակե երթամ բերեմ որևէ քիշմիշ:

ՆԱԶԱՐ.— Հա՛, հա՛, «որևէ քիշմի՛շ», հայվա՛ն, դե հա՛յրա: ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Գնում է:)

ՆԱԶԱՐ.— (Ընկողմանում է թախտի վրա և աչ ոտը դնելով վերը, ձախը կախ է գցում կիսովին: Համրիչը մեկնելով պալատականներին) Է՛, դե՛սը մտիկ: Տերությունը կարգի՞ն է: Սխալությունն հո չկա՞: Նազիր-Վեզիր:

ՆԱԶԻՐ }
ՎԵԶԻՐ } Ամեն ինչ օրինավոր է, թագավոր իրավագոր:

ՆԱԶԱՐ.— Զորապե՛տ, գորքը ո՞նց է:

ԶՈՐԱՊԵՏ.— Բա՛ջ, թագավոր քաջ:

ՆԱԶԱՐ.— Խազնադա՞ր, խազնա՞ն ոնց է:

ԳԱՆԶԱՊԵՏ.— Հաշիվներն ստույգ են, թագավոր բազմահարուստ:

ՆԱԶԱՐ.— Հիմի կերթանք ու տերությանը լավ մտիկ կտաք: Ամեն բան կարգին: Զորք է, հաշիվ է, հարստություն է՝ լավ կպահեք, թե չէ, կարկաժնե՛րդ կնդեմ, հա՛րամադաներ: Ահա ինձնից հրամանք: Տերության մեջ գողություն չլինի: Թալանները լա՛վ տեղավորեք: Զգողանա՛ն: Իմացա՞ք:

ԲՈՒՈՐԸ.— Իմացանք, տեր արքա:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Ներս գալով) Փոթորիկ բարկության, նոր իշխաններն ակնկալում են ունկնդրությանդ:

ՆԱԶԱՐ.— Հը՞:

ՆԱԶԻՐ.— Զորքաշենցի Թամադա իշխանը և Ղոռոբուդա Բդեշխը իր խմբով:

ՆԱԶԱՐ.— Է՛, վե՛րջը...

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Ասե՛լ կուգե՛ իշխանն Սենեկապետ Բոնաշենցի այլ և խոզերինջն և Վարազենի և համհարզ նորին:

ՆԱԶԱՐ.— (Անհանգիստ շարժումով) Ովքե՛ր են, ջանը՞մ, ասա նե՛րս գան:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Ներս է հրավիրում թամադային, Ղոռոբուդային և մյուս հսկաներին, բոլորն էլ իշխանական նոր զգեստներով:)

ՆԱԶԱՐ.— (Նրանց տեսնելով) Բո՞, թամադա՞ն է, Ղոռո-
բուդա՞ն էլի՞, էդպե՛ս ասեք: (Նրանց) Հը՞, եկա՞ք:

ԹԱՄԱԴԱ.— Եկանք, թագավորն ապրած կենա:

ՆԱԶԱՐ.— Լա՞վ եք:

ԹԱՄԱԴԱ.— Փառք աստուծո, լավ ենք, թագավորն ապրած
կենա:

ՆԱԶԱՐ,— Բոլոր գորբաշենցիներիդ և հսկաներիդ մի-մի
երկրի իշխան կարգեցի: Հող ու ժողովուրդ ստացա՞ք:

ԲՈՒՌՈՐԸ.— Ստացանք, թագավորն ապրած կենա:

ՆԱԶԱՐ.— Հիմի ինձանից հրամանք: Բոլոր գորբաշենցիքդ
ու հսկաներդ պիտի ապրեք պալատիս մեջ, դուստ պիտի
դառնաք, անձ պիտի պահեք: Ձեր հողերը կտաք կա-
ռավարչի, ժողովուրդը կաշխատի՝ դուք կուտեք: Եվ
հրաման չէ, որ դուք աշխատեք: Հիմի ամենքդ ազնիվ
եք: Իմացա՞ք:

ԹԱՄԱԴԱ.— Իմացանք, թագավորն ապրած կենա:

ՆԱԶԱՐ.— Ղոռոբուդա, իմացա՞ր:

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.— Իմացա՞: Հա՛ն մմմ... Թագաա՛վոր:

ՆԱԶԱՐ.— Կամա՛ց: Ձենդ քաղաքավարի՛ հանի: Պալատ է,
ախոռ չէ, հալվա՛ն: (Ամենքին) Դե, հիմի սաղ եղեք:
(Սաքոյին) Իշխան Սաքո՛. դրոշակը թող:

ՍԱԶՈ.— (Դրոշակը տնկում է թախտի ծայրին):

ՊԱԼԱՏԱԿԱՆՆԵՐ.— (Խոնարհ գլուխ են տալիս ու հեռա-
նում: Սաքոն հետևում է նրանց: Սենեկապետը հետևում
է սրան):

ՆԱԶԱՐ.— (Լավ ընկողմանելով թախտի վրա) Ուխտա՛յ...
Էո՛ո՛ֆ...

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Ներս է մտնում մի մանկլավիկի հետ, որ
ձեռին մատուցարան ունի՝ վրան քիշմիշ: Սենեկապետը
նշան է անում մանկլավիկին, որ հրամցնի թագավորին:
Մանկլավիկը զանազան ձևեր է անում, ապա աջ ծունկը
գետնին դնելով և բարձրացնելով՝ մոտենում է Նագա-
րին և հրամցնում քիշմիշ:)

ՆԱԶԱՐ.— (Ապտակելով մանկլավիկին) Ի՞նչ ես ծոմովում
մեյմունի պես: Քիշմիշը բեր, էլի՞:

ՄԱՆԿԼԱՎԻԿ.— (Քիշմիշը դնում է Նագարի թախտին):

ՆԱԶԱՐ.— Ռա՛ղ եղիր:

ՄԱՆԿԼԱՎԻԿ.— (Հեռանում է զանազան ձևերով:)

ՆԱԶԱՐ.— (Սենեկապետին) Դո՛ւ ինչ տնկվեցիր իշի պես:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Պատկերդ գեղեցկության, երեսհարքդ այսօր դեռ լվացվումն ու օծումն չի ընդունել արքայաբար:

ՆԱԶԱՐ.— Ի՞նչ:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Արդյոք վարդաջրո՞վ հաճելի կլինի թարմացնել երեսհարքդ, ստվեր արեգական, թե այլ բուրալից թարմաշունչերով:

ՆԱԶԱՐ.— Չհասկացանք:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Ձյուն մաքրության, այսօր դեռ չես լվացվել:

ՆԱԶԱՐ.— Ի՞նչ հորս ցավն է էդ ամեն օր լվացվելը: Ծովաբա՛ր եմ, թե լվացքի տաշտ: Չի՞ լինի, որ չլվացվեմ:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Կարգ է թագավորաց: Գանձարան օրինապահության:

ՆԱԶԱՐ.— Իշի կարգ: Ամեն օր լվացվի, հա՛ լվացվի:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Կբարեհաճե՛իր անցնել լողարանի օթյակը: Ձայն ավետյաց:

ՆԱԶԱՐ.— Ի՞նչ, բաղնի՞ս:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Այո, տեղ իմ, բաղնիս:

ՆԱԶԱՐ.— Երեսսրբիչը թրջի, բեր, թող վերջանա գնա: Ո՞վ գլուխ ունի տեղից վեր կենալու:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Խոր գլուխ տալով) Կատարող եմ բոլոր հրամանացդ, էլ ոչինչ չե՛ս օրինում, գրի՛չ երկնային:

ՆԱԶԱՐ.— Դե, էլ հերիք է, լա՛լլա: (Քացի է տալիս:)

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Գլուխ է տալիս և հեռանում:)

ՆԱԶԱՐ.— Բաղնիս: Իշի թոռ, պապս բաղնիսում մեռավ, ա՛:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Մտնում է երկու սպասավորի հետ, որոնցից մինը բերում է անուշահոտ ջրեր, իսկ մյուսը թևին զցած երեսսրբիչներ, դենջակ և սփածանելի: Նրանք Սենեկապետի ցույց տված ձևերով նախ թաց երեսսրբիչով սրբում են Նազարի երեսը, ապա և օծելով նրան՝ լաթերը փաթաթում են մեջքին, Սենեկապետի ցուցմունքով:)

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Ցույց է տալիս) Օծեցեք նախ քիթը արեգակնային գեղեցկության: Այդպես: Սփածանալի հրամց-

րէք: **(Սպասավորները սրբում են Նազարի քիթը):**
Այդպէս: Հիմա յոթն կաթիլ հնդկական վարդեջուր կա-
թեցրէք դնչին շնորհաց աղբյուրի: Այդպէս: Ղենջակ:
(Սրբում են դունչը): Երէք կաթիլ արաբական ստաշ-
խենի սքանչելյաց ծոծրակին: Այդպէս: Ղենջակ: Ամե-
նայն զգուշությամբ և երկյուղածությամբ երէք անգամ
կաթիլ Ծիրազի վարդեջուր՝ ամպաշուք հոնքերին և ըն-
չացքներին: Այդպէս: Ղենջակ:

ՆԱԶԱՐ.— Ծամածռելով դեմքը և աչքերը ճայնպացնելով)
Կացե՛ք, կացե՛ք, հաւվաններ, աչքերս լցվեցին:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Դադար պահ մի:

ՆԱԶԱՐ.— (Հոտոտելով օդի մեջ) Հը՛մ... Լալ հոտ ունի
անիծածը: Ապր մի էն թասի մեջ մի քիչ ածեք բերեք:
(Բերում են: Խմելով) Լալն է: Բո՛ւ... զուր տեղը ինչի՞
եք փչացնում: Էլ չփչացնեք: Հարկավոր չէ: Ամեն օր
բերեք, ես կիմեմ: Հիմի՛ յալլա՛:

**ՄԱՆԿԼԱՎԻԿՆԵՐ.— (Հավաքում են շշերն ու սրբիչները և
գնում: Սենեկապետը հետևում է նրանց):**

**ՆԱԶԱՐ.— (Թիկն է տալիս ու քիշմիշ ուտելով, սկսում է
երգել: Նրան ձայնակցում է Սաբուն)** Աման է՛յ, այ ջա՛ն,
ջա՛ն, ջա՛ն, էյ ամա՛ն, ամա՛ն:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Ներս մտնելով) Ունկն ողորմածության:
Մի գեղջուկ կին է եկել և հրամանոցդ տեսությունն է
խնդրում:

ՆԱԶԱՐ.— Հա, հետո՞: Իշի՛ թոռ:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Մի գեղջուկ կին է եկել, կհաճի՞ս արծա-
նացնել իրեն արեգնատեսիլ երեսհարքիդ:

ՆԱԶԱՐ.— Չեմ հասկանում՝ ինչ ես ասում, գնա ասա՛
(երգելով) հա՛...

ՍԱԲՈ.— (Երգում է) «Գնա ասա հա՛»...

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Գնում է):

ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Ներս է մտնում և կանգնում շեմքին):

ՆԱԶԱՐ.— (Չի նկատում նրան, շարունակում է երգել):

ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Մի քալ առաջ է գալիս):

ՆԱԶԱՐ.— (Նայելով նրա կողմը) Հը՛, ո՞վ է:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Առաջ գալով) Չես էլ ուզում ճանաչե՛ս...

Ե՛ս եմ, Ուստիա՛նց:

ՆԱԶԱՐ.— Փիե՛... Աղջի Ուստիա՛ն, դու ե՛ս: Արի՛, արի՛:
ՌԻՍՏԻԱՆ.— Վա՛յ: Էս դրո՛ւստ է: Էս ի՞նչ բան է: Երա՞զ է:
(Առաջ է գալիս և զարմացած նայում Նազարին) Էս
ի՞նչ բանի ես, ա՛յ մարդ:

ՆԱԶԱՐ.— Տեսնում ես, Էլի: Աշխարհքը բռանս միջին:

ՌԻՍՏԻԱՆ.— (Տարակուսելով) Վա՛յ, ինձ ասում էին, չէի
հավատում: Յանի Էս դրո՛ւստ է:

ՆԱԶԱՐ.— Դրո՛ւստ է, Ուստիան խանում, դրուստ է: (Մտ-
տենում է և քիթը մտռեցնում Ուստիանի քթին) Ասում
էիր, թե ինձնից բան չի դուրս գա: Տեսա՞ր: Ասում էիր,
թե վախկոտ եմ: Տեսա՞ր: Հիմի ո՛վ է ինձնից բաջ, ո՛վ
է ինձնից խելոք, ինձնից հարուստ: Հա՛: Դու գիտե՛ս,
թե տերություններ են ինձնից դողում: Գիտե՛ս, թե
տերությանս սահմանները ո՞ր աշխարհքի ծերերն են:
Դուրը վրաս կփակե՛ս: Դե՛ գնա, հիմի թագավոր եմ:
Կերա՞ր: (Գնում է իր տեղը:)

ՌԻՍՏԻԱՆ.— (Աչքի տակով նայում է նրան:) Գլխի չեմ,
թե Էս ո՞նց եղավ...

ՆԱԶԱՐ.— Լա՛վ մտիկ տուր: Տեսածիդ հավատո՞ւմ ես:
Թագավո՞ր եմ:

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Ի՞նչ ասեմ, դրուստ է, թագավոր ես:

ՆԱԶԱՐ.— Հա-բբա՛... թագավոր եմ ու աշխարհք եմ դո-
ղացնում: Հիմի ի՞նչ կասես քո խելքին:

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Ի՞նչ պիտի ասեմ:

ՆԱԶԱՐ.— Չէ, ասա, Էլի, խելքդ խե՛ղք էր:

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Ի՞նչ ասեմ: Մինչև հիմի ունեցած խելքով՝
Էսպես չպիտի լիներ: Հիմի երևում է, որ իմ խելքը
դրուստ խելք չէր եղել:

ՆԱԶԱՐ.— Հա՛, երպես: Դե՛ հիմի արի ձեռս պաչ արա ու
դատի թագավորի թագուհի:

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Բո՛, բո՛... արևի՛դ մատաղ, դրո՛ւստ: (Համ-
բուրում է Նազարի ձեռը) Վա՛յ, խելքս կկորցնեմ, ես
թագուհի՞ եմ:

ՆԱԶԱՐ.— Դե՛ հիմի շորերդ փոխի ու խելքդ էլ հետը, Է՛ն
հին խելք էր: (Դեպի դուրս) Է՛, տո՛ Սենեկապետ:

ՍԱՔՈ.— Է, տո, Սեմեկապետ:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Ներս է մտնում):

ՆԱԶԱՐ.— Ուստիան խանումի համար հին թագուհու շորերից մի լավ ձեռք հանել կտաս վերի ամբարիցը: Իմացա՞ր:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Խոնարհաբար իմացա, շեփոր հրամանի: Միայն, երկինք մտածության, զգեստը իբրև օծյալի՞, թե հարճի համար լինի:

ՆԱԶԱՐ.— Մոտ արի՛: (Մեմեկապետը մոտենում է, ծոժ-բանին բոթելով) Հը՛ լեզվի՞դ տուր, լեզվի՞դ տուր, էլի՞ էդ լեզուն: (Մի հատ քացի տալով:) Դե, հայրե:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Գնում է և ետ գալիս) Առաքեցի պատվերն առ պատկանելույն: Անձրև կեանց, և ճեպական արագությամբ կհղվի զգեստը:

ՆԱԶԱՐ.— Լավ: Սամուր քուրքս բեր գցի վրաս ու գնա: Ուստիան խանումի համար չարագ բեր, մինչև շորերը պատրաստեն: Էն ոսկե սինիով բեր. թող տեսնի: (Սեմեկապետը դուրս է գնում և ներս է մտնում սպասավորների հետ, որ բերում են Նազարի ծիրանին և միաժամանակ ոսկե մատուցարան՝ վրան զանազան քաղցրավենիքներ ու չոր մրգեղեն: Սեմեկապետի ցուցմունքով, սպասավորները հագցնում են Նազարին և ապա մատուցարանը դնում Ուստիանի առջև, որ գյուղական կնոջ նման խուճիկ-մուճիկ անելով վերցնում է:) Հիմի էլ գնա ոսկի թագս բեր: (Սեմեկապետը գնում է: Նազարը ձգվում է թախտի վրա:) Օխխա՛յ... Էո՛ֆ... ա՛յ տղա, ի՛նչ լավ բան է թագավորությունը: Ափսոս չէ: Ի՛նչ էի անխելքացել, էնքան ժամանակ մնացել գեղում վեր ընկած: Մատս մատիս չեմ կպցնում: Կե՛ր, խմի՛, քնի՛, վե՛ր կաց, գնա քաղչում մա՛ն արի, եկ ճա՛շդ անուշ արա, հետո թի՛նկը տուր բարձին ու նարգիլե քաշի: (Երգում է) Ա՛ման, ա՛ման, այ ջա՛ան:

ՍԱՔՈ.— (Ջայնանկցում է:)

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Բերում է թագը և դարձյալ նույն ձևերով դնում Նազարի գլխին, որը դեռ երգում է:)

ՆԱԶԱՐ.— Մի՛ սխմի, հայվա՛ն: (Ուստիանին) Հա՛, առա-

վոտից ախպեր ջան, նստում եմ թախտը ու հրամայում եմ մինչև ճաշ: Հետո բերում եմ ճաշը, ու աչքդ բարին տեսնի՝ դնում եմ առջևդ լավ եղը, մեղրը, կարագը, գաթան, գառան փլավը: Անո՛ւշ արա:

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Ե՞ս էի, որ չորթան էլ չունեի տանը:

ՆԱԶԱՐ.— Պալատս, ախպորս ասեմ՝ հարստության ծով է: Հարյուր ու հինգ հազար ծալք տեղաշոր, լավ դուրսի յորդան-դոշակ մեճակ էս վերի քյոշկում կա: **(Սեճեկապետին)** Գլադա, աշխարհքը բեր, բռնեմ:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— **(Գնում է):**

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Վո՛ւյ, ի՞նչ լավ է: Ասել է մեզ համար կապրենք հիմի:

ՆԱԶԱՐ.— Կապրենք... քեի կքաշենք, ասա: **(Երգում է կարճ)** Ամա՛ն, ամա՛ն, այ ջասան:

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Կապրենք ու սրանից դենը էլ իրար դիպչողական խոսք չենք ասի: Մարդ ու կնիկ ենք՝ ի՞նչ ունենք բաժանելու: Էսօր-էսօր դու թագավոր ես, ես՝ թագուհի: Մեզ համար հիմի սագական չի հասարակի պես ժաժ գալը, կովելը, ես ի՞նչ իմանամ:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— **(Բերում է աշխարհագունդը սպասավորի ձեռքով, մատուցանում է Նազարին և դուրս էլնում):**

ՆԱԶԱՐ.— Լավ կյանքի մեջ ընկա, Ուստիան, լավ, ախոսս առաջ էր եղել: Ասում ես երագ է, էլի: **(Գեպի դուրս)** Է՛յ, գլադա, Սեճեկապետ: **(Սեճեկապետը գնում է գալի)** Մո՛տ արի: **(Թեթև ապտակ է տալիս նրան)** Հը՛...

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Ի՞նչ կհրամայես, տեր ի՛մ:

ՆԱԶԱՐ.— **(Գթից բռնում թափ է տալիս)** Հը՛... **(Սպասում է)** Ցավե՛ց:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Ցավեց, տեր ի՛մ:

ՆԱԶԱՐ.— **(Բռնում է Սեճեկապետի ականջը: Ուստիանին)** Ահա՛ն, հիմի տես: **(Հուպ է տալիս: Սեճեկապետը աշխատում է դեմքի կծկումները զսպել և կուշ ու ձիգ է դալիս՝ նստելով ու վեր կենալով)** Էս երա՞գ է: **(Սեճեկապետին)** Ռա՛դ եղիր: **(Սեճեկապետը գնում է)** Չէ՛, քանմ, քեֆիդ նայիր, երագ չկա, բոլորը ճիշտ է: **(Երգում է)** Ա՛ման, ա՛ման, այ ջասա՛ան: **(Իրան դրստելով)**

Էո՛ֆ... (Զանձրույթ զգալով) Էհ, հիմի ի՞նչ անենք:
Հա՛: (Դեպի դուրս) Նազիր-Վեզի՞ր:

ՆԱԶԻՐ.— (Ներս ընկնելով և դռան մեջ իրար դիպչելով:)

ՎԵՉԻՐ.— Հրամայի՛, թագավորն սպրած կենա:

ՆԱԶԱՐ.— (Դեպի դուրս): Զորավա՛ր, Խազնադա՛ր:

ԶՈՐԱՎԱՐ.— (Ներս ընկնելով) Հրամայի, թագավորն սպրած կենա:

ԳԱՆԶԱՊԵՏ.— (Լռություն:)

ՆԱԶԻՐ.— Ի՞նչ կհրամայես, տե՛ր:

ՆԱԶԱՐ.— Ինչ կհրամայե՛մ: (Հատ-հատ արտասանելով)
Ոչինչ չեմ հրամայում, գնացեք:

ԲՈԼՈՐԸ.— (Գնում են:)

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Ինչի՞ կանչեցիր:

ՆԱԶԱՐ.— Ոչինչ, հենց էնպես, քեֆի համար: (Միրանին դրստելով և իրան շտկոտելով) Էո՛ֆ, տեսնում ե՛ս, Ուստիան, ոնց են հողի պես պտտվում չորս կողմս: (Ուստիանի ուտելը դիտելով) Լա՛վ անուշ արա, Ուստիան, շա՛տ կա, վա՛խիլ մի: Մի քիչ էլ ջեբդ ածա. բաղչում չարագ կանես. լավ Բաղդադու խորմա կա մեջը:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Է, սսել է, էլ տուն չենք գնա:

ՆԱԶԱՐ.— Տո՛ւն: Ի՞նչ հորս ցավն եմ թողել տանը: Տունը պրծա՛վ: Հա՛յ գիտի տուն: Երազը նա էր: Իսկը որ երազ:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Ներս մտնելով նաժիշտների հետ Ուստիանի զգեստներով) Եթե թագուհին կբարեհաճի զգեստավորվել, նաժիշտները պատրաստ են:

ՆԱԶԱՐ.— (Տնտղելով նրան և ծամածռելով) Բե՛, քե՛, քե՛, քե՛, քե՛, քե՛...

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Ուրեմն ի՞նչ կհրամայես կարգադրության մասին, Օրեմսդիր շնորհաց:

ՆԱԶԱՐ.— (Լեզու հանելով և ծամածռելով) Բե՛, քե՛, քե՛, քե՛... լեզվի՞դ տուր... Ի՞նչ ես ուզում:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Թագուհու շորերը պատրաստ են, տե՛ր:

ՆԱԶԱՐ.— Դե, էդպես ասա, իշի կտոր: (Ուստիանին) Դու շորերդ հագի, ես էլ մի բարձրանամ այվանը, աչք ածեմ

տերության, տեսնեմ ամեն բան կարգի՞ն է, որ կարծը-
նես՝ իմաց արա, գնանք բաղչա: Իշխան Սաքո՛, դրո-
շակն առ: (Սաքոն բռնում է դրոշակը) Ջաբադա՛ր,
Խազնադա՛ր:

ԽԱԶՆԱԴԱՐ | (ներս ընկնելով) Հրամայի, թագավորն
ՋԱԲԱԴԱՐ | Դապրած կեմա:

ՆԱԶԱՐ.— Առաջ ընկեք, գնանք տեսնենք տերության գոր-
ծերը ի՞նչ հալի են: (Ջաբադարն ու Խազնադարը մեջք-
ները կոացած՝ առաջ են ընկնում: Նազարը հետևում է
նրանց և, դուրս ելնելով դիմացի դռնից, բարձրանում է
ներսից երևացող պատշգամբը և սկսում է դիտել շուրջը:
Սաքոն նրա մոտ բռնում է դրոշակը: Իսկ Ջաբադարն ու
Խազնադարը ծածկվում են պատի այն կողմը):

ՌԻՍԻՍԻԱՆ.— (Վեր է կենում, որ գնա, բայց մի բան մտա-
բերելով կանգ է առնում և դառնում Սենեկապետին)
Ի՞նչ եմ ասում, գյա՛դա, լսո՞ւմ ես:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Գերապատիկ, այո՛: Արթուն է ականջս
լսելու զույգն հրամանիդ:

ՌԻՍԻՍԻԱՆ.— Չե՛ս իմանում ո՛նց դատավ թագավոր: Ախր
Նազարս տանը մի քիչ վախկոտ էր:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Մաքսանից ժպտալով) Ականջս չի լսում,
համեստա՛վալ թագունի:

ՌԻՍԻՍԻԱՆ.— (Բարձր) Ասում եմ, էս մարդս առաջ վախկոտ
էր, ո՛նց դատավ թագավոր: Էլի՞ չլսեցիր:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Կրկին չլսեցի, լուսեղեն, խնայիր, ես այս-
տեղ չե՛մ... ես չկա՛մ...

ՌԻՍԻՍԻԱՆ.— (Շարժվելով դեպի դուրս) Գլուխս մեռնի, թե
բան եմ հասկանում: (Սենեկապետին) Էս դռնո՛վ պիտի
գնանք:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Գերանշմարիտ, այո՛, այդ դռնով, երանու-
թյուն տիեզերաց:

ՌԻՍԻՍԻԱՆ.— Որ ասում եմ՝ երազ է: (Դուրս է գնում: Սե-
նեկապետը հետևում է նրան):

ՆԱԶԱՐ.— (Աչվանից դեպի դուրս) Է՛՛ն, Է՛՛ն, Է՛՛ն, Է՛՛ն, Է՛՛ն, Է՛՛ն
ո՞վ է Է՛՛ն գյադեն: Խարջը չի բերել, ձիաբեռ է տանում

տո՞ւն: Տվե՛ք դրա կարկածին: Տվե՛ք էդ հա՛ռամազա-
դին, էս է վեր եկա, հա՛ա՛ա՛...

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Վերադառնալով չղջիկի պես կծկվում է
վարագույրի մոտ և սպասում: Ներս եմ մտնում Նազիր-
Վեզիր, ապա և հեռզհետե զորավարներ և այլ պալա-
տականներ:)

ՆԱԶԱՐ.— (Սենեկապետին գլուխ տալով) Տեր ի՛մ:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Գլուխ տալով) Տեր ի՛մ:

Վեզիրը և մյուսները գլուխ տալով Սենեկապետին
նույն խոսքն են փոխանակում:

ՆԱԶԱՐ.— (Սենեկապետին) Ո՞ր է Գերագույնը:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Համեց ամբաստնալու պատշգամբը՝ պետու-
թյան անձամբ շրջահայելու:

ՆԱԶԻՐ.— (Զգույշ) Պատերազմի շշուկներ դեռ չկա՞ն:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Տակավին ոչ:

ՆԱԶԻՐ.— Ի՞նչ է ասել Գերագույնը նորափոթի մեր թա-
գուհու հետ անուշը վայելելու մասին:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Առանձնապես ոչինչ:

ՆԱԶԻՐ.— Ուրեմն, տիարք, պարսպ չմնանք: Գնանք օգ-
նելու մեր թագավորին իր ծանր պարտականություն-
ների մեջ: Բարձրանանք պատշգամբ և դիտենք պե-
տությունը:

ԲՈՒՈՐԸ.— Գնանք: (Գառնում են դեպի Սենեկապետը և
գլուխ տալիս) Տեր ի՛մ:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Նրանց գլուխ տալով) Տեր ի՛մ:

Հեռանում են և ծածկվում պատի հետևը: Սենեկա-
պետը դուրս է գնում և իսկույն վերադառնալով՝ ետ է
անում դռան վարագույրը: Ներս է մտնում Ուստիանը
թագուհու զգեստներով և ծանր ու բարակ, լուրջ, գայիս
նստում է թախտի վրա: Սենեկապետը կծկվում է վարա-
գույրի մոտ: Դուրսը անորոշ աղմուկ է լսվում: Սենե-
կապետն շտապում է այն կողմը:

ՄՈՒՆԵՏԻԿԻ ԶԱՅՆԸ.— Ահագա՛նգ, գարթի՛ք կոչնա՛կ...

(Լսվում է փողերի ձայն:)

ՆԱԶԱՐ.— (Ներս է վազում, Սաքոն նրա հետևից:) Գլա-
դա, էս ի՞նչ է: Ա՛ կնիկ, էս ի՞նչ բան է:

ՈՒՍԵՒԱՆ.— Չեմ իմանում:

ՆԱԶԱՐ.— (Մաքրիմ) Սի տես ի՞նչ եղավ:

ՍԱԲՈ.— (Վախենալով ընտենում է վարազույրին և հանկարծ դուրս շնայով՝ կծկվում է վարազույրի հետևը, աչնայես որ երևում է նրա այնտեղ լինելը:)

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Ներս վազելով) Բազո՛ւն հաղթության, սուրհանդան՛կ:

ՍԱԲՈ.— (Ներս է վազում նրա հետևից) Ղիամաթ է:

ՆԱԶԱՐ.— Ի՞նչ ղիամաթ:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Ուզում է ասել՝ այլաչյումն:

ՆԱԶԱՐ.— Գնացեք, կարգին բան իմացեք: (Սաքոն և Սենեկապետը դուրս են գնում, ներս են վազում նազիր-վեզիր, գորավար և այլ պալատականներ) Ի՞նչ կա: Ի՞նչ ղլամաղալ է:

ՆԱԶԻՐ.— Թագավոր քաջ, սուրհանդակ եկավ և հայտնեց, որ թշնամի թագավորները՝ թվով տասն, խախտելով ուխտը հարևանության, զորք են կապել և հարավից, հյուսիսից, արևելքից և արևմուտքից առաջ են խաղում մեր երկրի վրա:

ՆԱԶԱՐ.— Է, թագավոր եղանք պրծանք: Էլ ի՞նչ են ուզում: Նոր բան կա՞:

ՆԱԶԻՐ.— Ուզում են մեր պետությունն ու թագը խլել:

ՆԱԶԱՐ.— Թագը խլե՞ն: Ո՞նց թե... (Հանելով թագը և տալով Սենեկապետին) Գյադա, տար պահի: Ծա՛նց կտամ դրանց թագը: (Սենեկապետը առնում է թագը և տանում:)

ԶՈՐԱՎԱՐ.— Թագավոր քաջ: Արդյոք զո՞րք կապենք, թե՞ դարձյալ դու մենակ անձնական զորությամբդ կխորտակես հանդուզն թշնամուն: Ինչպե՞ս կհրամայես:

ՆԱԶԱՐ.— Ի՞նչ պիտի հրամայես: Գնացեք կովեցեք:

ԶՈՐԱՎԱՐ.— Ինչպե՞ս, մե՞նք կովենք, թագավոր քաջ:

ՆԱԶԱՐ.— Բա ի՞նչ, ե՞ս պիտի կովես:

ԶՈՐԱՎԱՐ.— Թագավոր քաջ, ես ուզում եմ ասել, որ դու կառաջնորդես, և զորքը հետևից կգա:

ՆԱԶԱՐ.— (Ծվացնելով) Ծհյո՛ւֆ... պրծա՛վ: Էլ Նազարը կոհիվ չի՞ գնա: Ո՞նց որ կուզեք՝ արեք:

ԶՈՐԱՎԱՐ.— Քաջ հրամայեցիր, թագավոր քաջ: Բայց եթե դու չգաս՝ զորքը մենա՞յ պիտի գնա թշնամու դեմ:

ՆԱԶԱՐ.— Թող մենակ գնա: Ամեն անգամ ե՞ս պիտի գնամ:

ՆԱԶԻՐ.— Թագավորն ապրած կենա: Այստեղ մի դժվարություն կա:

ՆԱԶԱՐ.— Ի՞նչ դժվարություն:

ՆԱԶԻՐ.— Զորք շատ կջարդվի:

ՆԱԶԱՐ.— Զարդվում է՝ ջարդվի. շատ վեջս է:

ՆԱԶԻՐ.— (Ուրախացած) Օհ, թույլ ես տալի՞ս...

ԲՈՒՈՐԸ.— (Սաստիկ ուրախացած) Երջանիկ բան եղավ:

ՆԱԶԻՐ.— Այսպես առնվազը քառասուն հազար մարդ կջարդվի:

ՆԱԶԱՐ.— Քառասուն հազա՞ր: Լավ, մեր աշխարհքում ինչքա՞ն մարդ կա, թե որ էդքանը ջարդվի:

ՎԵՃԻՐ.— (Թրթռալիս քանալով և նայելով) Ուղիղ հարյուր հազար բյուր և հազար ինը հարյուր հինգ մարդ:

ՆԱԶԱՐ.— Որ էդպես է թող ջարդվի: Գնացեք ասեք թող կոպեն:

ԲՈՒՈՐԸ.— (Սաստիկ ուրախ) Աստված պահի թագավորին: (Գլուխ եմ տալիս և հեռանում):

Գուրբը լավում են փողերի ձայներ, ռազմական շոինդ, աղմուկ, կեցցեներ, մունետիկի ձայնը. «Պատերա՛զմ»... և այլն, որ հետզհետե դադարում է:

ՆԱԶԱՐ.— Հա՛, թագավորական պարտքս կատարեցի: Հիմի թող նրանք կոպեն, մենք մեր քեֆին նայենք: (Գեպի դուրս) Է՛յ, գյադա՛: (Սենեկապետը ներս է գալիս) Գնա թագս քեր, մի քիչ էլ չարագ քեր: (Սենեկապետը գնում է: Թիկն է տալիս բարձերին) Էո՛ֆ... (Երգում է) Ա՛ման, ամա՛ն... այ ջաա՛ան... Հը՞: Ուստիան, թագունի դառար. հիմի ո՞վ կդիմանա քեզ: (Գիտելով նրան) Հը՞, չե՛ս խոսում, ո՞նց է քո բանը, քեֆդ լավացա՛վ: Տեսա՞ր ուր հասար:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Շատ լուրջ) Գանգատ չունեմ աստծուց: Իմ քեթխուդա հոր սրտով եղավ: Ցեղս ազնիվ էր. հալքաթ որ...

- ՆԱԶԱՐ.— Էլի՞ ազնիվ ցեղդ մեյդան բերիր, ա՛յ կնիկ:
 ՌԻՍՏԻԱՆ.— Լսիր, ի՞նչ եմ ասում, ա՛յ մարդ: Մի ուզում
 եմ իմանամ, թե ո՞նց դատար թագավոր:
- ՆԱԶԱՐ.— Աստծո կամքով: Թագավորական հրամանի մեջ
 էդպես էլ գրած է. «Ան-հա-սանելի կամոքն աստուծո»:
 ՌԻՍՏԻԱՆ.— (Երեսը խաչակնքելով) Հալբաթ որ... մեռնեմ
 նրա զորությանը:
- ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Սպասավորների ձեռքով մրգեր է բերում
 ու հրամցնել է տալիս Նազարին և Ռատիանին, ապա
 մանկկավիկների հետ հեռանում):
- ՆԱԶԱՐ.— (Մի քիչ նեղացած) Է, ի՞նչ շատ ես հենց մի
 գլուխ՝ «Ո՞նց եղավ, ո՞նց եղավ»:
- ՌԻՍՏԻԱՆ.— Մի տեղովը դժուստ չասիր, ա՛յ մարդ, թե էս
 ոնց եղավ:
- ՆԱԶԱՐ.— Հասանք էլի՞...
- ՌԻՍՏԻԱՆ.— Կովի-բանի մեջ եղա՞ր:
- ՆԱԶԱՐ.— (Շվացնելով) Շհյո՛ւֆ... Էն էլ ո՞նց...
- ՌԻՍՏԻԱՆ.— Նեղ տեղեր շատ ընկա՞ր:
- ՆԱԶԱՐ.— Նեղ տեղե՛ր... Ասեղի ծակեր անցանք ու մագե
 կամորջներ որ... Հանաք բան գիտե՛ս: Կոիվներ եղան,
 որ աշխարհքն ամբարի պես դմբդմբում էր:
- ՌԻՍՏԻԱՆ.— Ախր էս ամենը քաջության, խելքի բան է ու...
- ՆԱԶԱՐ.— Հա դե, ի՞նչ խոսք: Քաջություն, խելքը իրա
 կարգին: (Մտածում է) Ի՛հի՛հ՛ ա՛յ-շի, ի՞նչ քաջություն,
 ի՞նչ խելք, ի՞նչ զստաֆաթ: Բա՛խտն է բանը, բա՛խտը:
 Բախտ ունի՞ս, քեֆ արա, քոնն է աշխարհքը: Քամին
 կպտտի, կպտտի՝ կբերի հարստությունը գլխիդ կածի
 (Երգում է): Այ տե՛ս, բախտ չի՞: Կոիվ է: Կոտորվում
 են ճանճի պես: Ասող լինի՛ էդ ո՞ւմ համար եք էդպես
 կոտորվում: Իհարկե Նազարի համար: Նրանք կոտոր-
 վում են, մենք ճաշ ենք անուշ անում: Հիմի կոիվը կվեր-
 ջանա: Թե կոտորվեցին՝ ինձ ի՞նչ: Թե չկոտորվեցին՝
 փառք ու պատիվը ո՞ւմ պիտի տան: Իհարկե, Նազա-
 րի՛ն: Էստեղ ի՞նչ անի իմ խելքը: Ի՞նչ անի քաջու-
 թյունը: Բա՛խտի բան է:
- ՌԻՍՏԻԱՆ.— Ասում ես բախտի բա՞ն, հը՞...

ՆԱԶԱՐ.— Դրուստն ես ուզո՞ւմ: Մի ժամանակ կար, անդ որ ընկնում էի՝ վախենում էի: Վերջը տեսա, որ ամեն տեղ էլ դուրս եմ պրծնում: Հիմի էլ տեսնում եմ, որ հե՛րն անիծած, քե՛ք արա, մարդիկ էնքան սարսաղ են, որ ամեն տեղ էլ կպրծացնեն: Սարսաղ աշխարհք է, սարսաղ մարդիկ: Աշխարհքը էսպես սարսաղ է եկել, սարսաղ էլ պիտի գնա: (Երգում է) Ա՛ման, ամա՛ն, այ ջա՛ւան:

ՄՈՒՆԵՏԻՎ.— (Դրսից) Կոչնա՛նա՛կ: (Աղմուկ է լսվում, որ հետզհետե մոտենում է:)

ՆԱԶԱՐ.— (Վեր թռչելով) Գյաղա՞: Սենեկապե՛տ: (Սենեկապետը ներս է վազում) Գյաղա, էս ի՞նչ է:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Այլակերպում է վիճակի, տեր ի՛մ:

ՆԱԶԱՐ.— Ղղամներս կանչի, ի՞նչ ես դուրս տալիս:

Սենեկապետը դուրս է վազում և իսկույն ներս գալիս Թամաղայի, Սաքոյի, Ղոռոբուղայի և մյուս հսկաների հետ:

ՆԱԶԱՐ.— Հա, էստեղ ե՞ք: Կանգնեցեք էստեղ, տեսնենք ի՞նչ բան է:

ՆԱԶԻՐ.— (Ներս գալով) Կոիվը մեծացավ, արքայից արքա: Տագնապ է: (Դուրս է վազում:)

ՆԱԶԱՐ.— (Մյուսներին) Գնացեք դուսնը կանգնեցեք: (Թամաղան, Սաքոն, Ղոռոբուղան դուրս են եկնում:)

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Էս ի՞նչ զուլում էր: Անջախ իմ թագուհի ժամանա՞կս պիտի էդ շները թափվեին վրադ:

ՆԱԶԱՐ.— (Անհանգիստ) Գյաղա՞: Էս էսպես չի լինի: (Պատրաստվում է փախչելու) Հը՞: (Աղմուկը մեծանում է) Քաղաքը մտան: (Դեսուդեն է ընկնում փորը բռնած) Վո՛ւյ, վո՛ւյ, վո՛ւյ, վո՛ւյ...

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Այ մարդ, ի՞նչ եղավ:

ՆԱԶԱՐ.— Զարհուրմար եղավ, թագավորությունն չեղավ, վո՛ւյ, վո՛ւյ, վո՛ւյ, վո՛ւյ... Ֆոթոնա է, տերությունը խառնրվեց:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Հը՞... տերությունը... ամա՛ն: (Դեսուդեն է ընկնում և զանազան թանկագին իրեր է կոխում գրպանը: Հանկարծ կանգ է առնում և ականջ դնում) Հը՞:

- (Աղմուկը մեծանում է) Չէ, մեծացավ: (Ծոցն է դնում զանազան իրեր:)
- ՆԱԶԱՐ.— Վո՛ւյ, վո՛ւյ, վո՛ւյ, վո՛ւյ... (Վազվզում է զանազան կողմեր:)
- ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Ներս վազելով) Օ՛ր ո... Գերագույն... օգնության հասիր... (Դուրս է վազում:)
- ՍԱՔՈ.— (Ներս է վազում) Բը՛, բը՛, բը՛, բը՛...
- ՆԱԶԱՐ.— (Տեսնելով նրան և չճանաչելով) Ո՞վ է: (Փախչում է զանազան կողմեր:)
- ՍԱՔՈ.— (Խլում է դրոշակը և վազում Նազարի հետևից) Բը՛, բը՛, բը՛, բը՛...
- ՆԱԶԱՐ.— (Նրանից ֆախչում է դեպի դուրս): Բը՛, բը՛, բը՛, բը՛...
- ՍԱՔՈ.— (Հետևում է նրան:)
- ՆԱԶԱՐ.— (Վախից գոռում է) Էհե՛լ... (Գոռալով բարձրանում է այվանը:)
- ԶԱՅՆԵՐ.— (Դրսից) Քաջ Նազա՛րը: Քաջ Նազա՛րը...
- ԶՈՐԱՎԱՐ.— Վրա՛ տվեք...
- ՈՒՐԻՇ ԶԱՅՆԵՐ.— Փախե՛ք, փախե՛ք...
- ԱՌԱՆՁԻՆ ԶԱՅՆԵՐ.— Վրա՛ տվեք:
- ՈՒՍՏԻԱՆ.— Սուրբ Մարիամ Աստվածածնա իրան եմ ապավինել, մեռնեմ իրեն: (Երեսը խաչակնքում է: Աղմուկը մեծանում է:)
- ՆԱԶԱՐ.— (Որ նոր էր հասել այվանի վրա՝ արագ իջնում է ցած և վազում ներս... Մտնում է զահի տակ:)
- ՍԱՔՈ.— (Վազվզում է սենյակում):
- ԶԱՅՆԵՐ.— Հաղթություն:
- ՆԱԶԱՐ.— (Գլուխը դուրս է հանում) Հը՛: Հաղթե՛լ են: Գյադա՞, ո՞վ է հաղթել: (Դուռը բախում են: Սաքոյին) Բը՛, բը՛, բը՛, բը՛, դուռը կապի: (Գլուխը ներս է պահում:)
- ՍԱՔՈ.— (Դողալով գնում է դուռը կողպելու: Ուստիանը բաց է անում վարագույրը, որ տեսնի դուռը):
- ՆԱԶԻՐ ԵՎ ՄՅՈՒՍՆԵՐԸ.— (Դրսից բախում են դուռը:)
- ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Հաղթությո՛ւն, թագավո՛ր քաջ:
- ՈՒՍՏԻԱՆ.— Ա՛յ մարդ հաղթեցին:

ՆԱԶԻՐ ԵՎ ՄՅՈՒՄՆԵՐԸ.— (Բախելով դուռը): Թագավոր
բաշ, հաղթություն:

ՆԱԶԱՐ.— (Դուրս է մայրն գահի տակից) Ո՞վ հաղթեց:
Հը՞, մերո՞նք են... Հաղթեցի՞ն:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Ներս մտնելով ուրիշ դռով) Տեր ի՛մ,
մերոնք հաղթեցին:

ՆԱԶԱՐ.— (Հանգստանում է, քրտինքը սրբելով դուրս է
գալիս) Հա՛, լա՛վ արին, որ հաղթեցին, թե չէ էն է՛
աշխարհքը քանդում էի: (Հագում է) Ըհը՛...

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ.— (Իրսից) Հաղթություն, կեցցե՛ թագա-
վորը:

ՆԱԶԱՐ.— Հա՛յ, բախող սիրեմ, Քաշ Նագար՝ էս էլ փրթե-
ցիր: Էհ, Ոստիա՞ն, հիմի աչքդ բարին տեսնի, դու
թալանին մտիկ, որ կրե՞րեն:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Խնդրուզի տալով) Վո՞ւյ, ինչ լավ բան է
թագավոր-թագուհին:

ՆԱԶԱՐ.— Բա՛, քե՛ֆ սրա՛ն կասեն: (Սաքոյին) Գյադա՛,
բաց արա դուռը:

ՍԱԲՈ.— (Բաց է անում և գալիս է ներս դրոշակով կանգ-
նում Նագարի մոտ:)

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Ներս է մտնում նշանագետի գլխարկով
և առանձին ձևերով) Արքայից արքա, մազիր-վեզիրը,
պալատականները ընդունելություն են խնդրում:

ՆԱԶԱՐ.— Հրաման եմ անում, որ ներս գան: (Սենեկապետը
դուրս է ելնում: Ներս են գալիս մազիր-վեզիրը, զորա-
վարներ) Ի՞նչ կա, ի՞նչ եք իրար անցել:

ՆԱԶԻՐ.— Թագավորն ապրած կենա: Ուրախացնում ենք ձեր
արքայական սիրտը մե՛ծ ուրախությամբ: Անարգ թշնա-
մին խորտակված է:

ՆԱԶԱՐ.— Ծատ լավ բան է եղել, գյադա՞:

ՆԱԶԻՐ.— Քո ահեղավիթխար տեսքը որ տեսան՝ ոչնչա-
ցան: Տասը թագավորն էլ սպանված են պատերազմի
դաշտում: Մեր քաջարի զորքը շնորհիվ քո թագավորա-
կան խելքի, իմաստության և քաջության, անօրինակ
գրոհով տապալեց թշնամուն:

ՆԱԶԱՐ.— Ծատ լավ բան է եղել, գյադա՛:

- ՎԵՋԻՐ.**— Կեցցե՛ թագավոր քաջը:
- ԲՈՂՈՐԸ.**— Կեցցե՛ թագավոր քաջը:
- ՆԱԶԻՐ.**— Թագավոր քաջ: Ժողովուրդն անճամբեր է երկնային երեսհարքդ տեսնելու: Աղաչում է, քո հաղթության այս սեճ օրը գոնե սի անգամ երջանկացնես ժողովրդին և անճամբ դուրս գաս նրա ողջույնը ընդունելու:
- ՆԱԶԱՐ.**— Լավ: (Վեր է կենում և բարձրանում պատշգամբը. նրան հեռանում է Սաքոն դռշակով):
- ՍԱԶՈ.**— (Ժողովրդին) Թագավորը:
- ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ.**— (Դրսից) Կեցցե՛ն՝ մեր քաջ թագավորը:
- ՆԱԶԱՐ.**— (Ձեռքով նշան է անում ժողովրդին, որ լսեն) Ծատ շնորհակալ եմ ժողովրդից:
- ՆԱԶԻՐ ԵՎ ՄՅՈՒՍՆԵՐԸ.**— (Արտասպակալելով) Ի՞նչ երջանկություն:
- ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ.**— Կեցցե, կեցցե, կեցցեն՛ն՛ն՛ն՛,
կեցցե, կեցցե, կեցցեն՛ն՛ն՛ն՛:
- ՆԱԶԱՐ.**— Զորքին և ժողովրդին ճաշ տվեք:
- ՆԱԶԻՐ ԵՎ ՄՅՈՒՍՆԵՐԸ.**— Ի՞նչ առատաձեռնություն:
- ՆԱԶԻՐ.**— Ո՛վ ժողովուրդ: Մեր ողորմած թագավորը ոչ միայն հաղթեց թշնամուն իր քաջությամբ, այլև փայլեց իր առատաձեռնությամբ: Գնացեք ճաշ կերեք և օրհնեցեք թագավորին: Դե, կեցցե, կեցցե ողորմած թագավորը:
- ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ.**— Կեցցե, կեցցե, կեցցեն՛ն՛ն՛ն՛,
կեցցե, կեցցե, կեցցեն՛ն՛ն՛ն՛:
- ՆԱԶԻՐ.**— (Ներս է գալիս):
- ՎԵՋԻՐ.**— (Առաջ գալով) Թագավորն ապրած կենա, իսկ ավա՛րը որտեղ տեղավորենք:
- ՆԱԶԱՐ.**— Ամբարներում:
- ՎԵՋԻՐ.**— Ծատ իմաստուն հրամայեցիր: (Դեպի դուրս) Թագավորը հրամայում է ավարը լցնել մթերանոցները:
- ՆԱԶԱՐ.**— Կացեք մի, գյա՛դա: Էդ թալանից հալա բերեք մի Ուստիան խանութին շանց տվեք... (Մեկնակապետը դուրս է վազում և վերադառնում սպասավորների հետ, որ բերում են զանազան կերպասներ, թերմանի շալ, մետաքսեղեն, զգեստ, ոսկեղեն ամաններ և այլն) Հը՞,

Ուստիան խանում, ինչ որ սիրտդ կուզի վերցրու: Լա՛վ թալան է, հախ սատծու:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Զննում է շշկած) Վախենում եմ երազ լինի:

ՆԱԶԱՐ.— Մատդ կծի:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Կծում է մատը և շլացած դիտում թալանը:)

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ.— (Երգում է) Անհաղթ Նազար, Բաջ Նազար, մին կզարկի, ջարդի հազար:

ՆԱԶԱՐ.— (Նազիրին) Գյադա, ասա ուղ ըլեն:

ՆԱԶԻՐ.— (Ուզում է գնալ, բայց Մաքոն ինքն է առաջ ընկնում և դիմում ժողովրդին:) Դեսն արիք, ժողովուրդ, հավաքվեցեք: (Ժողովուրդը հավաքվում է:) Ինձ մտիկ, գյադեք: Որ ձեզ ասում եմ ուղ ըլեք, էդ ժամանակ պիտի ուղ ըլեք, իմացա՛ք:

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ.— Իմացանք:

ՍԱՔՈ.— Դե, յալա՛, հառամզադեք: (Ժողովուրդը հեռանում է:)

ՆԱԶԱՐ.— (Վախեցած) Բե՛, բե՛... թագավոր է ուզում դառնա՛...

ՆԱԶԻՐ.— Իշխան Սաքո՛...

Մաքոն գալիս է:

ՆԱԶԱՐ ԵՎ ՍԱՔՈ.— (Վախեցած իրար են նայում) Բե՛, բե՛, բե՛...

ՆԱԶԱՐ.— Ի՞նչ կա...

ՍԱՔՈ.— Բա՛... բա՛... բան չկա...

ՆԱԶԱՐ.— Դե ու՛ղ եղի: (Մաքոն գնում է:)

ՆԱԶԻՐ.— Կհամարձակվե՛նք հեռուալ, անձրև կենաց:

ՆԱԶԱՐ.— Կացեք, գյադեք: Էգուց առավոտ կգաք, որ ես իմ ողջ տերության թագավորական խոսք պիտի ասեմ: Հիմի հրաման է ինձնից, որ հեռանաք:

ԲՈՂՈՐԸ.— Սատված պահե թագավորին: (Գնում են:)

ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Նրանց գնալուն պես՝ վեր է կենում և սկսում ինչ-որ բան որոնել զանազան անկյուններում և գտնելով մի լայն կտավ՝ բերում է մեջտեղ ու կրպում ջվալի պես:)

ՆԱԶԱՐ.— Էդ ի՞նչ բանի ես, այ կնիկ:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Հազիր ես իմ ձեռքով կպահեմ ու մի քնջում

կտեղավորեմ: Դու ասում ես երազ չէ: Ո՞վ է իմանում:
Աշխարհք է, մին էլ տեսար դուրս եկավ, որ երազ է:
Ձեռներս մի բան էլ է կունենանք:

ՆԱԶԱՐ.— Քեֆ արա, ջանը՛մ. բախտը կբերի: Ամա՛ն,
ամա՛ն, այ ջա՛ան:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Կապած թուղք քաշելով) Այ մարդ, խաղի
ժամանակը չի: (Թուկի ծայրը նրան տալով) Քա՛շի,
մի պնդացնենք: Քաշի՛... (Երկուսով քաշում են:)

Վ Ա Ր Ա Ք Ո Ւ Յ Ր

ԱՐԱՐ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

ՔԱԶ ՆԱԶԱՐԻ ՎԵՐՋԸ

Նույն պալատական սրահը

ՆԱԶԱՐ.— (Բազմած է թախտին. Սաքո՝ նրա հետևը բռնել է դրոշակը: Նազիր-վեզիր, գորավարներ, պալատականներ, տերտեր, թամադա, Ղոռոբուդա և մյուս հսկաները կանգնած են Նազարի դիմացը և երկչուդած՝ սպասում են նրա խոսելուն: Լուռություհ: Սպասավորները՝ սենեկապետի առաջնորդությամբ, խնկամանները ձեռներից մոտեցրելով ներս, զանազան ձևերով խնկարկում են Նազարին և ապա սենեկապետի հետ զգույշ, ակնածությամբ դուրս են ելնում: Նազարը մտախոհ՝ համրիչ է զգում և իր մեջ բաներ է ապրում: Ծատ լուրջ և կարևոր վճիռների առջև է, ձևերն արտասովոր են, հագում է և սկսում:) Ի՛նձ նայեք, գյադե՛ք: Ձեզ հրաման պիտի տամ ու թագավորական խոսքս պիտի ասեմ: Ծատ կոիվների մեջ եղա, շատ կովեցի ու շատ հաղթեցի: Էս վերջին մեծ կովից էլ, փառք աստծու, տեսաք, որ էլի հաղթող դուրս եկանք: Գյադա, էս ի՛նչ բաներ են, գյադա՛, էս ինչ նշանակ է, էս ի՛նչ տուրք է, գյադա՛: Էս էն տուրքն է, գյադա՛, էս էն օրենքն է, գյադա՛, էս տեսնում եմ, գյադա, որ աստծու մատը խառն է էս ամենի մեջ: Ու աստծու օրենքի մեջ էդպես էլ հատուկ ինձ համար գրած է, որ ամեն անգամ էս պիտի հաղթեմ:

ՏԵՐՏԵՐ.— Վկա է աստված կենդանի:

ԲՈՒՈՐԸ.— (Խոնարհվում են ի նշան խորին երկչուդածությամբ:)

ՆԱԶԱՐ.— Ու հիմի, գյադէք, ահա ես իմ բերնով հրամանոջ եմ անում ձեզ, որ իմ ցեղս սուրբ է, իմացի՛ր, գյադա՛, որ ժողովուրդը ինձ համար է ծնվում, ինձ համար ապրում, ինձ համար մեռնում: Ժողովուրդը պիտի աշխատի, ես ուտեմ: Դրա համար էլ ուզում եմ, որ սրբերի դասը դասվեմ:

ՏԵՐՏԵՐ.— Եղիցի՛, եղիցի՛ և եղիցի՛:

ԲՈՒՈՐԸ.— **(Երկչաղածությամբ խոնարհվում են:)**

ՆԱԶԱՐ.— Հիմի ինձ նայեք, գյադէք: Մինչև հիմի աստված էր օգնում ինձ, հիմի իմ գործը ես իմ ձեռքով պիտի տեսնեմ: Հիմի ես ամենքին կհաղթեմ: Դրա համար էլ, գյադէք, հրմի ես ուզում եմ, որ ողջ աշխարհը օգնեմ ոտիս տակ: Ինչպե՞ս է կարճ տեքությունն ու թագավորը: Ես հերիք եմ:

ՏԵՐՏԵՐ.— Եվ եղիցի՛:

ԲՈՒՈՐԸ.— Ամեն՛:

ՆԱԶԻՐ.— Ստվեր աստուծո: Երջանիկ միտք է ծագել արքայական գլխիդ մեջ: Հրամայիր կատարեցեք:

ՆԱԶԱՐ.— Հիմի ես հրամանք եմ անում թագավորական: Գնացեք նոր գորք կապեցեք և հրաման տվեք իմ կողմից, որ գնա ողջ աշխարհքի վրա, թալանի ու բերի ինձ: Ժողովրդին էլ հրամանք, որ նոր հարկեր տա: Իմացա՛ր:

ԲՈՒՈՐԸ.— Իմացանք, թագավոր սուրբ:

ՆԱԶԱՐ.— Ղոտոբուղա, իմացա՛ր:

ՂՈՌՈՒՅՈՒՂԱ.— Հա՛մմմ, իմացա, թաագավո՛ր:

ՆԱԶԱՐ.— Այ զահրումա՛ր քեզ, քար ու քացա՛խ: Քաղցրացրու ձեռդ, էլի՛, դու էլ: Չեղավ, որ մի քաղաքավարություն սովորեցնեմ: Հայվա՛ն: **(Տերտերին)** Հոգևոր տեր, դու էլ գնա, հոգևոր դասը առ ու խաշխաշվառով արի ինձ եկեղեցի տար: Աղոթք պիտի անեմ աշխարհքի փրկության համար: **(Բոլորին)** Դե, հիմի հալդե, թագավորական խորհուրդ ունիմ կնկանս հետ:

ԲՈՒՈՐԸ.— Աստված պահե թագավորին: **(Գնում են, բացի նազիր-վեզիրից:)**

ՄՈՒՆԵՏԻԿ.— **(Դրսից)** Պատերա՛ա՛ա՛գմ... **(Աղմուկ է լսվում, որին հետևում է դիոլ-գուռնայի ձայնը:)**

ՆԱԶԻՐ.— (Դուրս է գնում ներքեի պատշգամբը:) Լսեցե՛ք, ո՛վ զորք ու ժողովուրդ: Մեր ազատարար և սուրբ թագավորը բազմաթիվ թշնամիներից մեր երկիրը ազատելուց հետո, աստվածային սուրբ հոգու զորությամբ, վեր է կենում ազատելու ամբողջ աշխարհը անարժան թագավորներից: Խստագույն հրաման է, որ ժողովուրդը հարկ տա և զորքը գնա տիրի ամբողջ աշխարհքին: Հաջողություն թագավորին և հաղթություն՝ ձեզ:

ԶՈՐՔ ԵՎ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ.— (Դրսից) Կեցցե՛ մեր քաջ թագավորը: (Թագմի փողեր, երգ, զուռնա, զենքի շառաչ, որ հեռանում է:)

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Ներս մտնելով) Ժպի՛տ հյուրընկալության, թագուհին քարեհաճում է ընդունվելու:

ՆԱԶԱՐ.— Հը՞:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Թագուհին գալիս է:

ՆԱԶԱՐ.— Գալիս է՝ թող գա. ի՞նչ ես նախի իշի պես ստաշ վազում: (Սենեկապետը գնում է) «Թագուհին»: Աղունակի ձո՛ւ է: Մերաջ չփխլվի՛: (Ներս է մտնում Ուստիանը թագուհու զգեստներով:)

ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Ծանր ու բարակ առաջանալով դեպի Նագարը և նրա կողքին բարձ որոնելով և չգտնելով՝ ներս է կանչում սենեկապետին:) Սենեկապե՛տ: (Սենեկապետը ներս է գալիս:) Քյոփակ, ո՞ր է բարձս:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Վա՛յ, բարձը չե՛ն բերել: (Գողում է):

ՆԱԶԱՐ.— (Գավազանով խփում է սենեկապետին) Ծո՛ւն, շա՛ն որդիք: Ուստիան թագուհին գա նստելու՝ բարձ չբերե՞ք:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Չոքելով) Հանդերձապետն է մեղավոր, խնայի, խնայի. կարկո՛ւտ բարկության:

ՆԱԶԱՐ.— Գլուխը կտրեցեք: (Սենեկապետը դուրս է գնում:)

ՌՒՍՏԻԱՆ.— Մեղա, թագուհին գալիս է նստի, բարձ չեն դնում: Ես չոր գետնին պիտի նստե՞մ:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Ներս գալով) Թագավորն ապրած կենա՛: Հանդերձապետի գլուխը կտրեցին:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Հողե՛մ գլուխը: Ծատ էլ լա՛վ արին: Արար-
մունքի՛ն մտիկ:

**Սեռեկապետը դուրս է գնում և բարձ է բերել տալիս
մանկլավիկի ձեռքով, որ դրվում է Ուստիանի տակ:**

ՆԱԶԱՐ.— Սրանից ետ ավելի փափուկ բարձ բերեք: Ու-
տիան թագուհու մտերը փափուկ են: (**Լռություին:**)

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Քե՛ֆդ ինչո՞ւ է խարաբ:

ՆԱԶԱՐ.— Քե՛ֆս խարաբ չէ: (**Ավելի լուրջ կերպարանք է
առնում:**)

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Ի՞նչ իմանամ, երեկվանից դեսը մի տեսակ ես:

ՆԱԶԱՐ.— (**Մի քիչ սրտնեղ**) Հանաք, մասխարություն մի՛
գիտենա, Ուստիա՛ն: Տերություն եմ դարձնում: Խելք է
պետք: Էսօր աշխարհքի աչքը վրաս է տնկված: Հիմի
իմ ծած գալս, խոսքս, խելքս, պատիվս ամենքին օրի-
նակ է: Օրավուր մեծ խելքի տեր եմք դառնում: Հիմի
ես ուրիշ մարդ եմ:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Աստված տա, ո՞վ չի ուզում:

ՆԱԶԱՐ.— (**Զգեղով**) Է՛, տերության գործը շա՛տ էր էսօր:
Թամամ բեզարեցի: Մի քիչ քե՛ֆ անենք: (**Սեռեկապե-
տին:**) Է, գյաղա՛: (**Սեռեկապետը ներս է գալիս:**) Ծա՛շ
բեր: (**Սեռեկապետը գնում է:**) Մի լավ ճաշ ուտենք, հը՞,
Ուստիան խանում:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— (**Ծատ լուրջ**) Թե ուզում ես ուտենք: (**Ներս է
մտնում սեռեկապետը սպասավորների հետ, որ ճաշ է
բերում սինիներով՝ վրան պես-պես խորտիկներ, ծա-
ղիկներ և այլն: Սինիները դնում են Նազարի և Ուստիա-
նի առջև՝ խոնչալի վրա: Երկու մանկլավիկ անցնում են
Նազարի և Ուստիանի հետևի կողմը՝ թևքերին և ուտե-
րին զանազան սրբիչներ ու սպասում են, որ սրանք
ուտեն: Մանկլավիկները բաց են անում սրբիչները, ու
երբ Նազարը կամ Ուստիանը ուզում են բերանները,
մատները սրբել, կիտովին ետ են շրջում դունչները կամ
ձեռները, և սպասավորները սրբում են հետևից): Է՛ո՛ֆ:
Լազա՛թ: (**Հանկարծ բրնձի հատիկն ընկնում է Նազա-
րի քիթը:**)**

ՆԱԶԱՐ.— (**Փռշտալով և դեմքը ծամածռելով**) Է՛, է՛, է՛...

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Ամա՛ն, ի՞նչ է...

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Արհավի՛րք, արհավի՛րք, կոչնա՛կ... Բրնձի հատիկ ընկավ Գերագույնի քիթը... (Ներս եմ վազում բոլոր պալատականները, դրսից լավում է) «Արհավի՛րք»:

Կոչնակ եմ զարկում:

ԲՈԼՈՐԸ.— Արհավի՛րք... (Չոքում եմ):

ՆԱԶԱՐ.— (Փռչտում է և ազատվում բրնձի հատիկից):

ՆԱԶԻՐ.— Խոհարարն է մեղավոր:

ԲՈԼՈՐԸ.— Ի՛նչ ոճիր:

Դեպի դուրս

ՎԵԶԻՐ.— Կտրեցե՛ք խոհարարի գլուխը: (Գնում եմ հրամանը կատարելու):

ՆԱԶԱՐ.— Փլա՛վ տվեք...

ՏԵՐՏԵՐ.— Հրաշագործ փրկություն արքային մերո:

ԲՈԼՈՐԸ.— Փա՛ոք տիրոջ... (Արտասվում եմ):

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Դեպի դուրս) Ցնծություն՛ն, ժողովո՛ւրդ... (Դուրսն ուրախության ձայներ, կոչնակ և այլն): Հայտնըվեց հատիկը վեհի քթից:

ՄԻ ՊԱԼԱՏԱԿԱՆ.— (Ներս գալով) Թագավոր մեծ, խոհարարի գլուխը կտրեցին:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Կա՛րեմ բերանը. շատ էլ լավ արին, թագավորական փլավն էսպե՛ս կեփեն...

ՆԱԶԱՐ.— Դե, գնացե՛ք, գնացե՛ք, յա՛լլա: (Բոլորը դուրս եմ գնում): Ինչ էի ասո՛ւմ: Իշի կտորներ: Թողնո՛ւմ եմ, որ մարդու միտքը տեղը մնա: Հա՛: Փլավից էլ մի քիչ դեսն արեք: (Հեռացնում եմ, ուտում է): Էո՛ֆ: Գի՛նի լցրեք: (Նազիր, վեզիր, զորավար և պալատականներ ներս եմ վազում):

ՆԱԶԻՐ.— Թագավոր քա՛ջ: Հագար յոթ հարյուր մարդ էլի ջարդվեց:

ՆԱԶԱՐ.— Դրանք էլ ի՞նչ հավես արին ջարդվելու: Փլավի՞ եմ քշում: (Լուրջում): Է, լավ, ինչի՞ էին ջարդվում:

ՆԱԶԻՐ.— Չեմ կարողանում, տե՛ր իմ:

ՆԱԶԱՐ.— Գնացեք ասեք կարողանան: Զա՛նըմ, կոփվն ի՞նչ բան է, որ չեն կարողանում: Իշխան Սաքո՞...

- ՍԱՔՈ.— **(Վախեցած)** Ի՞նչ է թագավորն ապրած կենա...
- ՆԱԶԱՐ.— Մի գնա փրթի էդ թշնամուն...
- ՍԱՔՈ.— Բը՛, բը՛, բը՛, բը՛... Գնաա՛մ:
- ՆԱԶԱՐ.— Գնա՛, փրթի՛... **(Սաքոն դուրս է գալիս և թաք-
նըվում դռան հետևը:)**
- ՆԱԶԻՐ.— Ուրիշ ի՞նչ կհրամայես, տեր իմ:
- ՆԱԶԱՐ.— Հրամանք եմ անում: Ժողովրդին առաջ գցեցեք,
թող գնա համ կովի, համ էլ հատանգադա գորքի շվքին
տա մոռս բերի, տեսնեմ ինչ խորհուրդ եմ անում:
- ՆԱԶԻՐ.— Իսկույն կուղարկեմ ժողովրդին: **(Մոտենալով
պատուհանին)** Մունետի՛կ, նոր հրաման: Կանչիր ժո-
ղովրդին:
- ՄՈՒՆԵՏԻԿ.— Հավաքվեցե՛ք... նո՛ր հրաման... **(Ադմուկ և
ժողովրդի բացականչություններ՝ «Եկե՛ք, եկե՛ք»:)**
- ՆԱԶԻՐ.— Ո՛վ ժողովուրդ: Նոր երջանկություն: Մեր քաջ
թագավորն, աշխարհ է տիրում ձեզ փրկելու համար,
խառագույնս հրամայում է ձեզ, որ գնաք ձեր քաջարի
գորքին օգնության: Դե օ՛ն, դուք, որ միշտ մեռել եք
թագավորի համար, հիմա էլ գնացեք մեռեք:
- ՆԱԶԱՐ.— Դե հիմի ուղ եղեք ու էլ զահլա մի տանեք:
Տերության գործը մնաց: Կերակուրները սատեցին: Ես
գործ ունեմ: Ես հաց պիտի ուտեմ: Հասկացա՞ք, հայ-
վաններ: Էլ սրանից դենը քանի կջարդվի՛ դարկեցեք,
քանի կջարդվի՛ դարկեցեք: Ու մին էլ, թե ներս եք եկել
ու կովի վրա խոսք եք բաց արել՝ կարկածներդ միջից
կկիսեմ: Իմացա՞ք:
- ԲՈՒՈՐԸ.— Իմացանք, Սուվեր աստծո:
- ՆԱԶԱՐ.— Հա՛յդե, լա՛լլա: **(Գնում են:)** Է՛, մեր գործին
նայե՛ք: **(Սենեկապետին)** Գյադա՛, արի հացը հավա-
քի: Ուստիան, մի քիչ էլ գնանք կտեր ծերին նստենք,
դալլա՛ն քաշենք: **(Սենեկապետին)** Կասես, որ դալլան
բերեն: Իշխան Սաքո՞: Դրոշակը ա՛ն: **(Սաքոն վերց-
նում է դրոշակը: Դուրս են գնում Ուստիանի հետ: Նրանց
գնալուց հետո սենեկապետը ներս է կանչում սպառա-
վորներին, նշան անում, որ սեղանը հավաքեն: Հավա-
քում են և հեռանում: Ապա մի վայրկյան դուրս գալով,**

իսկույն ետ է վագում և կծկվելով կաշում է վարագոյրին:)

ԶՈՐԱՎԱՐ.— (Ներս վագելով) Ո՞ր է թագավոր քաջը:

Ամբողջ գորքը լքել է ուզամադաշտը ու ետ է գալիս:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Գերագույնը նարգիլէ է խնկարկում ի պետս հայրենյաց:

ԶՈՐԱՎԱՐ.— Շուտափույթ պետք է հայտնել իրեն: Եվ քանի որ թագավոր քաջը մահվան սպառնալիքով արգելեց մեզ իր հետ խոսել գորքից և պատերազմից, շատ կաշաշեի, որ ի սեր հայրենյաց, ինքդ հաճն առնեիր այդ մահը: Հայտնի՞ր թագավորին լուրը:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Անպատճառ: Իմ անձը հենց հայրենիքի համար եմ պահել, որ զոհեմ: Միայն իսկույն չեմ կարող լուր հայտնել, քանի որ Գերագույնը հենց նոր ավարտեց նարգիլէի առաջին կրակը: Երկու կրակ ևս կավարտի, և ես կհայտնեմ:

ԶՈՐԱՎԱՐ.— Ուրեմն հուսամ քո անձնվիրության վրա: Տե՛ր իմ:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Կատարելապես: Տե՛ր իմ:

ԶՈՐԱՎԱՐ.— (Գնում է:)

Ներս եւ մտնում նագիրը և վեզիրը

ՆԱԶԻՐ } (Գլուխ տալով Սենեկապետին:)
ՎԵԶԻՐ } Տեր ի՛մ:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Գլուխ տալով) Տեր ի՛մ:

ՆԱԶԻՐ.— Հուսանք, որ նոր լուրերը հայտնել ես արքային:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Ինձ ոչինչ հայտնի չէ: Դուք որևէ բա՞ն գիտեք, տյարք իմ:

ՆԱԶԻՐ.— Կատարելապես ոչինչ:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Ուրեմն ի՞նչ նոր լուր է, տյարք:

ՎԵԶԻՐ.— Ներիր, տեր իմ: Կարծես նոր լուր ասիր:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Ոչ, պարզապես սայթաքումն քարբառի:

ՆԱԶԻՐ.— Եվ ի՞նչ է քեզ հայտնի, տեր ի՛մ:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Ականջս խուլ է և ինքս այնքան մտազբաղ... (Լուրջուն) Իսկ...

ՆԱԶԻՐ } Հա՛...
ՎԵԶԻՐ }

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Բա՞ն ասիք, տյարք:

ՆԱԶԻՐ } Ոչինչ:
ՎԵԶԻՐ }

ՎԵԶԻՐ.— Ի՞նչպես է քո կենցաղավարությունը:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Գերերջանիկ: Աստված պահե թագավորին:

(Լուռություն) Առո՞ղջ եք, տյարք:

ՆԱԶԻՐ } Կատարելապես, տե՛ր իմ:
ՎԵԶԻՐ }

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Այն ժամանակ իսկույն պահիկ մի հեռա-
նամ և արքային նախապատրաստեմ, որ ոչ մի լուր
չկա:

ՆԱԶԻՐ.— Ծմարիտ կետին նշանեցիր, տե՛ր իմ:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Դուրս է գնում դիմացից, բայց և իսկույն
դրսից մոտենալով վարագույրին՝ սկսում է այնտեղից
ականջ դնել: Երևում է նրա կերպարանքը վարագույրի
հետևից:)

ՆԱԶԻՐ.— (Վեզիրին ցած) Չի գնացել, ականջ է դնում:

ՎԵԶԻՐ.— (Ցած) Ավելի լավ: Եվ երևում է, որ գիտե լուրը:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Ներս է մայում վարագույրի ճեղքից:)

ՎԵԶԻՐ.— Ախ, ինչպե՞ս տեղեկացնենք թագավորին, որ
մենք այդ լուրին չենք հավատում:

ՆԱԶԻՐ.— Ահա, տես, տեր իմ, ես ասում եմ, որ ժողովուրդը
ապստամբել է թագավորի դեմ:

ՎԵԶԻՐ.— Ահա և ես, ասում եմ, որ խոնվում է պալատի
շուրջը: (Սենեկապետը վարագույրի ճեղքից մայում է:
Նազիրը և վեզիրը մույնպես մայում են սենեկապետին:
Երեքն էլ բռնվում են և անշարժ իրար երեսի մայում:)

ՆԱԶԻՐ.— Աչքերս վշտից կարճատես են դառել:

ՎԵԶԻՐ.— Տվայտանքից կուրացածի պես եմ:

ՆԱԶԻՐ.— Ինչպե՞ս է արքայից արքան:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Անդորր, ինչպես ծովի հատակը:

ՎԵԶԻՐ.— Փա՛ոք աստծո:

ՆԱԶԻՐ.— Քանի որ կան տերություններ, որոնց ժողովուրդը
ապստամբում է թագավորի դեմ:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Այո՛, այլալումն ինչ-ինչ և տվայտանք
պես-պես:

ՆԱԶԻՐ.— Եթե արքայի կյանքին վտանգ սպառնա, թափա-
կան է մեր մասին մտածես, քնած տեղից անգամ իբրև
նետ կթռչենք օգնության:

ՎԵՋԻՐ.— Եվ կհաղթենք:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Տյարք: Իմ սիրտն ու միտքը սովերի պես
շրջում են ձեր հետքից: Կարիքի դեպքում իմ հավատքս
ձեզ հետ է:

ՆԱԶԻՐ } Եվ մերը ձեզ հետ: (Գլուխ եև տալիս) Տեր ի՛մ:
ՎԵՋԻՐ }

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Տեր ի՛մ: (Գլուխ եև տալիս: Նազիր և վեզիր
հեռանում են: Նրանց հետևից:) «Երեխան խաշվե՛ց,
օրհնյալնե՛ր. ուրի՛շը բերեք»:

**Վարագույրի հետևում ձայներ: Սենեկապետը թաք-
չում է նրա ծայքերում:**

ՆԱԶԱՐ.— (Երգում է) Ամա՛ն, ամա՛ն, այ ջառտա՛ն: (Իջ-
նում է կտուրից Ուստիանի հետ:)

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Ներս է գալիս և կանգնում ժպտադեմ:)

ՆԱԶԱՐ.— (Նրան) Հը՞, ներս ու դո՛ւրս արա, ներս ու դո՛ւրս
արա մկան պես: Ի՞նչ կա էլի: Հը՞, դո՛ւրս, հառամ-
զադա:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Անշարժ կանգնած է:)

ՆԱԶԱՐ.— Չե՛ս իմանում, քյաֆթա՛ն:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Կենա՛ց աղբյուր: Նախկին պատերազմի
երեք պարտված թագավորի թագուհիները եկել են և
լուսապայծառ տեսությանդ են հայցում:

ՆԱԶԱՐ.— Երեք թագուհի՞... Ի՞նչ են ուզում:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Նազիրը գիտե, թագավոր կենաց:

ՆԱԶԱՐ.— Կանչի գա նազիրին: (Սենեկապետը գնում է:)

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Բան չունե՛ս: Ինչիդ են պետք թագուհիները:
Ծամփի՛, գնա՛ն:

ՆԱԶԱՐ.— (Բազմում է թախտի վրա) Օխա՛յ... էո՛ֆ... հը,
Ուստիա՛ն, աշխարհքի թագավոր ենք դառնում: Ո՞նց
է քո բանը:

ՆԱԶԻՐ.— (Ներս մտնելով և մոտենալով Նազարին մի քիչ
կամաց) Թագավոր սուրբ: Մեր թշնամի թագավոր-
ների թագուհիները տեսնելով, որ իրենց ամուսինները

սպանվեցին պատերազմում, լսելով ձեր խելքի և քաջության համբավը, սիրահարվել են ձեզ և եկել են ընկնելու ձեր ոտքերը և սեր հայցելու:

ՆԱԶԱՐ.— Սիրո՞ւն կտորներ են:

ՆԱԶԻՐ.— Լուսնյակի տասնըրհինգը:

ՆԱԶԱՐ.— Կերթասս իմ կողմից խանումներին կասես, որ իրենց վրա սեր եմ կապել, թող ներս հրամմեն: **(Նազիրը գնում է:)**

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Բան եմ ասում: Չի՞ լինի, որ չկանչես:

ՆԱԶԱՐ.— Չէ, ո՞նց կարող եմ: Թագավորի արք է, ազնի՛վ թագուհի են:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Ազնիվ թագուհիս որն է, ջանըմ, թագուհին թագուհի չի՞:

ՆԱԶԱՐ.— **(Հանգիստ)** Չէ՛: Կա խամ թագուհի, կա ազնիվ թագուհի: Ազնիվ թագուհին աշխարհքի թագուհին է:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Էհ, բան չունե՞ս: Բան եմ ասում: Ծամկի, գնա՛ն:

ՆԱԶԱՐ.— Չէ, թագավորի պարտք է: Ջանս էլ որ դուրս գա պիտի կատարեմ:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Լա՛վ պարտք է: Էդ ի՞նչ պարտք է՝ մի իմանանք:

ՆԱԶԱՐ.— Բնությանն հակառակ է, որ չհասկացած գործերիդ խտոնվում ես:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Ինչի՞ չեմ հասկանում: Լավ էլ հասկանում եմ:

ՆԱԶԱՐ.— **(Կեղծ գործնական և հասարակ:)** Լսիր: Ուստիան, մի քիչ թագավորական գործ ունիմ, գնա մյուս օթախը:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Մե՛ղա: Սիրուն կնիկները ներս առ՝ թե «թագավորական գո՞րծ ունեմ»: Էս եղավ թագավորական գո՞րծ:

ՆԱԶԱՐ.— Էդպե՛ս է, Ուստիան խանում, Էդպե՛ս է:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Ի՞նչն է Էդպես: Էնպես ես խոսում, կարծես թե էստեղ թագուհի չեմ, իրավունք չունեմ:

ՆԱԶԱՐ.— **(Սրտնեղ)** Թագուհիները պիտի գան: Տերության գործ ունիմ, մի ուշացնի: Գնա մյուս օթախը: **(Լռությամբ: Նազարը սպասում է, որ Ուստիանը գնա:)**

Սենեկապետը նայում է վարազույրի ճեղքից: Նազարը տեսնում է այդ ու հագում:

ՌԻՍՏԻԱՆ.— (Նոր շարժումով) Ի՞նչ եմ ասում, Նազար, ես ըլեմ աշխարհքի ազնիվ թագուհի:

ՆԱԶԱՐ.— Ձեռ կարող:

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Կարող եմ:

ՆԱԶԱՐ.— Ձե, չէ՛:

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Է, լավ, ի՞նչ տեսակ բան է, որ չեմ կարող:

ՆԱԶԱՐ.— (Երգում է քթի տակ, կիսատ) Ա՛մամ, ա՛մամ, այ ջառան: (Ուստիանին) Ծանոթ բան է թագավորական գործը, ծանոթ... (Սենեկապետին) Է՛յ, գյաղա՛: (Սենեկապետը ներս է գալիս) Գնա մի քիչ անուշ ջուր բեր, փշի վրաս: (Սենեկապետը դուրս է վազում:) Է՛հ... (Գինձու թթված ձևով) Աշխարհք թափվել է վրաս: Հա՛ խելք տուր, հա՛ քաջություն բանացրու, հա՛ էս արա, հա՛ էն արա: Տնաշեններ, մի մեռակ թողեք՝ խելքս գլուխս գա: (Սենեկապետը վազելով ներս է գալիս սպասավորների հետ, որ փչում են անուշահոտ ջրերը և շտապով հեռանում:)

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Լավ, էդ որ ուրիշների ես բերում, էլ ես սագական թագուհի չե՞մ:

ՆԱԶԱՐ.— (Լեզուն ծղպացնելով) Ծը՛:

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Ինչի՞ համար:

ՆԱԶԱՐ.— Էնդոր:

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Ձե, ասա մի տեսնենք ինչի՞ համար:

ՆԱԶԱՐ.— Ես ազնիվ ցեղից կնիկ պիտի առնեմ, որ ցեղս իսկը ազնվանա:

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Բա էդ անելու բան է, որ անում ե՞ս:

ՆԱԶԱՐ.— Մենք անող ենք, Ուստիան խանում:

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Ձե, չեմ թողնի, որ անես:

ՆԱԶԱՐ.— Արյունը գլուխս մի խփիլ տա, թե չէ վեր կացա, հա՛նա՛նա՛... Գլուխս մի տանի: Մի քիչ ազնիվ ցեղի պիտի խառնվիս: Ժամանակ չունեմ: Բանի՞դ գնա:

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Ջանըմ, ի՞նչ ազնիվ ցեղ, ի՞նչ բան: Սիրտդ ուրիշ կնիկ է ուզում՝ էդ ասա... Արարմունքդ՝ հասկանում ես...

- ՆԱԶԱՐ.— Խաղաղություն և աստեղծում: Կա՛րճ կապի:
- ՈՒՍՏԻԱՆ.— Հետները պիտի պսակվես՝ էդ է: Էլ կարճը
 ո՞րն է, երկարը ո՞րն է: (Լուռ է:) Լա՛վ, հիմի ես ի՞նչ
 պիտի անեմ:
- ՆԱԶԱՐ.— Եսի՛մ: Փող, ապրանք կտամ, գնա գեղը:
- ՈՒՍՏԻԱՆ.— Բո՛ր՛... Էստեղից հեռացողը չեմ:
- ՆԱԶԱՐ.— Կերթա՛ւ, Ուստիան խանում, կե՛րթաս:
- ՈՒՍՏԻԱՆ.— Չե՛մ գնա: Դալմադա՛լ կանեմ:
- ՆԱԶԱՐ.— Ի՞նչ դալմադալ:
- ՈՒՍՏԻԱՆ.— Կասեմ՝ վախկոտ ես:
- ՆԱԶԱՐ.— Ո՞վ է վախկոտ:
- ՈՒՍՏԻԱՆ.— Դու:
- ՆԱԶԱՐ.— Գտա՛ր վախկոտը, աշխարհքե՛ր եմ զարգան-
 դեցնում:
- ՈՒՍՏԻԱՆ.— Օյի՛ններ են ջանըմ, սուտ բան է: Տեսնես ինչ
 ֆանդեր ես բանացրել: Հիմի որ բաց անեմ, ո՞նց է
 բանդ:
- ՆԱԶԱՐ.— (Հարձակվելով Ուստիանի վրա) Ո՛ւյ, քեզ հիմի,
 հատամ... մմ... (Խոսքը կիսատ՝ ներս են մտնում նազիր,
 վեզիր, սենեկապետ, պալատականներ, թամադա, Ղո-
 ռորուդա և նրանցով շրջապատված երեք թագուհիներ,
 որ ծպտալով ու խուճշիկ-մուճշիկ անելով առաջ են
 գալիս և բարև բռնած կանգնում Նազարի առջև: Ու-
 տիանին՝ դեմքը թթվեցնելով և կեղծ գործնական) Ո՛ւս-
 տիան, ժողովք է հիմի, գլուխներս խառն է, մի քիչ գնա
 էն օթախը:
- ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Կեղծ քաղաքավարի) Հա՛, ժողո՞վք է: Լա՛վ:
 (Վեր է կենում, որ դուրս գնա աջ կողմից) Ո՛չ բարով
 վայելես: (Խեթ նայում է Նազարին):
- ՆԱԶԱՐ.— (Կասկածով նայում է Ուստիանին և ինչ-որ
 ուզում է անել, բայց թագուհիների տեսքը շլացնում է
 նրան և նրանց նայելով մոռանում է Ուստիանին):
- ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Հեռանալով աջ կողմից՝ մի անգամ էլ մտիկ
 է տալիս թագուհիներին և մրթմրթում:) Լրբերի՛ն մտիկ,
 սիրահարվե՛լ են... հո՛ղեմ ձեր գլուխը: (Դուրս է գնում:)
- ՆԱԶԱՐ.— (Ժպտալով) Սրա՛նք են թագուհիները: Ի՛նչ էլ

փամփոփիկներն են: Նստեցե՛ք: (Թագունիները նստում են:)
Ա՛յ, հիմի բաղչում սուփրա կբանան, գնանք ծաղիկների մեջ նստենք, քե՛ֆ անենք: (Սենեկապետին) Գյաղա՞: Գնա ասա լավ չարագով սուփրա գցեն: Սազանդար կանչի, գան մեզ բաղչա տանեն: (Սենեկապետը գնում է և իսկույն վերադառնում: Նազարը դառնում է պալատականներին): Դուք էլ մեզ ճամփու կղնեք բաղչա ու հետո կերթաք ձեր գործին: Տերության գործերին լավ աչք կանեք, գործերը կարգին են, թե չէ՛ կաշիներիդ մաշկել կտամ, հա՛րոսմզադաներ: Հա՛ա՛ա՛: Իմացա՞ք:

ԲՈՂՈՐԸ.— Իմացանք, Կենտրոն տիեզերաց:

ՂՈՌՈՒՑՈՒՂԱ.— Հա՛մմ, իմացա՛նք:

ՆԱԶԱՐ.— Քե՞զ ով ասավ բոռաս խանումների մոտ, իշի՛ կտոր: (Դիմում է թագունիներին) Է, խանումներս, ո՞նց եք, քե՛ֆներդ, հալներդ:

ԹԱԳՈՒՀԻՆՆԵՐ.— (Խունջիկ-մունջիկ անելով ծիծաղում են:)
Ներս են մտնում սազանդարները և խոնարհ ողջունում են Նազարին:

ՆԱԶԱՐ.— Ապա՞, գյաղա, մի Հերաթի վեր քաշեք տեսնենք: Խանումներ, գնանք: (Թագը ծոռում է գլխին: Թագունիները քրքջում են: Սազանդարները նվագում են, երգում Հերաթի:)

ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Ներս մտնելով՝ սկսում է ականջ դնել նվագին, հետո առաջ է գալիս դեպի նվագաբեմ) Հը՛... (Սազանդարները նվագում են և ապա մեղմացնում նվագը, Ուստիանը առաջ գալով) Տեսա՞ք դուք փայլնքոտ Նազարին: Երկու էջի գարի չէր կարում բաժնի: Տեսա՞ք ինչ փառքի հասա՞վ: Մի՛տք ես անում, մի՛տք, էս աշխարհքի բանը, ճաքում ես, տրաքվում, թե ախր էս բանը ո՞նց է լինում: Չեմ իմանում, բա՛խտ է, էլի՞: (Սազանդարները նվագում են ու կրկին նվագը մեղմացնում:) Տեսա՞ք ոնց է սարսաղացրել աշխարհքն ու վրան ծիծաղում, թե աշխարհքը սարսաղ է ու սարսաղ պիտի գնա՞: Դու էն սարսաղներին ասա, թե ո՞նց են կատու կտրել էդ նապաստակի առաջին: Բա՛խտ է,

Էլի: (Սազանդարները նվագում են: Թագունիները քրքրքրջում են:) Հա՛, մե՛ծ գործի վրա եք: Բախտավորներ: Հո՛ղեմ ձեր անամոթ գլուխը: Նա էլ որ երեսին ամոթ չունի՞: Հը՛մ: (Մտածելով ու գլուխը թափ տալով) Դու էդ թող՝ բախտին մտիկ, որ միշտ բերում է: Բա՛խտ է, էլի: (Սազանդարները նվագում են պար: Թագունիները հերթով պարում են:)

ՆԱԶԱՐ.— Այ ջա՛ն... (Ինքն էլ է պարում:)

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Մի կաց, ես քո ապո՛ւրը կեպեմ: (Անկունից վերցնում է մահակը:)

ՆԱԶԱՐ.— Ա՛ման, ա՛ման այ ջա՛սան...

ՌԻՍՏԻԱՆ.— (Մահակը ձեռին ներս վազելով) Է՞դ է քո թագավորի ժողովքը, հա՞... (Մահակը խփելով գլխին) Կե՛ր, քյո՛վալ... (Թագունիներն ու սազանդարները փախչում են դուրս:)

ՆԱԶԱՐ.— Բե՛, բե՛, բե՛, բե՛... (Փախչում է մի կողմ: Ուստիանը ընկնում է նրա հետևից, բայց նկատելով ներս մանող սենեկապետին՝ զսպում է իրան ու ետ քաշվում: Նազարը՝ նստելով գահին, ուռները ծալապատիկ քաշում է իրան) Գյադա՛, սենեկապետ, կանչիր նազիր-վեզիրին... ես զանգատ ունեմ տերության: (Սենեկապետը գնում է:)

ՌԻՍՏԻԱՆ.— Խո՛րեմ թագավոր գլուխդ... (Սենեկապետը վերադառնում է նազիր-վեզիրի, զորավարի և պալատականների հետ:)

ՆԱԶԻՐ.— Հրամայի՛, Կենտրո՛ն տիեզերաց:

ՆԱԶԱՐ.— Ես հրամայում եմ, որ... (Ուստիանը խեթ նայում է իրան, Նազարը զսպում է իրան և լռում) Հը՛մ... (Սակայն համբերությունից դուրս գալով) Բե՛... (Վեր է թըռչում. նստած) Բե՛... (Վեր է թռչում) Ի՞նչ է թագավոր չե՛մ, բերանս պիտի ջուր առնե՛մ... (Դրսից աղմուկի ձայն է գալիս: Դուռը ծեծում են:) Գյադա, ես ժողովո՞ւրդ է, ի՞նչ է, ի՞նչի է կանգնել էնտեղ: Կոիվ չի՞ գնացել:

ՆԱԶԻՐ.— Ո՛չ, տեր իմ:

ՆԱԶԱՐ.— Յա... ի՞նչ է ասում: Գյադա, ո՞վ է իմացել՝ թա-

գավորը հրամայի, ժողովուրդը կոիվ չգնա: **(Գառնում է Սաքոյին)** Սաքո, գնա՛:

ՍԱՔՈ.— **(Սաստիկ վախեցած)** Գը, գը, գը, գը, գնա՛մ...

ՆԱԶԱՐ.— Յա՛լլա, հառամզադա: Ի՛նչ: Թագավոր ես ուզում դառնա՛ս, դե՛ ատաջ ընկի:

ԲՈՂՈՐԸ.— Իշխան Սաքո՛, հառա՛ջ...

ՍԱՔՈ.— **(Գնում է պատշգամբ և դիմում ժողովրդին)** Գյա-դե՛ք, թը-թը-թագավորը հրամայում է: **(Սարսափած ետ է փախչում:)** Ամ-մա՛ա՛ա՛ն...

ՆԱԶԱՐ.— **(Պալատականներին)** Յա՛, յա՛... տո գնացեք կախեք ժողովրդին: Սենեկապետ, գնա, գորսապետ, գնա, նագիր-վեզիր, Ղոռոբուղա:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— **(Որ ներս էր մտել և լսում էր վերջին խոսքերը: Բամփեղով նրա գլխին)** Յխե՛մ թագավոր գլուխդ, դու գնա, նրանց ո՛ր ես դարկում:

ՆԱԶԱՐ.— **(Վախով նայում է Ուստիանին: Իսկ պալատականները սարսափում են Նագարից և սպասում, թե նա ինչ կանի:)**

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Դուք էլ մա՛րդ գտաք վախենալու: **(Մահակը բարձրացնում է և հարձակվում Նագարի վրա: Խփելով)** Ա՛ո, քյո՛փակ... **(Նագարը փախչում է դուրս: Պալատականները շջմում են:)**

ՄԻ ՊԱԼԱՏԱԿԱՆ.— Տյա՛րք, սա ի՞նչ է, վախեցա՛մ...

ԵՐԿՐՈՐԴ ՊԱԼԱՏԱԿԱՆ.— Ինչպե՛ս կարող է: Սրա մեջ մի խորհուրդ կա: Հիմի հրա՛ջ կպատահի:

ՆԱԶԱՐ.— **(Ներս վազեղով՝ Ուստիանը հեռվից)** Բե՛, բե՛, բե՛, բե՛:

ԵՐԿՐՈՐԴ ՊԱԼԱՏԱԿԱՆ.— Հիմի հրա՛ջ կպատահի:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— **(Մահակը իջեցնելով գլխին)** Թա՛ղեն գլուխդ...
Նագարը փախչում է աջ:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— **(Վազեղով դեպի Ուստիանը)** Համեստա-փալլ թագուհի...

ՆԱԶԱՐ.— Կայճե՛րդ կհանեն... **(Վազում է ձախ:)**

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— **(Վազեղով դեպի Նագարը)** Թագավո՛ր քաջ...

ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Վազելով Նազարի հետևից և մահակը խփելով:) Խո՛րեմ գլուխդ:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Վազելով նրա հետևից) Համեստափա՛ն թագուհի...

ՆԱԶԱՐ.— Կտո՛ր-կտո՛ր կանեմ... (Վազում մտնում է գահի տակ:)

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Վազելով դեպի նա) Թագավո՛ր քաջ...

ՊԱԼԱՏԱԿԱՆՆԵՐ ԵՎ ՍԱՔՈ.— (Շարժում են անում դեպի Ուստիանը, խնդրելու ձևով: Ուստիանը մի հարված է հասցնում Սաքոյի գլխին, մահակը շարժում է մյուս պալատականների կողմը:)

ՍԱՔՈ.— Ա՛ման (Փախչում է դուրս: Պալատականները ետ են քաշվում:)

ՆԱԶԱՐ.— Տո հերիք չեղա՞վ, ամոթ չունե՞ս...

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Ամոթը ե՞ս պիտի ունենամ, թե դու: Կրե՛մ գլուխդ... (Մահակը կոխում է գահի տակ և բոթում Նազարին:)

ՆԱԶԱՐ.— Բո՛, բո՛, բո՛... Տո՛, տո՛ բռնեք դրան... Ուստիա՛ն...

ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Քահը գորելով մի կողմ) Դե հիմի կաց, քեզ խալխի առաջ դնգատեմ, որ աշխարհք տեսնի քեզ...

ՄԻ ՊԱԼԱՏԱԿԱՆ.— Հիմա հրա՛շքը կպատահի...

ՆԱԶԱՐ.— (Դուրս է փախչում:) Ա՛ման... (Ուստիանը հետապնդում է:)

ՊԱԼԱՏԱԿԱՆՆԵՐ.— Տեսա՞ք հրաշքը...

Հանկարծ պոռթկում է մի ընդհանուր քրքիջ, որ անզուսպ կերպով սկսում է ուժեղանալ և լցնել դահլիճը: Հսկաները ներս են թափվում և զարմացած նայում: Ամենից շատ ապշել է Ղոռոբուղան:

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.— (Հանկարծ գլխի ընկնելով՝ պայթում է մի հսկայական ծիծաղով:) Փա՛հ, փա՛հ, փա՛հ, փա՛հ...

ՄՅՈՒՍ ՀՍԿԱՆԵՐ.— Հո՛, հո՛, հո՛, հո՛, հո՛, հա՛, հա՛, հա՛, հա՛, հո՛ւ, հո՛ւ, հո՛ւ, հո՛ւ...

Պալատականները սկսում են կողոպտել պալատը՝ թանկագին իրերը խոթելով գրպաններն ու ծոցերը, միաժամանակ շարժումներ անելով փախչելու, վախենալով

ինչ-որ սպառնալիքից: Ներս է վազում Ուստիանը և հետը բերած պարկը լցնում զանազան իրեր:

Վարագույրը փակվում է:

ՆԱԶԱՐ ԵՎ ՍԱԲՈ.— (Սվանսցեհեի երկու կողմից գոռալով ընկնում են իրար գիրկ և վայր թափվում սարսափահար:)

ՊԱՐԶԱՇԵՆՑԻՆԵՐ.— (Ներս են մտնում ավանսցեհեա և հոմերական ծիծաղով շքշապատում Նազարին ու Սաբոյին:)

Մթնում է:

Կրկին լուսավորվում է: Ավանցեհը դատարկ է: Ներս է մտնում Ուստիանը մահակը ձեռին ու պարկը շալակը: Նայում է չորս կողմ: Ծփոթված է:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Բա որ ասում էի երազ է՞... Է՛ս էլ բախտ է... (Հեռանում է:)

ՎԱՐԱԳՈՒՅՐ ՓԱԿՈՂ.— (Խորքից ներս է գալիս և առաջանում դեպի ուսմպան): Բախտ չէ, Ուստիա՛ն, հիմա՛ր իմաստուն, այլ խրտվիլակներ և խաբեություն: Հեքիաթ է սա հին, երազ չարաղետ, անցավ, գործ չունենք այլևս նրա հետ: Էլ ի՞նչ թագավոր, ի՞նչ Նազար, ի՞նչ բան: Փշեմ՝ կմթնի այս բեմն ու ուսմպան:

Փչում է: Բեմը մթնում է:

ՎԵՐՋ